

Ekáti Betik Bõnto

Bariεp béto Efónó Bedyere

¹ Eta Tiófilos, ndũ ekáti eya ene mbi, nsiy ěti menyiy menkem ebhén Yesu ákú ne ebhen yi atɔɔɔ bebho mpok yi ábhó betik ebhi fá amik, ² kpát bégháka nywɔp enen Mandem ákú yi akó amfay. Ápére ko amfay, Efónó Bedyere akɔ yi angati bo abhen yi ayabhe be mámbák bõnto bhi menyiy ebhen bɔ babhɔɔ bekɔ. ³ Mpok yi aperensem ndũ nepém, atón mmuet ntá yap ndũ beyă ndɔɔ ndũ manywɔp besa bepáy. Bághó yi kroɔroɔ enyu ené bápú kway memakati be, sayri sayri, apɛtnsem ndũ nepém. Apɛ nyaka nsem ndũ nepém antɔɔ nɔkɔ Eyɔɔ Mandem bekɔ bo mándíńí enyũ Mandem ábhák ne bho mbɔ Mfɔ wap. ⁴ Mpok yí ábhúét ne baghókó bhi aghati bhɔ be, “Bǎké fá Yerúsalem. Chókó ká noɔ akap ané Eta afyé bariεp bétó mbɔ enyũ ngátí bhe. ⁵ Jǔn ájwiti nyaka bo ne manyiεp, ke ndũ mpáy manywɔp, chɔɔ Mandem anjwiti bhe ne Efónó Bedyere.” ⁶ Mpok Yesu achi ne bõnto bábhép yi be, “Acha, chɔɔ ónsɔt kefɔ Israel ónkeme ntá yese bo Israel ke?” ⁷ Yesu akeme bhɔ be, “Bǎbhíkí bhón beryi mpok ane Eta afyé be menyiy ebhen memfakari. Eta mmu afyé mpok ndũ betɔɔ ebhi ke aríní. ⁸ Chɔɔ Mandem anchye bhe betɔɔ mpok Efónó Bedyere atwó ntá yeke, mǎmbak ye batísie bha amem Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ne atú Samária, ne ndũ mmik nkem.”

*Mandem akɔ Yesu akó amfay
(Mk 16.19-20; Lk 24.50-53)*

⁹ Yesu árémé nókó nɔ, Mandem asot yi apetnsem amfay. Báte mánjɪɪ nɔkɔ yi ndu árɔɲ. Nebháɲ nékúti yi, bɔ keperere ghó yi. ¹⁰ Báraé yiɲi gbɔkóó ndü yi árɔɲ amfay. Bápéere ghɔ, bo bati apay ne nkú pépép amæet báté kekɔwɔt ne bhɔ. ¹¹ Barem be, “Bě bo Galili, ndáká yi bachi afo téé mánjɪɪ nɔkɔ awu amfay? Chɔɲ Yesu mmu áró be arɔɲɔ amfay, ampetnsem nkúbhé mbɔ enyũ bǎghó yi árɔɲ amfay.”

*Matías asot epok Júdas
(Mt 27.3-10)*

¹² Bõnto Yesu barɔ ye Njie Menɔk Ólif bápɛtɛnsem Yerúsalem, nekɔ enén nechi mbɔ kilomɛta amɔt. ¹³ Báchwóbhé nókó aré, bákó amfay ndu móket amɔt amem ekerémfáy anɛ bɔ báchòkɔ nyaka arɛ. Bõnto bhɔ babhak Píta, ne Jõn, ne Jems, ne Andru, ne Fílip, ne Tɔmás, ne Batolómio, ne Mátio, ne Jems mmó Alfeyɔs, ne Símun anɛ achi nyaka ndü nkɔwɔ bo abhen mánü ěti etɔk eyap, ne Júdas mmó Jems. ¹⁴ Bɔ mankem babhak eyɔɲ émɔt. Báchyé mmæet ndü nenikímæet nebhæet amɔt chechem ne mbɔk bakoɲo Yesu abhen baghɔré, ne María nno Yesu, ne bõmáyi abhen babhakanem.

¹⁵ Ewak émót ndü manywɔp eyɔ, bakoɲo Yesu bákém echemɛ. Bábhák batí besa betandat. Arɛ, Píta afate arem be, ¹⁶ “Bõma, menyɪɲ ebhen básɪɲí amem Ekáti Mandem ěti Júdas mmu ákwáká bo mankem Yesu bebhɔɲ nyaka befu tetɛp. Nɔ chí menyɪɲ ebhen Efóɲó Bedyere ákú nyaka Mfɔ Debhít ándɪɲí ne arem be bebhɔɲ befakari. ¹⁷ Yí Júdas achí nyaka ndü nkɔwɔ ywesé ndu Yesu áyábhé yi be anku betik ne bhese.

¹⁸ “Júdas atí nókó Yesu, asot nkáp manɔɲ ané báchyé yi aku ekpɔkó mmik. Ne ndü ekpɔkó mmik eyɔ, yimbɔɲ akwén kébhɛri menie bésén, mántɛp áróri amik, agú. ¹⁹ Bõ

mankem abhen báchí amem etək Yerúsalem bághók ndak ane áfákárí. Ékú bábhó bébhíñi nebhúérémik wu ndũ eyəŋótək eyap be Akeldáma, nó chí mmikí manəŋ.

²⁰ “Échi mbə enyũ Mfə Debhít asiñi amem Ekáti Bakway bé:

‘Éket eyi éndóp ewó,
yě mmu kéchəko amem.’

Ne Debhít apət asiñ be,
‘Mmu ácháak ánsót épókó betik eyi.’

²¹⁻²² “Éri ye bé mmu ácháak ánehém ne bhese be séngátí nókó bo mbə batísie be Yesu apətnsem ndũ nepém. Mmu wu abhəŋ bébhak chi mmu ane achi nyaka ndũ nkwo ywese mpok Yesu Acha achi ne bhese, bébho mpok Jñn ájwítí yí beghaka nywəp enen yi arəŋə amfay.”

²³ Nkaysi yap akwén amuet bo bati apay: Joséf ne Matías. Joséf abhəŋ manyén ácháak ápáy. Nó chí Jústə ne Básabas. ²⁴ Máník ye mmuet bé, “Acha, əríní nkaysi yəntiki mmu. Ndũ böbhen batí apay, ntiki mmu óyábhé ²⁵ bé ambak mũnto ndu betik ebhen ndu besət epók Júdas mmú árəŋó ebhak ené ékwáy ne yi? ²⁶ Báguép ye ebhaŋa ətí böbhen batí apay. Éká Matías. Básót ye Matías báchem ne nkwo bönto Yesu bachak batí byó ne amət.”

2

Netwó Efəŋó Bedyere

¹ Nywəp epă bo Israel ene bábhíñi bé *Péntekəs eghaka nəkə, bakoŋo Yesu mankem bábhák nebhuet amət. *

² Ewat éfú amfáy témchók mbə ené mbúép atəŋatəŋ éjwí amem eket ené bə bachi are. ³ Bághó menyih mbə bárioŋo.

* ^{2:1} “Péntekəs chí manywəp besa bepəy nsem byo.” Nó chí, bébhó ndũ nywəp Epă Nekiñi.

Átáka, enyu ené yěntiki mmu wap abhónj nemot enen nete yi anti. ⁴ Témte wu Efónj Bedyere abhak ne yěntiki mmu wap tontó. Akú bábhó bérém beyonjótak ebhen bə babhiki ghok.

⁵ Mpok yə, bə abhen báfyè betan bebhère bebhé bo Israel babhak Yerúsalem. Báfú ndű beyă betok. ⁶ Bághókó nókó ewat eyə, bārək ntiét ntiét béghə enyij ene éfàkari. Bábhak maknkay beghók ndű bakojo Yesu bārəm beyonjótak nyánjá nyánjá enyu ené yěntiki mmu wap ághok ndu eyi eyonjótak enyij ené bārəm. ⁷ Bábhák maknkay tontó, bábhə berem be, “Pú bəbhen mankem chi bo Galili? ⁸ Ná échí bé yěntiki mmu ywese ághok enyij ené bə bārəm ndű eyi eyonjótak? ⁹ Séfű betok nyánjá nyánjá: Mbək báfú Pátia, báchák Mídia, abhénéfű Élam; mbək báfú Mesopotemia, báchák atú Judéya, abhénéfű atú Kapadóshiya; mbək báfú atú Póntos, báchák atú Ésia. ¹⁰ Mbək báfú atú Frijia, báchák atú Pamfília. Mbək báfú Íjip, báchák báfú ndű batáp etok Líbia ane achi kekwoť ne Sírene. Ndú abhen báfú Rom, mbək chi bo Israel, báchák bə abhen bákəjo Mandem mbə bo Israel, ¹¹ báchák báfú Kret, abhénéfű Arébia. Yě nə, yěntiki mmű ywese ághok ndu bə bārəm menyinjí maknkay ebhen Mandem ákú ndu eyi eyonjótak.” ¹² Bə mankem bábhák maknkay, batí átáká bhó, bábhó bebhəp bati be, “Ané ndak-aa?” ¹³ Ke bachak bərə way bakojo Yesu mándem nəkə be, “Mmém akem bəbhen!” Netwə Efónj Bedyere

Enyij Píta aghati bati bo Israel

¹⁴ Píta afate ye ne bənto báchák batí byó ne amot, abho berem ne eyonj etanatan ntá beyă bəbhə be, “Bə Judéya ne be mankem abhen bächí Yerúsalem, tá ká batú mǎngók enyij ene mērəm. ¹⁵ Bəbhen bábhíkí kwén chi mmém mbə enyű bākàysi. Nywəp nechi ndiere nkárénká nénenamot

běti. ¹⁶ Né chí enyij ene ndemekerǵinti Jóel areme nyaka be chōj emfakari. Joel arem nyaka be,

¹⁷ Mandem arem be ‘Ndũ manywǒbhé ngwenti, chōj nkɛ Efójó ya antwǒ ntá yěntiki mmu. Bǒbheka mángati barak ané me mfyé bó anti.

Besak ebheka mángó kenó amík antifu, ne baseansi bheka mángó kenó.

¹⁸ Ndu manywǒp eyǒ, chōj nkɛ Efójó ya éntwǒ ntá bakǵ betik abha,

abhén baghǒré, ne abhen babhakanem, nkɛ bó mángati barak ané mfyé bó anti.

¹⁹ Ne chōj nkɛ menyijí maknkay mémfakari amfay, ne ntōj berijí maknkay fá amik.

Chōj manōj ambak, ngó ambak, mǒngó ambak.

²⁰ Chōj mmok anjibhiri ándǒp ejuri, ntañ anjibhiri andǒp manōj,

ke nywǒp negho enén Acha átwǒ nengaka.

²¹ Ne chōj embak be yě agha ane ábhijí Acha be ánkwák yí,

Acha ḅpeme yi.’ ”

²² Píta arǒk ambi béréem be, “Bo Israel, ghók ká beyōj ebhén: ‘Yesu mmu Násáret chí mmu ane Mandem áyábhé nyaka. Atóñ kpoñorōj bé ayap yí ndũ áchyé yi betañ. Akɛ ye menyijí maknkay. Atóñ berij. Bě babhōj bǎrijí nǒ sayri mbǒnyune akɛ nyaka menyij ebhen besí ebheka.

²³ Mandem anán aríjí nyaka enyij ene ébhǒjó befakari ne Yesu bekoño nkaysi yi. Báfyé yé yi amǒ yeká be mǎnchye yi ntá bo bebú be mángó ndũ ekotákátí, mángway. ²⁴ Ke Mandem akɛ yí ampetnsem ndũ nepém, aferé yí ndũ bebě newú mbǒnyune newú nepu kway nyaka bebhōj betañ amfǵy yi.’ ” ²⁵ Mfǒ Debhít asij nyaka éti yi be,

“Nchí ghǒ nyaka Acha mpoknkem besí bha,

abhak ebhe awónem eya, be yěnyiȳn̄ eke nyikisi me.

²⁶ Ntí ena néjwi ye ne maṅák, ne nchí rem kepi ne maṅák.

Ne mbákánti chí ne Mandem,

²⁷ Mbənyune wə Mandem ɔpú chen chəŋ me óndó amem

etókó bawú,

ɔpú rə chəŋ Mmu ane áchyé nepém eni ntá ye ámpó amem
nmem.

²⁸ Ɔkɛ me ndíjǐ mbi nepém.

Ndǔ óchí ne me mpoknkem, chəŋ ónkɛ membəŋ beyǎ
maṅák.”

²⁹ Píta arək ambi berem be, “Bǒma, nchí kway beghati
bhe kpoŋoroŋ ɛti Mfə Debhít, chi mbi ywese. Agu nyaka,
bábhéme yi, ne nmem eni nebhuet fá ne bhese kpate echəŋ.

³⁰ Achí nyaka ndemekerǐnti. Ariŋi bariɛp amen Mandem
áchyé yi, kpát anyú nku be chəŋ Mandem ankɛ ebhárémo
ywi anyie enókó kefə eyi. ³¹ Debhít ayambi aghó enyiȳn̄
ene Mandem abhəŋ bekɛ ndǔ mpok ane átwə ambi ke ye

emfakari. Aghó be, chəŋ Mandem ankɛ Mpepe Mandem
afyé nyaka bariɛp be áto ampətnsem ndǔ nepém. Ɛti ye,
Debhít arem nyaka be, ‘Mandem abhíkí chen Mpepe yí

áyábhé ándó amem etókó bawú ne abhíkí chen mmuet
yi ámpó amem nmem.’ ³² Mandem akɛ Yesu apətnsem
ndǔ nepém ne besé mankem séghó yi ne sechi batísie be

achi nepém. ³³ Mandem achye yí beyǎ kenókó ndu akɛ
yi achəkə ebhe awónem eyi ndǔ enókó kefə. Ɛta abhəre
bariɛp ami ndu achye yí Ɛfónó Bedyere. Ne chí Ɛfónó

Bedyere mmu Yesu achye bhese ke ákɛ menyiȳn̄ ebhén
béfakari ne mbə enyǔ bəghə ne bəghòk. ³⁴ Debhít abhíkí
rə nyaka etókó bawú ándók amfay. Ke yímbəŋ arem be,

‘Ɛta Mandem arem nyaka ntá Acha wa bé:
“Chəkó fá ebhe awónem eya ndu enókó kefə,

³⁵ kpáte nkɛ bǒmpap abhe mámbak mbə enək ene óchəkə
ónyaŋa bekak aré.”’

³⁶ “Bo Israel mankem bábhəŋ bériŋi ye sayri be, Yesu mmu be bágo ndũ ekotákátí ke Mandem ákú yi áchi Acha ne Mpepe yi áyábhé.”

³⁷ Bághókó nókó enyiŋ ené Píta areme, ékwén bó te anti. Babhep Píta ne bõnto bachak be, “Bõma, chəŋ sénkə ye ná?” ³⁸ Píta akeme bhə be, “Yěntiki mmũ yeka abhəŋ bétiknsem ndũ bebú bhi ne mánjwiti yi ndũ nnyén Yesu Kristo be Mandem amfoŋori bebú bhi. Mmũ ane ákú nò Mandem áchye yi Efóŋó Bedyere mbə akap. ³⁹ Bariəp amen ayíŋí be ne bõbheka, ne bõ mankem abhen bachi nekə nesie. Ayíŋí nkwo yěntiki mmu ane Mandem Acha yese ábhìŋi be antwə ntá yi.”

⁴⁰ Píta arək ambi bérem baya menyiyi béchák ansemti nəkə bhə bé “Féré ká mmuet ndũ ntemsia ane ábhəŋó bétwə ntá bõ bebú abhen fá ammik.” ⁴¹ Ekə bo abhen mánóko enyiŋ ene Píta areme bárók bájwiti bhə. Ne bo abhen bachepe ne bakoŋo Yesu nywəp enə babhak mbə nká érát. ⁴² Bachye mmuet ndu béghók menyiyi ebhen bõnto Yesu bátəŋ. Bó mankem abhen manókó babhak ndu nsoŋ amət ndũ yěntiki enyiŋ, ndũ Nenyie Acha ne ndu neníkímmuet.

Nepém bakoŋo Yesu

⁴³ Bõnto Yesu bábhə bekə beyă menyiyi maknkay ne beriyi maknkay. Becháy békém bo mankem abhen bághə menyiyi ebhə. ⁴⁴ Ne bo abhen mánóko mankem babhák eyəŋ émót, mánkəre nəkə menyiyi ebhap ndũ nsoŋ amət. ⁴⁵ Mpok ne mpok, abhen bábhəŋó menyiyi bati nyaka mánkəre nəkə nkáp ne abhen eyap épú enyu ené yěntiki mmu wap abhəŋ enyiŋ. ⁴⁶ Ne yěntiki nywəp báchèm nyaka amem ekerákap Mandem amem Yerúsalem ndu méníkímmuet. Báchèm nyaka nkwo amem beket ebhap ndũ Nenyie Acha ne ndũ menyie nenyie ne beyă maŋák ne nti

neṃəṭ, ⁴⁷ mámbiti nəkə Mandem. Bõ mankem bághó ndũ bakoŋo Yesu bákə ne báre bhóŋ maŋák ne bhə. Ne yěntiki ewak Acha ankə nəkə bo abhen yi ápémé mánychém ne bakoŋo bhi.

3

Píta abú mbéntí

¹ Ewak éməṭ, Píta ne Jǝn bare rəŋ ekerákap Mandem ndu nkárénká éráṭ ne ngósí mpok nenikímæṭ. ² Bágháká nókó ndũ nyübha ane bábhìŋi be Erití Nyübha, bághó mmu ane áchí mbéntí te nebhə eni aré chókó. Yěntiki ewak bo bápəkə nyaka yi mámbære ndu nyübha wu bé ániŋi nókó nkáp ntá bo abhen báfæṭ berəŋ amem ekerákap Mandem menikmæṭ. ³ Mbéntí wu aghə nəkə Píta ne Jǝn ndũ báyaŋ befæṭ mandək ekerákap, abho méniniŋi bhə nkáp. ⁴ Píta ne Jǝn báyiŋi yi diíí. Píta arem ye be, “Yiŋi bhese!” ⁵ Ateṭ bə amík amæṭ ne nkaysi bé chəŋ manchye yi enyiŋ.

⁶ Ke Píta arem be, “Mbíkí bhəŋ nkáp, ke enyiŋ ene mbóŋó chəŋ nchyé wə. Ndũ nnyén Yesu Kristo mmu Násáreṭ, faté kə!” ⁷ Akém yi ndũ awónem ayəŋ. Témté wu, betəŋ Mandem béchwe ndu bekaṅ ne memí bekaṅ ebhi. ⁸ Adók ate kperəp, abho bekaṅ. Are kə andokoti nəkə, ne ambiti nəkə Mandem, kpát arək achwe amem ekerákap ne bhə. ⁹ Bo mankem abhen bachi are bághó yi ndu ákə ambiti nəkə Mandem. ¹⁰ Báriniŋi be yi ke áchəkə nókó nyaka ndũ Erití Nyübha ane ekerákap Mandem aniniŋi nəkə nkáp. Ekə bábhák maknkay, ne manyu arəp bhə fífú beghə enyiŋ ene efakari.

Píta aghati mbok Yesu amem ekerákap Mandem

¹¹ Mmu wu abhat mmæṭ ne Píta ne Jǝn kpát bárək baghaka amem nebhæṭ ekerákap Mandem ane bábhìŋi be

Áchá Sólomon. Bo mankem bare rəŋ are ntiét ntiet begħə enyiŋ ene éfakari. Babhak maknkay tontó. ¹² Píta aghə nəkə ndũ böbhə bákàp bhə, arem ntá yap be, “Bǒma, bo Israel, ndaká yi bǎchí maknkay, mǎmkpəkə nəkə bhese enyu eyə? Bǎkaysi be chi ndũ betəŋ ebhesé kě yí ákò néne ké? Ne puyě chi be séchàŷ Mandem tontó. ¹³ Mandem bachĩmbi bhese, Mandem Ábraham ne Áisek ne Jekóp ké achye mübetok ywi Yesu kenókó. Achyé yi kenókó yěndu be bǎrəm nyaka be bǎbhiki bhəŋ yěnyiŋ beku ne yi mpok Páilet áyàŋ beferə yi amə. Bǎsót yi bǎchyé ntá böbati Rom be mángwáy. ¹⁴ Yesu achí nyaka nyáná ne chak besí Mandem, Yě nə be keka be Páilet ándó yi andək. Bǎrəm be Páilet ándó chí ngwayti bho andək. ¹⁵ Bǎkú báwáy yi mmu áchyé nepém. Ké Mandem akə yí apetnsem ndũ nepém. Besé séghó ne amík enyiŋ ene efakari. ¹⁶ Yesu ké ákú mbéntí ne áfáté. Enyiŋ ene bǎghó ne ené bǎrĩŋí be efakari, menkem béchí enyu yə mbənyune sésíkí nti ne yi. Chí ndu sésíkí nti ne yí ké éku mbéntí ne áfáté kperəp mbə enyũ bě mankem bǎghó.

¹⁷ “Bǒma, néne ndĩŋí ká bé be ne bö batí bhəka bǎchí nyaka chi amem ejuri beyiŋi enyiŋ ene bǎkú ntá Yesu. ¹⁸ Ké enyiŋ ene Mandem ákú baremé kepĩnti bhi bǎghátí bo tesáy be, Mperə Mandem afyé nyaka bariəp be ätə, abhəŋ begħə esəŋəri, Mandem akə yə efu tetəp.” Tík yé ka nsem ndũ bebú ebheka, mámpetnsem ntá Mandem, be yi amfoŋori bebú ebheka. ¹⁹ Mbák mǎnku enyu yə, Acha áku mǎmbəŋ mpok neywěmuet ndũ befóŋó ebheka, ²⁰ antó be Mperə yi afyé nyaka bariəp be ätə be ambak Mperə yeke. ²¹ Yí wu chi Yesu mmu ábhóŋó bebhak amfay ne Mandem kpáte mpok ane yi ákə menyiŋ menkem ménjfbhírí méndəp beko. Baremé kepĩnti Mandem mánán bárem

tentep be chōḡ émbak enyu yō. ²² Moses arem nyaka be, “Chōḡ Mandem Acha antó be ndemekepřinti ywi mbō enyũ yi ato me. Ne chōḡ yi ambak mmu yweka amət ne bābhōḡ beku yěntiki enyiḡ ene yi ághàti bhe mǎnkũ. ²³ Ne chōḡ embak be yě agha ane apu ghok ndemekepřinti wu, báfap yi ne bō Mandem, mangway. ²⁴ Samuel ne baremé kepřinti abhen báfú yi ansem, mankem bárem nyaka nkwó ěti menyiḡí maknkay ebhén béfākari manywōp ané echōḡ. ²⁵ Menyiḡ ebhen baremé kepřinti bárémé menkem béyiḡi bhe. Ne nku ane Mandem ányú nyaka ne bachĩmbi bheka, ányu ne be nkwó, mbōnyune arem nyaka ntá Ábraham be, ‘Chōḡ mfuét ntá bebhárébhō bhe řijet manerékeré mmik ankem.’ ²⁶ ěti yō ke echi be Mandem ayap nyaka mũbetok ywi, ayambi átó yi chi ntá yeke bé ánjět be ndũ ákà be mandó nepém bebú eneka.”

4

Píta ne Jōn besí echemé bo batí etōk

¹ Ené Píta ne Jōn bāghàti bo menyiḡ enyu yō, mbōk bachiākap Mandem ne mũnti babhabheri ekerákap ne mbōk bōnkwo Sádusi bátwó ntá yap. ² Bati ábé bhō mbōnyune Píta ne Jōn bátōḡ mángati nōkō bo bé Yesu apetnsem ndũ nepém betōḡ be chōḡ bawú mámpetsem ndũ nepém. ³ Bákém Píta ne Jōn bārók báfe, ne těndu beku menaḡ bégháká nyaka, barō bhō are te ntinywōp. ⁴ Yě nō, beyā bo abhen bāghókó enyiḡ ene Píta ne Jōn bāghátí bhō, mánóko. Mpāy bakoḡo Yesu mankem akó aghaka mbō nká etay.

⁵ Néyí nókó, bakemé etōk ne bō batí bo Israel, ne batōḡ ebhé Mandem bákém echeme amem etōk Yerúsalem. ⁶ Ánas mũngo bachiākap Mandem, ne Káyfas, ne Jōn, ne Aleksánda, ne bōneréket mũngo bachiākap báchem ne

bhə. ⁷ Bāsót Píta ne Jǝn bákə bó báte besí bhap, bábhép ye bhə be, “Ndu nnyén agha bákə menyih ebhen? Agha áchyé bhe betan bekə bhə?” ⁸ Ndǝ betan Efóhó Bedyere, Píta akeme bhó be, “Bě bakemé etək ne bǝ batí etək, ⁹ mbák bábhèp bhese echəy ɛti berǝ ebhen sékú ntá mbéntí-ne, ne enyǝ éfákári ke yi átan, ¹⁰ Bě mankem ne bo Israel mankem diŋǝ ká be chí Yesu Kristo mmu Násáret ke ákú mmǝ-ne atana. Yí mmu bágó ndǝ ekotákátí, kě Mandem akə yí apetnsem ndǝ nepém, ndǝ betan ebhi kě bǝghó mmǝ-ne áté be besí kperep. ¹¹ Nkúbhé Yesu kě Ekáti Mandem érəm ɛti yi bé:

‘Ntay enén bǝ batě beket bǝbyáká, nó ke néróbhé ekwap ené ékémé eket.’

¹² Ndiere yí ke ákway bepeme bhese. Mmu achak apú fá amik ane Mandem achye be ampeme bhese.”

¹³ Bo echemé bǝ batí etək bǝghó netanǝnti Píta ne Jǝn ndǝ bárəm kepǝ kebħəy becháy ne ndǝ bǝghó nkwo bé bəPíta báchí chí ndéndemé bho, ne be bə bábhíkí ghək ekáti, bábhák maknkay. Ke bǝghó be bəPíta mánan bákə nyaka ne Yesu. ¹⁴ Ne ndu bǝghó mbéntí ane bákú yi atana nepak Píta ne Jǝn, manyu áchók bhə. ¹⁵ Ékú bátén kpík bó nefí. Bábho besokori mámbebhe nəkə bati be, ¹⁶ “Chəy sénkə yi ne bǝbhén? Bǝ mankem fá etək Yerúsalem bagħə eremé enyihǝ maknkay ené bó bákú ne sǝpú kway betana. ¹⁷ Ke ndu bekə be mbok ane áképerə taka etək, sébhəy beya bǝbhen batú be báképerə rem yǝnyih ntá mmu ndǝ nnyén Yesu.”

¹⁸ Bábhǝy ye bhə bápətnsem amem áchá. Básəmti bhó be bəkperə rem ne bəkperə tǝy yǝnyih ndǝ nnyén Yesu. ¹⁹ Ke Píta ne Jǝn bákémə bhə be, “Bě babħəy bép ká mmuet eyeka ndak ane. Enyih ene échí chak besí Mandem chi ené? Bégħok bhe ke chi beghok Mandem? ²⁰ Sǝpú kwáy

berə berem ěti menyih ebhen séghó ne amík ne séghók ne batú.” ²¹ Nkwə echeme böbati etək bapet básémtí nókó bhə, báferə bhə amə. Bó kebħəŋ mbi betemsi bəPíta mbənyune bö mankem bákàka nyaka Mandem ndü enyih ene efakari. ²² Ne mamié mbéntí wu acha nyaka besa bəpay.

Bakoŋo Yesu mánikmuet be Mandem anchye bhə netanánti

²³ Báféré nəkə Píta ne Jŏn amə, bápətnsem ntá batí bönkwə Yesu, baghati bhə enyih ene böbatí ekerákap Mandem ne böbati etək bárémé ntá yap. ²⁴ Bakoŋo Yesu bágħókó nókó nə, bó mankem babho menikmuet ntá Mandem mándeme nəkə be; “Ēta, wə əchí Acha, wə ke őghókó mfay ne mmik, ne manyén ne menyih menkem ebhen béchí are. ²⁵ Wə ke őkú nyaka be mübetok ywe Mfə Debhit, chi-mbi ywesé, ándem ndü betəŋ Efóŋó Bedyere be:

‘Ndaká yí bo abhen bápú bo Israel bábènti ne wə Mandem? Ndaká yí böbhen bátè beyu ebhen bebħiki bhəŋ ntí ne nnet?’

²⁶ Bafə mmik bátəŋtí mmuet ménu nenu, böbatí etək báchem nebħuet amət, bátə eyu menu ne Mandem Acha ne Mpeme yí afyé nyaka bariep be átò.’

²⁷ “Hérəd ne Póntios Páilet báchem ne bo Israel ne mbək bo abhen bápú bo Israel fá amem Yerúsalem, bátə eyu antí Yesu mmü betok ywe ane achi nyájá. ²⁸ Báchém beku yəntiki enyih ene ónáj őbhúré nyaka be chəŋ émfakari. ²⁹ Acha, ghó ye ndü bápà bhese. Ku be bhese bö betok abhe, séngátí nókó bho Eyəŋ eye ne netanánti nenkem. ³⁰ Chié bhese betəŋ bebú bömame, ne betəŋ berihí maknkay ne beku menyihí maknkay ndü nnyén mübetok ywe Yesu, mmu achi nyájá.”

³¹ Μάνάνjá nókó menikmæet, nebhæet ane bə bachi are anyikisi. Εφόγó Bedyere abhak ne bhə tontó akə bábhó beghati Eyəŋ Mandem kebħəŋ becháy.

Bakoŋo Yesu bábhak ndŷ nsoŋ amət ndŷ menyih menkem

³² Nkwó bo abhen mánókó Yesu bábhóŋ nti némət ne nkaysi amət. Yě mmu wap ake rem be menyih ebhi béchí chí ndiere ntá yi aywíntí. Enyih yěntiki mmu ebhak enyih eyap mankem. ³³ Bōnto Yesu báré ghati bo ne betaŋ ebhap menkem be Yesu Acha apetnsem ndŷ nepém, ne berĩndu Mandem bebhak ne bə mankem tontó. ³⁴ Yě mmu wap abhiki chéŋ nyaka enyih mbənyune abhen bábhóŋó baki ne yě chi beket, bátí nyaka menyih ebhə mántwə ne nkáp ³⁵ mámbəre besí bōnto, ne bə mánkəre nkáp wu bekoŋo nté ane yěntiki mmu wap.

³⁶ Enyu yə kě mmŷ ane áká nnyén be Joséf akə nyaka. Abhak mmu nneréket Lévi ne mmu etək Sáypɾəs. Bōnto Yesu bádú yí nnyén bé Banábas, nó chí, “Mmŷ ane afyé bo nti.” ³⁷ Abħəŋ nyaka nki, atí wú, atwó ne nkáp, abħəre besí bōnto Yesu.

5

Ananías ne Safira

¹ Ke ewak emət, mmŷ ane aka nnyén be Ananías ne ngoré aywi Safira bátí nebhúérémik. ² Ananías abhese mbək nkáp ansem. Ngoré aywi arihji be yi akə nə. Asət ané áróbhé arək abħəre besí bōnto Yesu. ³ Ke Píta abhep yi be, “Ananías, ndaká yí óró Satan ánkó wó antí be ónsé nsé ntá Εφόγó Bedyere ne ərə mbək nkáp ane ótí mmik ansem? ⁴ Mpok óbhíkí re tí yó, mmik achi nyaka chi aye. Ne mpok ótí yó nkáp abhak chi aywe. Ndaká yí əkaysi beku ene enyŷ enyih? Əsensé chi ntá Mandem, puyě ntá nkwał!”

⁵ Nεghók Ananías ághókó beyon ebhen, akwén amik agú. Beyă becháy békem yěntiki mmu ane ághoko ndak ane.

⁶ Besak báchwe, mánép yi ne nden, bápókó, barək babheme.

⁷ Έφuéré nókó mbó maḡək nywōp arət, ngōré Ananías achwe anywōp, yi kerijı enyij ene efakari. ⁸ Píta abhép yi be, “Ghatı me tetep, nkáp ankem ané wō ne nném aywe bătı mmik ne?” Akeme be, “Ee, yijı wu ankem nō.”

⁹ Píta arem be, “Ná wō ne nném aywe báká eyon émōt memō Efónó Mandem Acha enyū eyō? Ghok! Bo abhen bábhemé nném aywe, báchı afō ambınywōp, ne chōḡ mampókō wō nkwo.” ¹⁰ Témté wu, Safıra akwén bekak Píta agú. Besak báchwé nókó bághó be agu, bápókō bafu barək babheme kekwoḡ ne nném. ¹¹ Beyă becháy bekem bönkwo Yesu mankem ne yěntiki mmu achak ane aghoko enyij ene efakari.

Bōnto Yesu bákū beyă menyijı maknkay

¹² Bōnto Yesu bäre kū beyă menyijı maknkay bechak besı bo ndū betan Mandem. Bäre chem nebhuet amōt amem nebhuet ekerákap ane bábhiḡı nyaka be Acha Sólomon. ¹³ Yě mmu achak kechem ne bhō ěti becháy, ke bo bäre chyè bhō kenókó. ¹⁴ Ne beyă bo, baghoré ne babhakanem, béré noko, manchem nōkō mmuet ne nkwo Yesu. ¹⁵ ěti menyijı maknkay ebhen bōnto bákū, bo béré pókō bömame mámbure nōkō nepaká mbi, mbək ndu bekók, bachak ndu bėsak, bé Píta aperé fuet ndikandi ywi ánkwén mbək ayap amuet. ¹⁶ Beyă bo bare fu ndū böbetək abhen bachı kekwoḡ ne Yerúsalem, mándəkō nōkō ne bömame, ne abhén befónó bebúbebu bėsōḡori bhō. Bō mankem batan.

Bōbatı etək bare chye bōnto Yesu beyă esōḡori

¹⁷ Ke mũngo bachiãkap ne bõ mankem abhen bachi ne yi, nɔ chi bõnkwo Sádusi, bábhõŋ beyã mpap amík. ¹⁸ Bákém bõnto báfyé ekerékenõŋ. ¹⁹ Ke ángel Mandem atwó ne beti, anene babhĩnywɔp ekerékenõŋ, asɔt bó báfú, arem be ²⁰ “Dók ká amem ekerákap Mandem, mãnte, mãngati bo yěntiki enyih ěti nepém nekɔ enen.” ²¹ Néyí nókó, bárók bachwe amem ekerákap Mandem bábhó betõŋ bo mbɔ enyũ ángel aghati bhɔ.

Mũngo bachiãkap ne nkwo ywi bábhiŋi bõbati etɔk Israel mankem, bákém echeme, bachye eyõŋ be mandók mamfere bõnto ekerékenõŋ mantwo ne bhɔ. ²² Babhabheri abhen ekerákap báchwɔp are, keghɔ bhɔ. Bápetnsem ne eyõŋ be, ²³ “Sérõŋ, seghɔ babhĩnywɔp femfé, ne babhabheri nefí téé, ke sénéne nókó babhĩnywɔp, sebhiki ghó yě mmu amem.” ²⁴ Mũnti babhabheri ekerákap Mandem ne bõ batí bachiãkap baghoko nɔkɔ nɔ, batí átaka bhɔ amem, bare bhep mmuet eyap enyih ene efakari ne bõnto Yesu. ²⁵ Ebhiki tat, mmu amɔt achwe aghati bhɔ be, “Ghók ká, bo abhen bǎfé ekerékenõŋ éyu, báchí awu amem ekerákap téé bátõŋ bo.” ²⁶ Mũnti babhabheri ekerákap ne bõbhi bárók basɔt bõnto, ke báke tɔk bó awɔ amuet ndũ báchàŋ be bo báké temti bó ne batay mangway.

²⁷ Bápéré nókó ne bhɔ, bakɔ bo baté besí echeme bõbati etɔk. Mũngo bachiãkap abhép bó be ²⁸ “Séyep be batu be báké pere rem yěnyih ndũ nnyén mmũ-ne? Yě nɔ, bǎtɔk mbok Yesu amem Yerúsalem nkem ne bãŋàŋ bekɔ embak be besé ke sékú báwáy yi.”

²⁹ Píta ne bõnto Yesu mankem bakeme be, “Sébhõŋ beghok chi Mandem, puyě nkwaŋwan. ³⁰ Mandem bachiĩmbi bhesé akɔ Yesu mmu báwáy ndu bago yi ndu ekotákátí ampetnsem ndu nepém. ³¹ Mandem akósí yí amfay, afyé ndũ nebhuet kenókó be ambak Mũntí ne Mpepe, bé ányché bo Israel mbi betiknsem ndũ bebú bhap

Mandem amfojori bhə. ³² Séghàti bo menyij ebhén séghó ne amík mbə batísie, ne Efónó Bedyere mmu Mandem achyé ntá bo abhen bágghòk yi achi ntísie nkwə.”

³³ Bə echeme böbatí etək bágghókó nókó nə, bati ábe bhə tontó. Bábho beyaj mbi ndu béway bönto Yesu. ³⁴ Ke múnkwə Fárisi amət, ane áká nnyén be Gamáliei, abhak aré. Abhak mmu echemé bö batí amət nkwó ne ntəj ebhé Mandem. Bə mankem báchyè nyaka yi kenókó. Afate achye eyəj be mánten kpik bönto Yesu neffí. ³⁵ Arem ye ntá böbati etək be, “Bo Israel, sət ka mpok ndü enyij ené bákáysi beku ne böbhen. ³⁶ Diñí ká be Tiódas árəm nyaka be yi achi nném mmu. Bə mbə batí besä esa (400) babhak bakojo bhi. Bawáy nókó yi, bakojo bhi bhə bátáka, nsónó eyi amay. ³⁷ Étáré nókó, Júdas mmu Gálili nkwə afú mpok básət mpáy bho. Aya mbək bho béré kojo yí. Yi nkwə agú, ne beyä bo abhen bákòjo nyaka yi bátáka. ³⁸ Béyij ye ndak ane, nchí ghati beka be mändó böbhen, báké kə bhó yěnyij. Mbák nkaysi-ne, ne menyij ebhen bə batí beku befu chí ntá nkwä, chəj mánkwen. ³⁹ Ke mbák befu chí ntá Mandem, bəpú kway bechyet bhə mbi. Bəkway mbəj beghə be mánù chí ne Mandem!”

⁴⁰ Bábhiní nókó ye bönto Yesu, baden bə, básémti bhə be báképerə rem yěnyij ndu nnyén Yesu, barə bə mändók. ⁴¹ Bönto báfú bárə echeme böbati etək bárók ne manák mbənyune Mandem aghə be bə bakway bo abhen bábhəj keyóré eti nnyén Yesu. ⁴² Bə kerə betəj ne bégháti bo Mbok Ndíndí be Yesu chi Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be ätò. Bäre kə nə yěntiki nywəp amem ekerákap Mandem ne amem beket ebhap.

6

Báyáp böbati tándramət be mánkwák bönto Yesu

¹ Mpok yə, bakoŋo Yesu báre yá mándəko nəko chi ambi. Bétáná békwén. Bo Israel abhen bárəm eyəŋ Grik nkwo báre nywinti be abhen bárəm chi ndiere eyəŋ bo Israel bákəre menyiŋ yəntiki ewak kefyé ntí ndu bechye mánkwésé bhap. ² Ekə bönto Yesu batí byó ne apay bábhiŋi nkwo bakoŋo Yesu bárem be, “Epu chak be sendə beghati bho Eyəŋ Mandem, séndəbhe taŋ chi baraká nenyé. ³ Bəma, yap ye ka böbati tándramət. Bábheŋ bebhak bo abhen bo bárəm erírí ěti yap, mámbak bo abhen Efóŋó Bedyere achi ne bhə sayri, ne mámbak bariŋíndak. Yap ka bhó. Sékway bechye bhə betik ebhen. ⁴ Mbák echi nó, chəŋ sémbəŋ mpok bechye mmuet ndü nenikímmuet, ne ndu béghati bho Mbok Ndíndí ne ndu bétəŋ Eyəŋ Mandem.” ⁵ Bənkwo mankem bábheŋ maŋák ěti enyiŋ ene bönto bareme. Báyap Stífin mmu amət ane abheŋə neka ne Yesu tontó ne Efóŋó Bedyere achi nyaka ne yi mpoknkem. Báyap Fílip nkwo, ne Prokórəs, ne Nikanó, ne Tímən, ne Paménas, ne Níkolás, kenko ane áfú nyaka Antiək. Anáh áchyè nyaka Mandem kenókó mbə enyü bo Israel bákə ke ənoko Yesu. ⁶ Bəsət bhə besí bönto Yesu. Bönto mánikmmuet mányáŋa bó amə anti.

⁷ Eyəŋ Mandem ére go endək nəko chi ambi, ne mpəy bakoŋo Yesu ayá tontó amem etək Yerúsalem. Beyə bachiəkəp Mandem nkwo báre noko Mbok Ndíndí.

Bákém Stífin

⁸ Stífin chí mmu ane Mandem átəŋ beyə beríndu, achye yí beyə betaŋ. Stífin akə berem menyiŋi maknkay ne átəŋ beríŋ besí bo. ⁹ Mbək bo báfate bábheŋ bekem epúítí ne yi. Bábhak bö ekeré nenikímmuetí ene bo abhen báféré ndü kesem. Enyu eyə ke bábhiŋi nyaka yə. Bábhak bo Israel abhen bafu Síren ne mmu Aleksánda. Bəbhə ne bo Israel bachak abhen bafu atú Silísha ne Esia bare kem epúítí

ne Stífin. ¹⁰ Ke bə kekwáy bekeme enyih ene yi árémé ne nerihíndak enen Efóhó Bedyere achye yi. ¹¹ Bákú bo mámpu be bǎghok ndü yi árèm ebúbu ěti Moses ne ěti Mandem. ¹² Enyu yə kě mányikisí batǐ bǒ batí etok amem, ne bati batəŋ ebhé Mandem, ne bati bǒ mankem. Bákém ye Stífin barok besí echeme bǒ batí etok ne yi. ¹³ Bátwó ne batísye ákwaré abhen bárémé be, “Mmũ-ne apú rə berem ebúbu mpoknkem ěti ekerákap Mandem ywesé ne ne ěti ebhé Moses. ¹⁴ Séghok ndü yi árèm be chəŋ Yesu Mmũ Násáret wu amokoti ekerákap Mandem ene, ne angupsi bepiŋ etok ebhen Moses áró ntá yese.” ¹⁵ Bǒ mankem abhen báchí amem ekeré manyé chəkə, bater Stífin amík amuet, bǎghó bé besí bhi béyibhiri berəbhe ghəə chi mbə ebhén ángel Mandem.

7

Keŋi ekén Stífin árémé besí batəŋá manyé

¹ Múngo bachiákap Mandem abhéŋ Stífin be “Echi tetep be əku barak ane bárèm nə be əku?” ² Stífin akeme be, “Bomá ne bəta, ghók ka me! Mandem betəŋ menkem abhesi nyaka ntá chi-mbi aywesé Ábraham mpok yi achi atú Mesopotemia ke árəŋ etok Haran, ³ arem ntá yi be, ‘Fǎ etok eye, dǎ nneréket aywe dók atú ane métəŋ chəŋ wə.’ ⁴ Ábraham afa ye atú bo Cháldia wu, arək achəkə etok Hárán. Etayi ágú nókó, Mandem akə yi afa aré atwó ndü mmik ane bǎchí aré echəŋ. ⁵ Ábraham abhak fá, yě nə, Mandem kechye yí yě chí monebhueré mmik. Afyé chí bariep béchye mmik ntá yi ne ntá bebhárəbhə bhi yěndu yi abhiki bhəŋ nyaka mmó. ⁶ Mandem arək ambi béghati yi be: ‘Chəŋ bebhárəbhə bhe mámbak mankə amem etok bǒ bachak. Bǒ bhə mambure bhə ndu kesem, mánychye nəkə bhə beyǎ esəŋəri ndu mamié besǎ esa. ⁷ Ke chəŋ nchyé

ntémsí ntá bõ etək ené bõ bátòk. Ne ansem mpok, chõj màmfa mántwõ, mánychyè nõkõ me kenókó fá.’⁸ Mandem anyú ye nku ne Ábraham. Eriñí nku yõ ebhak nesiep ane básiep bõbabhakanem. Ábraham abhé nõkó ye Áisek, asiép yi mpok yi ágháká manywõp ánen. Áisek ábhé Jekóp, Jekóp abhak chi ntá bõ bati byo ne apay abhen báchí nyaka bachĩmbi maneréket bo Israel.

⁹“Bachĩmbi bhõ bábhõj mpabhamík ne mómáyap Joséf. Bátí yi mbõ nsem ntá bakõsie, Bó bárók etək Íjip ne yi. Ke Mandem abhak ne yi,¹⁰ afere yí ndũ besõjõri ebhi menkem, atõj yi berĩndu, ne achyé yi neriñĩndak besí Mfõ Íjip. Mfõ Íjip achye yi betañ amfãj etək Íjip enkem, ne eket eyi enkem.¹¹ Ansem mpok, nsay akwén etək Íjip enkem ne etək Kánãn. Ekũ esõjõri eya echa. Bachĩmbi bhese kekway bebhõj nenyie.¹² Jekóp ághókó nõkó ye be nenyié nechi Íjip, ató bachi bhese aré. Ebhak ndõj ane mbi ane bó bárõjõ Íjip.¹³ Nerõj ane bó bárõjõ aré ndõj ené ejwi épáy, Joséf akũ bõmayi báriñi yí, ne Mfõ Íjip ariñi nneréket Joséf.¹⁴ Joséf ató ye bábhĩñi étáyí Jekóp ne bõneréket ywi mankem, batí besa bérát nsem neku.¹⁵ Jekóp arək etək Íjip ne nneréket ywi ankem. Abhak aré te mpok ane yi ágú ne bõbhi bo bachi bachĩmbi bhese.¹⁶ Bápókó yi bápetsem Shékem, bábhéme ndũ nsem enen Ábraham ákú nyaka ntá bõ Hamõ amem etək Shékem ne nkáp sílbhá.

¹⁷“Mpok ane Mandem abhõjõ bekũ bariép amem yi afyé nyaka ne Ábraham aghaka nõkõ kekwoj, mpãy bo Israel abhen bachi Íjip bepet baya tontó.¹⁸ Ebhak enyu yõ kpate mmu achak abhak Mfõ Íjip ane abhiki riñi nyaka Joséf.¹⁹ Mfõ wú achye bõ bhese beyã esõjõri, akũ bõtayese mándó bõbhap nefí mángú.

²⁰“Mpok yõ ke bábhé Moses. Arí tontó ne Mandem

akorɔ yi. Máne yí eket etayi ndü batan arát. ²¹ Báró nókó yi neffí, mmó Mfó Íjip ane ngoré, asot yi mbó móywi, ane yi. ²² Bátorɔ yí neriní kepi bo Íjip nenkem, ágó abhak erítí ndeme kepi ne nném mmu ndu menyin ebhen yi ákù.

²³ “Ágháká nókó mamié besa bépáy, nkaysi atwó yi anti be ándók ángó bōmayi, bo Israel. ²⁴ Ághó nókó ndü mmu Íjip ádèn mmu Israel amot, arək bekwak yi. Akeme kémbé, kpát awáy mmu Ijip wu. ²⁵ Moses akaysi be bōbhi báriní bé Mandem ke átó yi ámféré bhó ndü esorɔri, ke bó keriní enyu eyo. ²⁶ Néyí nókó, arək atemeri ndu bōbhi, bo Israel bati apay mánù. Achwe bekwə bə mambak eyorɔ émot, arem be, ‘Ghók ká, bāchí bō mmu amot, ndaká yí mánù ne bati?’ ²⁷ Ke ane áyán nti mpay, apuri Moses, abhép yí be, ‘Agha ákú wə mfó ne ntanjá manyé yesé? ²⁸ Jyàn béway me mbó enyu ówáy mmu Íjip éyú?’ ²⁹ Moses ághókó nókó nɔ, abué arək achəkó etək Mídia. Aré ke yi ábháy ngoré abhón bō babhakanem bati apay.

³⁰ “Éfuéré nókó mamié besa bepay, ángel Mandem abhesi ntá yi amem baso, kekwot Njie Sináy. Ángel wu abhak amem ngó ane ádù ndü mónok amot ane ágó ebhi. ³¹ Enyin ene Moses ághó ekə yi abhak maknkay. Ne nerorɔ yi áròɔ kekwot beyiní, aghók Eyorɔ Mandem Acha ndu érèm be, ³² ‘Mme ke nchí Mandem bachĩmbi bheka, Mandem Ábraham, Mandem Áisek, ne Mandem Jekóp.’ Nékówó nékém Moses, aferé amík are. ³³ Mandem Acha arem ye ntá yi be, ‘Féré nkwobhánya eye bekek, mbonyune nebhuérémik ane été nɔ are achi nyáná. ³⁴ Ngó besorɔri ebhen bōbha bábhòɔ amem etək Íjip ne ngók nedí kebho enap, ne nsep ntwə beferé bhó ndü esorɔri eyo. Twó yé, chorɔ ntó wə Íjip.’

³⁵ “Stífin arək ambi berem be, nkúbhé Moses ane bábhíkí ka nyaka beghok yi, ne babhep yi be, ‘Agha ákú wə

mfɔ ne ntarjá manyé ntá yese?’ Mandem afuɛt ntá ángel ane abhesi ntá yi ndu mɔnɔk beghati yi be ándók ámbák mǔnti wap ne mmu ane áfere bhɔ ndu esɔŋɔri. ³⁶ Moses akɔ menyiŋí maknkay, ne atóŋ beriŋ ebhen bétóŋó betaŋ Mandem amem etɔk Íjip. Afere bo Israel aré, akɔ báfuét ndǔ Manyu Chu, ne amem baso ndǔ mamié besa bepay. ³⁷ Nkúbhé Moses-ne árémé nyaka ntá bo Israel be, ‘Chɔŋ Mandem anchye bhe ndemekepǔnti achak ane áfú ndu nkwo yeka mbɔ enyǔ achye me ntá yeka.’ ³⁸ Yí Moses ke achi nyaka néntí bachĩmbi bhesé ne ángel Mandem amem baso. Mpok yɔ, ángel Mandem árém kepi ntá yi ndu Njie Sináy, akɔ yi ariŋi menyiŋ ebhen Mandem áyàŋ yí ankɔ sendiŋi, nó chí Eyoŋ Mandem ené échí tetep mpoknkem.

³⁹ “Ke bachĩmbi bhesé keka beghok yi. Bápúri yi baten nepak, ke bápétnsem Íjip amem batí-yap. ⁴⁰ Ékú barem ntá Arɔn be, ‘Ghokó bɔmandem ntá yese, be mandɔkɔ nɔkɔ bhesé ambi. Mbák chi Moses mmu áféré bhesé etɔk Íjip, sebhiki riŋi enyiŋ ene efakari ne yi.’ ⁴¹ Bághóko enyiŋ ene echí mbɔ mómpɔŋ, bare chye yɔ akabhé nya, ne mányié epa éti enyiŋ ene baghoko ne amɔ. ⁴² Ke Mandem atiknsem ntá yap akpik arɔ bɔ mánychyè nɔkɔ kenókó ntá mmok, ne ntarj ne mambě mfay mbɔ bɔmandem abhap, mbɔ enyu echí amem bekáti baremé kepǔnti be,

‘Bo Israel! Mpok ane bǎkò amem baso ndǔ mamié besa bépáy, ntá yá kě báwày nyaka nnya mánychyè nɔkɔ akap ke?’

⁴³ Bǎpɔkɔ nyaka étém ené mandem nsé ane áká nyén be Mólɔk.

Ne nembe enen mandem nsé Ráfan.

Ne menyiŋ ebhen bǎghókó ndu bechye bhɔ kenókó.

Éti yɔ, chɔŋ mféré be ntó etɔk échá k befúɛt Bábilon.’

⁴⁴ “Stífin arək ambi bérem be Bachĩmbi bhesé babhõŋ nyaka étəm amem baso ενέ έτόŋ bé Mandəm achí ne bhə. Moses aghókó nyaka yə ébhák mbə enyũ Mandəm aghati yi, ne nkúbhé mbə enyũ Mandəm átóŋ yi amfay Njie Sináy be ebhəŋ bebhak. ⁴⁵ Ansem mpok, bachĩmbi bhesé bárə yó ntá bõbhap. Bápókó yó mpok bákə ne Jóshua. Mandəm abók bo abhen báchí are besí batayese, basət mmik. Étəm eyə ébhák aré te mpok ane Debhít achi mfə. ⁴⁶ Mandəm atóŋ Debhít berĩndu. Anikmuet ntá Mandəm Jekóp be andə yi anté eket ntá yi. ⁴⁷ Sólonon ke áté eket eyə ntá Mandəm. ⁴⁸ Yě nə, Mandəm Acha apu chəkə ndũ beket ebhén bo bate ne amə. Échí mbə enyũ ndemekerĩnti árémé be Mandəm arem be,

⁴⁹ ‘Mfay chí enəkó kefə eya,

ne mmik chi erwə ene mėsiki bekap are.

Ntiki enyũ eket ókway bete ntá ya?

nebhuet ane mēkwáy beywemuet achí ne fá?

⁵⁰ Pú amó ya ke ághókó menyĩŋ ebhen menkem-ε?”

⁵¹ “Bérəŋ ndũ ngwénti, Stífin arem be, ‘Bě bo netarjánti, bē bo bāpu noko Mandəm ne bāpú ghok eyəŋ eyi. Bächet Efóŋó Bedyere mbi mbə bachĩmbi bheka. ⁵² Ntiki ndemekerĩnti bachĩmbi bheka bábhíkí chye esəŋəri? Ne bawáy nyaka baremé kerĩnti Mandəm abhen bárémé mbi mbi be, Mmõ betok ane achí chak besí Mandəm átwə. Yí wu ke bātí ne bawáy. ⁵³ Bē kē Moses ásóré ebhé Mandəm ntá bəángel achye ntá yeka, yě nə, bābhíkí bhuerε yó.’ ”

Bawáy Stífin ne batay

⁵⁴ Bo echeme bõ batí etək bāghókó nəkə menyĩŋ ebhen Stífin árème, bati ábé bə tontó, amík apėti anti. ⁵⁵ Ke Efóŋó Bedyere achi nyaka ne Stífin tontó. Ayəŋ amík ayĩŋi mfay, aghó bediéré Mandəm, ne Yesu téé ndũ nebhuet

kenókó Mandem, ⁵⁶ Stífin arem be, “Ghók ka! Ngò ndũ mánéné mbĩnywɔp etókó mfay, Mmu ane áfú ntá Mandem abhak téé ndũ nebhuet kenókó ebhe awónem Mandem.” ⁵⁷ Ke bábhó bebik ěri, báchók batú ne amɔ, bádú bárók bákém yi. ⁵⁸ Báyá yi báfú etok ne yí, bátémti yi ne betay bawáy. Bátisie betábhá báfere nkú mfámuet eyap, barɔ ntá esakámu amɔt be ambabheri nɔkɔ. Esakámu wu aka nnyén be Sɔl. ⁵⁹ Mpok bátémti Stífin ne batay, anikmuet be, “Yesu Acha, sɔt Efóhó eya!” ⁶⁰ Akwén atep mánén amik, arem ne eyɔɔ etaɔataɔ be, “Acha, foɔjori bhɔ bebú ebhap ebhen.” Árémé nókó nɔ, asebhe.

8

¹ Sɔl abhak aré téé, aka bé eri mángwáy Stífin.

Sɔl are chye bõnkwo beyă nenyok

Bébhó ewak eyɔ, baré chye nkwo Yesu abhen báchí Yerúsalem beyă nenyok. Eku bó mankem bábuè bataka atú etok Judéya ne átú Samária ankem. Erɔp chi bõnto Yesu bóbhó amem etok Yerúsalem. ² Baway nɔkɔ Stífin, mbok bo abhen báchyè Mandem kenókó bápókɔ yi bárók bábhéme, ne bádi yi tontó. ³ Mbák chi Sɔl, are yáj mbi ménéme bõnkwo Yesu. Éku abho béchwé eket ne eket anja nɔkɔ abhen mánókó, baghɔré ne babhakanem, amfye nɔkɔ ekerékenɔɔ.

Beyă bõ-Samaria mánóko mpok Fílip aghati bɔ Mbok Ndíndí

⁴ Bakoɔo Yesu abhen bábuè bátáka mbankem báre kɔ mángati nɔkɔ Mbok Ndíndí ěti Yesu. ⁵ Ane bábhiɔi be Fílip arók etok égho atú Samária angati nɔkɔ mbok ěti Mɔpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be átd. ⁶ Akɔ menyíɔi maknkay aré. Bo baghɔ nɔkɔ nɔ, beyă bhap báre tá batú sayri ndu beghok menyíɔi ebhen yí árèm. ⁷ Befóhó bebúbebu ebhén

bésəḡori bo bére rə bhə mém̄biki nəkə ne eyəḡ etaḡataḡ. Beyä bo abhen bachi bhuré ne bakem bátan nkwo. ⁸ Ekə beyä maḡák abhak ne bö etək egħo Samária eyə.

⁹ Mmũfú ane áká nnyén bé Símun achí nyaka etək eyə nkwo. Abhak mũnjə. Anaḡ ákə nyaka menyih ebhə ndu erəri mpok, andeme nəkə bé yí achí etaḡtí mmu. Bö Samária babhak maknkay béghə menyih ebhen yi ákə.

¹⁰ Bə mankem, maném bo ne ndéndémé bho bare tá batú beghok menyih ebhen yi ághàti bhə, mándeme nəkə be, “Mmũ-ne chi mmu Mandem ane bábhiḡi be Etaḡtí mə.”

¹¹ Barak mandem nsé ane yi ákə ndu erəri mpok, akə bo bəre ta batú beghók menyih ebhen yi árəm. ¹² Fílip átów nókó ne Mbok Ndíndí ěti enyu Mandem abhak ne böbhi mbə Mfə wap ne ěti Yesu Kristo, bagħoré ne babhakanem bábho ménóko mándəkə nəkə be mánjwiti bhó. ¹³ Yě Símun nkwo anoko bájwítí yí. Bájwítí nókó yí, abhat mmuet ne Fílip, ankoḡo nəkə yi yěntiki ebhak. Nyu arəp yi fuu ěti bereme menyihí maknkay ebhén Fílip ákə, ne ěti berih ebhén Mandem áfuèt ntá Fílip antəḡ nəkə.

¹⁴ Bǒnto abhen Yerúsalem bághoko nəkə be bö-Samaria mánoko Eyəḡ Mandem, bátó Píta ne Jǒn aré. ¹⁵ BəPíta bachwəp nəkə Samária, bare níkmuet bé Efóḡó Bedyere ántwə ntá bo abhen mánóko Yesu. ¹⁶ Efóḡó Bedyere abhiki re twə nyaka ntá yě mmu wap. Yě nə, manaḡ bajwiti nyaka bhə ndũ nnyén Yesu Acha. ¹⁷ Píta ne Jǒn mányáḡa amó antí böbhen maníkmuet, Efóḡó Bedyere atwó abhak ne bhə.

¹⁸ Símun ághó nókó bé Efóḡó Bedyere atwə achi ne bhó ndũ bönto mányáḡá bə amə antí, aferə nkáp béchye bönto, ¹⁹ arem be, “Kə ká menkwó mbǒḡ betan bé yě agha ane nyáḡá yi amó anti Efóḡó Bedyere ántwó ntá yi.” ²⁰ Ke Píta akeme yi be, “Eghori émpókó wó ne nkáp aywe! Ōkási

bé ḡkwáy béku akap Mandem ne nkáp na? ²¹ Dɪhí bé ḡbhíkí bhón yε enyih ndu betik ebhesé mbonyune nti ene népú chak besí Mandem. ²² Ndu echi nɔ, tɪk nsem ndū nkaysi bebú ane achi wɔ anti ónikmuet ntá Mandem Acha. Ngufú chɔh amfoɔhori nkaysi ane achi wɔ anti. ²³ Ngo bé ḡbhɔh epḡ mpabhamík ne ókwɛn nsem anten bebú.” ²⁴ Símun aghoko nɔkɔ nɔ, akeme Píta ne Jón be, “Bɔta, nik ka Mandem mmuet ḡti ya bé yɛnyih émɔt ene bǎrémé éké fakari ne me.”

²⁵ Mánáná nókó béghati bo mbok Yesu ne menyih ebhen yi akú ntá yap, bǎró bare petnsem Yerúsalem. Báre téé ndū bóbetɔk Samária mangati nɔkɔ bo Mbok Ndíndí ḡti Yesu.

Mmu Etǒpia anoko Yesu

²⁶ Ke ángel Acha atwó arem ntá Fílip be, “Faté sep ndū esí mbi ane áfú Yerúsalem árɔh Gása”. ²⁷⁻²⁸ Fílip afate abho bérɔh. Éfákari bé mmū Etǒpia amɔt ane afú Yerúsalem ndū menikmuet ápetnsem etɔk eyi amem ékárík ene mɔɔhóndík éyà. Abhak mǔngo Etǒpia ane baghaka ne yi ke akeme nyaka efihí ekeré nkáp mbɔ mmu ane baghaka yi apu kway nyaka bechem ne bo abhen mfɔ ngɔré * Mfɔ Etǒpia wu aka nnyén be Kándas. Ené yí áchi amem ekarik eyi árɔh, are pay ekáti ndemekerpinti Aisáya. ²⁹ Efóhó Bedyere aghati Fílip be, “Dók awu kɔ nókó kékwót ne ekarik eyɔ.” ³⁰ Fílip ajet arɔk kekɔt ne yó, aghók ndū mmu wu ápày ekáti ndemekerpinti Aisáya. Abhép yí be, “ḡbhɔh nɔ nejwimem ndū enyih ené ópày?” ³¹ Mǔngo Etǒpia wu akeme be, “Mǔkwáy bejwimem ná ené yɛ mmu ábhíkí néne angati me?” Abhihi yε Fílip ánkó

* ^{8:27-28} Mfɔ ngɔré ákèmm nyaka baraká kefɔ ntá móywi mmu bo básóré nyaka mbɔ mónyómok.

ánchókó ne yí amem ékárík. ³²⁻³³ Enyih ene yi ápà y ndũ Ekáti Mandem ebhak bé: “Achí nyaka mbò ághónómén ane bakeme bárò y beway, mbò mónkwómén ane báfèrè emene eyi, yé bebík yò kebík. Ake néne eyò y. Báyóre yi, batay yi, bákpót nyé eni, bachye yi esòyòri ndéndem. Agha ákway betò y be, Yihí mǒwa né, ené bákpórè nepém eni ambi ambi fá amik?” ³⁴ Mũngo wu abhép Fílip be, “Étá, ghati mé, ndemekerpinti asih enyih ene yi árèm nó éti agha? Arem nò chí éti mmu áchá k ke éti mmuet eyi?” ³⁵ Fílip abho ndũ nebhuet ekáti Aisáya wu agháti mũngo Etòpia Mbok Ndíndí Yesu. ³⁶ Báre kò mándòkò nòkò. Báháká nókó ndũ nebhuet ane manyier achi, arem ntá Fílip be, “Yihí manyier. Ntí achí ane bábhiki bhò y béjwiti me?” ³⁷ [Fílip akeme yí be, “Mbák ósí k nti ene nenkem ne Yesu, mǔkwáy béjwiti wò.” Mmũ wu akeme yí bé “Nnókó be Yesu Kristo chí Mmò Mandem.”] ³⁸ Mũngo wu achye ye eyò y bé mánkũ ékárík énté. Été nókó, bó ne Fílip básep báchwe anyén, Fílip ajwiti yí. ³⁹ Báfú nókó anyén, Éfónó Bedyere afere Fílip aré, mũngo Etòpia wu keperere ghó yi. Yé nò, aròk ambi ne nekò eni ne manák. ⁴⁰ Fílip ápère yihí aròp chí etòk Asótus. Abho béghati Mbok Ndíndí are. Aròk ambi békũ nò ndu bǔbetòk mankem abhen báchi ambi kpáte mpok yi aghaka Seséria.

9

Sǎl ayibhiri abho bekojo Yesu

(Bk 22.6-16, 26.12-18)

¹ Mpok eyò nkem, Sǎl aròk ambi bepa be yi abhò y beway bakojo Yesu. Aròk ntá mũngo bachiäkap Mandem, ² aghati yi be anchye yi bekáti ebhén béchye yi betay berò y Damáskòs ndu bekeré nenikímuet bo Israel bé mbák ángó

bakorjo Mbi Yesu aré, ankwáy békémti bhó, baghoré ne babhakanem, angwót, andak Yerúsalem ne bhó. ³ Söl afa ye are róh. Agháká nókó kékwót ne Damáskos, bediééré befú amfay témchok beser békáp yi. ⁴ Söl akwén amík, aghók eyoh ené ébhèp yi be, “Söl, Söl, ndaká yí óchyè me nenyok?” ⁵ Söl akeme be, “Acha, chí wə agha?” Eyoh eyo ékéme yí be, “Mme Yesu ke ókòho gbakógbakò onchye noko nenyok. ⁶ Ke faté, dók amem etok egho. Choh mángati wó aré enyih ene óbhóhó békə.” ⁷ Bó abhen bákò nyaka ne Söl, bághók eyoh eyo, ke bo kegho yě mmú. Báte manyu chochok. ⁸ Söl afate amík, anene amík, ke yi kekway begho mban. Bákém yi ndu awo, baya barok etok Damáskos. ⁹ Abhak aré ndū manywop arát, yi kekway begho mban. Mpok yo nkem yi kenyie nenyíé, yěnyih yi ke nyu.

¹⁰ Nkojo Yesu amot achi nyaka Damáskos ane áká nnyén bé Ananías. Aghó kenó amík ántífú ndu Yesu Acha abhiji yí be, “Ananías.” Aka arem be, “Acha, ghó mé ne.” ¹¹ Acha aghati yi be, “Faté dók ndu nkongo-etok ané bábhiji bé Téé. Ónáj ónchwop ndū eket Júdas bép mmu Tásos ane áká nnyén bé Söl. Achí aré ãñikmæet. ¹² Ne ndū kenó amík ántí fúú, aghó mmu ane bábhiji bé Ananías, ndu áchwé anywóp. Anyaŋa amə anti ywi bé ámpet ankway begho mban.” ¹³ Ananías akeme be, “Acha, beyə bo báhátí me mbok Söl wu ne bebéptí menyih ebhen yi ákú ntá bóbhe awu Yerúsalem. ¹⁴ Bóbatí bachiäkap Mandem báchyé yí betan, ne atwə fá chi békemti bóbhe.” ¹⁵ Ke Yesu Acha aghati yi be, “Dók mbonyune njap yí ámbák mübetik awa, bé ándak ángati bo abhen bápú bo Israel, ne bafə bhap, ne bo Israel éti eya. ¹⁶ Choh membəh ntəh yí esəhəri enkem ené yí ábhóhó begho éti ya.” ¹⁷ Ananías aró ye arək áchwé amem eket ené Söl áchi are. Anyaŋa yí amə ántí

arem be, “Sǎl, manó, mbɔŋ Yesu Acha mmu abhésí ntá ye ankɔŋɔmbi mpok ótwò fá, ke átó mé nkú ómpet óngó mbaŋ ne bé Éfónó Bedyere ambak ne wɔ.” ¹⁸ Témte wu ebhak ntá Sǎl mbɔ be menyih mbɔ befabhé nsi befu yí amík bekwenti. Apet abho beghɔ mbaŋ. Afate ye arɔk bájwíti yi. ¹⁹ Anyié nenyié betan ebhi bépétnsem.

Sǎl abho bégháti mbok Yesu etɔk Damáskɔs

Sǎl abhak Damáskɔs ne bakoŋo Yesu ndu mpáy manywɔp. ²⁰ Abho ye bérɔŋ ndú bekeré nenikímuet bo Israel témte angati nɔkɔ bo éti Yesu bé, “Yesu áchí Mmɔ Mandem.” ²¹ Bɔ mankem abhen bághókó yi, bábhák maknkay, mámbebhe nɔkɔ bati be, “Pú nkúbhé mmũ-ne ke ákò nyaka anguebhe nɔkɔ nenu ne bo abhen bábhɔŋi nnyén Yesu awu Yerúsalem ne? Atwɔ fá chí bé ánkémíti bo Yesu angwɔt, ansɔt ampétnsem ne bhɔ Yerúsalem. Atwɔ fá ndu bekemti bhɔ be ansɔt ampétnsem ne bhó ntá bɔ bati bachiäkap Mandem.” ²² Yě nɔ, Sǎl are tɔŋ Mbok Ndíndí éti Yesu andɔk nɔkɔ chí ambi. Are fuét ndu beyá babhi betɔŋ kpoŋoroŋ bé Yesu ke áchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be átò enyuné bo Israel abhen báchí Damáskɔs bábhiki kwáy bekem kefe ne yí. ²³ Éfuere nɔkɔ beyá manywɔp, bɔbati bo Israel báté eyu beway Sǎl. ²⁴ Sǎl arɔŋi nkaysi yap. Báre noŋ yi beti ne ngósí ndu manyübhá ane Damáskɔs be mpok yi áyàŋ befuét, mankem yí mangway. ²⁵ Ke beti mémɔt, bakoŋó Sǎl basɔt yi báfyé amem ekay bákũ yi áfuét ndú mbok ané áchi ndú nkok ane ákábhé etɔk, básébhé yi amík ansem ebhá. Abué.

Sǎl apétnsem Yerúsalem

²⁶ Sǎl apétnsem Yerúsalem are mɔ béchem mmuet ne bakoŋo Yesu aré, ke bó kenoko be yi achi nkoŋo Yesu. Báre chay mámbue nɔkɔ yí. ²⁷ Ke mmu amɔt ane aka nnyén

be Banábas asot yí arək ntá bõnto Yesu. Aghati bhə enyũ Sõl aghə Yesu Acha ambi mpok yi árəh Damáskos ne enyũ Yesu árémé kepí ne yi. Aghati nkwó bó enyũ Sõl átõh Eyõh Mandem kponorõh ndu nnyén Yesu awu Damáskos kebhõh becháy. ²⁸ Bəbho ye mpok yə, achem mmuet ne bakojo Yesu Acha ndu yěntiki enyih ene bə bákə.

²⁹ Are təh Eyõh Mandem ndu nnyén Yesu kebhõh becháy. Mpók ne mpok ándem nəkə ěti Yesu ntá bo Israel abhen bārəm eyõhə Grik, ankem nəkə epúítí ne bhó. Eku bare yán chí bəwáy yí. ³⁰ Batĩ Bõ nkwó bārĩhĩ nókó nó, básot yi barək Seséria, bátó yí ándók Tásos. ³¹ Ēfákari ye be bõnkwə Yesu abhen bachi atú Judéya, ne abhen atú Gálili, ne abhen atú Samária nkem kepere bhəh esəhəri. Bakojo Yesu bábħure nepém enap enyu ené nètəh bé bə báchyè Mandem kenókó. Ēfóhó Bedyere are chyə bhə nepərtĩntĩ, anchyè nəkə bhə betəh. Ēku beyă bo báchák bäre noko Yesu mánchem nəkə ne bhə.

Píta arək etək Lída ne Jopa

³² Ēfákari be Píta äkò nyaka mbăh ne mbañ ndu bébyo bo Mandem. Ewak émót, arək bebyo abhen bachi etək ene bábhiñ be Lída. ³³ Akwese mbéntí amot aré. Bäre pòkə yi yěntiki ebhak ene yi árəh. Abhak enyu yə ndu mamié ánèn. Aka nnyén be Aénias. ³⁴ Píta arem ntá yi be, “Aénias, Yesu Kristo äkə wə óntáj néne. Faté pét ěsák eye.” Témte wu, atém afate. ³⁵ Bõ etək Lída ne Shárõn babhak aré. Bə mankem bāghó nókó ndu Aénias äkò, mánókó Yesu Acha.

³⁶ Ngoré amot achi nyaka etək Jopa ane aka nnyén bé Tabíta, * [Nó chí Dókas ndu eyõh Grik] abhak nkojo Yesu. Äku nyaka beri, ankwak nəkə bachébhəbho mpoknkem. ³⁷ Mpok yə, akwén neme agú. Básó yi bábħure amem

* ^{9:36} NE Dókas chí “Nso” ndu Kényañ.

mókerémfay ndu ekeré mfay. ³⁸ Jopa kesap nekə ne Lída. Bakonjo Yesu abhen Jopa bághók be Píta achi Lída. Bátó bo batí apay, ntá yi. Bárək maník yi mmuet be, “Eta, two ghə bhesé ayak, kéchənti mpok.” ³⁹ Píta afa ye are rəh ne bhə. Ágháká nókó aré, basət yi bako ndu mókerémfay. Beyă mánkwésé bábhak are. Bó mankem bakap Píta. Báre di, mántəh nəkə nden ene Tabita áyémé ntá yap mpok yi achi nepém. ⁴⁰ Píta aghati bó mankem mámfu nefí. Aterp mánén amík anikmuet ntá Mandem. Ayibhiri mmuet ntá ngu arem be, “Tabíta, faté!” Tabíta anene amík. Ághó nókó Píta afate achəkə chókó. ⁴¹ Píta asá áwó akem yi akwak yi afate. Abhiñi ye bo Mandem ne mánkwésé, asət Dókas atónə bó be mangə bé yi achi nepém. ⁴² Mbok Dókas ataka etək Jopa enkem. Beyă bo mánóko, básiki nti ne Yesu Acha. ⁴³ Píta arək ambi bechəkə Jopa ndü beyă manywəp ne ngoko nkəbhénya ene bágharé amuet nnya ene baway. Nnyén eni nébhak be Símun.

10

Konélios abhiñi Píta eket eyi

¹ Mmufú achi nyaka etək Seséria, ane aka nnyén bé *Konélios*. Abhak müntí éká batemé nenu Rom besa bétáy. Báre bhiñi eka eyə bé Eka Itália. ² *Konélios* abhak mmu ane ákónó baraká Mandem ne áchyè nyaka Mandem kenókó ne efo eyi enkem. Abhak mmu ane ánikmuet ntá Mandem mpoknkem, anchye nəkə beyă nekwak ntá bo Israel abhen bachi bachébhébhə. ³ Ewak émət, mbə nkarenka erat ne ngósí, aghó kenó amík anti fúú. Aghó sayri ndu ángel Mandem amət átwó ábhiñí yi be, “*Konélios!*” ⁴ Ayon amík are yiñi ángel wu ne becháy, abhep yi be, “Eta chí yi?” Ángel Mandem akeme be, “Mandem aghok nenikímuet ene, aghó nekwak enén óchyé ntá bachébhébhə ne abhəh

marják ne wə. ⁵ Tó ye bo Jopa be mandók mámbíjǎ mmu ane ákà nnyén bé Símun ane nnyén eni nechak nechi be Píta. ⁶ Āchòkə ne Símun ngoko nkwobhénya. Eket Símun wu echi angokə manyu.” ⁷ Ángel Mandem árəŋə nəkə, Kónélios nkwo bakǔ betik abhi batí apay ne ntemé nenu amot ane achi nyaka ne yi mpoknkem ankwaka nəkə yi. Ntemé nenu wu abhak mmu ane áchəy Mandem. ⁸ Bátwó nókó, aghati bhó enyih ene ángel Mandem árémé. Ató ye bó etək Jopa.

⁹ Bárə bare rəŋ, bəgháká kékwoť ne etək mbə nkárénká byo ne epay. Nkúbhé mpok yə, Píta akó amfay eket ndu menikmæet. Mfay eket abhak ransi. * ¹⁰ Nsay akém yi, are yáh enyih ményié mpok ane nenyié nebhæet angó, aghó kenó amík antífú. ¹¹ Aghó bé nebu nénéne. Enyihífú éfú are ere sep amik. Ébhak mbə ntëndən negho enén bákémé ndǔ batí yi anwi básəbhe amik. ¹² Menyǔ nnya menkem bébhak ndu enyih eyə. Nnya ené bekak menwi ebhak aré ne ené ésu menie amik ne kenən. ¹³ Aghók eyəŋ ndu érəm be, “Píta, faté, wáy nyie.” ¹⁴ Ke Píta akeme be, “Cháá! Acha mbíkí re nyie enyih ene epu pépép besí Mandem wáwák.” ¹⁵ Eyəŋ epet etwə ntá yí ndəŋ ane ájwí epay be, “Enyih ene Mandem akə be embak pépép besí bhi, yě mmu ake rem be épú pépép.” ¹⁶ Éfákárí nókó enyu yə ndəŋ érát, enyih eyə épétnsem amfay. ¹⁷ Ené Píta abhæét beyəŋ berihǎ ntí kenó amík antífú ekə, bǔ abhen Kónélios átó, bare bhep ebhak ene Símun áchí. Bárók kpát bəchwəp ndǔ nyǔbha eket ene yi achi are. ¹⁸ Básá eyəŋ babhep mbák mmu ane ákà nnyén bé Símun Píta achí aré. ¹⁹ Ne ené Píta abhæét bekáysi kenó ekə, Efóŋó Bedyere arem ntá yí be, “Yihǎ,

* ^{10:9} Mfay eket achi nyaka ransi enyu ene mmu ákwəy béko, andək, ambak are yí aywǐnti ndu béywǔmæet ne ndu menikmæet.

bö batí áráτ báyaŋ wə. ²⁰ Faté, seŋ, dók áyák ne bhə ne óké chənti mpok. Mə ke ntó bə.” ²¹ Píta aseŋ arək ntá böbhə, arem be, “Mə ke nchí mmu ane báyaŋ. Bätwə ndaká yí?” ²² Bákéme yi be, “Kənélios, münti batemé nenu besa bétay, ke ato bhesé ntá ye. Achí chak besí Mandem ne ächàŋ Mandem. Bo Israel mankem báchyè yi kenókó tontó. Ángel Mandem ághátí yi ántó mámbiŋi wə, óntwə eket eyi, be angok enyiŋ ene óbhóŋó béghátí yi.” ²³ Píta asət bó árək anywóp ne bhə.

Néyí nókó, Píta afa are rój ne bó. Mbək bö nkwó Yesu abhen Jopa bárók ne yi. ²⁴ Bákə bábhəre ambi, ke néyí nókó báchwəp Seséria. Kənélios anáj ariŋi nyaka bé Píta ätwə. Ató bábhíŋi bö nneréket ne maməere bhi. Bó mankem bachəkə mánoŋ nəkə bəPíta. ²⁵ Nəchwe Píta áchwe anywóp, Kənélios akwén yi bekak, abho béchyə yí kenókó. ²⁶ Ke Píta akem yí ndu awə, be yí amfate, arem be, “Mə nkwó nchí chí nkwə mbə wə.” ²⁷ Ne ndu bārəm keŋi ne Píta, Píta achwe anywóp, aghó beyä bo. ²⁸ Arem ntá yap be, “Bě babhəŋ bāriŋi ndu ebhé eyese érəm be mmu Israel abhiki bhóŋ befyə mməet ne bo abhen bápú bo Israel ne abhiki bhəŋ yě chi berəŋ begə bhə. Ke Mandem atəŋ me kpoŋoroŋ be, nké yiŋi yě mmu mbə be abhiki kway besí bha. ²⁹ Ngó nókó ye bo abhen ótó, mfá nde twó nkekém epúítí ne mmu. Ghatí ye me ntí ane óbhiŋi mé!” ³⁰ Kənélios akeme yi be, “Ékə manywəp anwi echəŋ ené nchí amem eket eya nchí nikməet. Nkúbhé mpok mbə ane, mbə nkarenka érát ne ngósí, mmu abhesi mə besí ne nkú ane are ghəə, ³¹ arem be, ‘Kənélios, Mandem aghok nenikíməet ene, ne aghə nekwaκ enén óchyè bachébhé bho. ³² Tó ye mmu Jopa be andək ambiŋi mmu ane ákà nnyén be Símun Píta. Achí kenkə amem eket Símun ngoko nkəwbhénya ne eket eyi échí angəkə manyu!’ ³³ Ntó ye bo

témte bé mámbíjǎ wə, ne éri ndu ótwó. Besé mankem séchí fá besí Mandem ndu beghok yěntiki enyiñ ené Acha ághátí wə óngátí bhesé.”

Menyiñ ebhen Píta aghati Kónélios ne nkwo ywi

³⁴ Píta abho ye berem be, “Ngə sayri bé Mandem apú tɔŋ kérijámík. ³⁵ Ke ndu yěntiki etək, ye agha ane áchay Mandem ankə nəkə menyiñ ebhén béchi chak besí bhi, Mandem əsot yi ambak mmũ ywi. ³⁶ Nkáyísí be bəriñi ntó enen yi ató nyaka ntá yese bo Israel be chɔŋ ankə bo mambak sayri ne yi ɛti enyiñ ene Yesu Kristo akə. Yi Yesu achí Acha amfáy bo mankem. ³⁷ Bəriñi eremé ndak ané áfákárí atú Judéya ankem, bébho atú Gálili, mpok Jǔn ánánj ánánjá nyaka beghati bo be mántíknsen ndũ bebú bhap yi anjwiti bhə. ³⁸ Bəriñi ɛti Yesu mmu Násáret, ne enyu Mandem achyé nyaka yi ɛfóŋó Bedyere ne betaŋ. Akə mbánkem ankə nəkə beri ne ambu nəkə bǔ mankem abhen Satan áchyè bhə esɔŋori mbɔnyune Mandem achi ne yí. ³⁹ Ne séghə ne amík menyiñ menkem ebhen yi ákú Yerúsalem ne mbaŋ echak amem etək bo Israel. Bágó yí ndu ekotákátí, agú. ⁴⁰ Ke égháká nókó manywɔp árá, Mandem akə yi apetnsen ndu nepém, atɔŋ mmuet kroŋoroŋ ntá bo. ⁴¹ Ke abhiki tɔŋ mmuet chí ntá bo mankem. Atɔŋ mmuet ntá batísíé abhen Mandem ánánj áyábhé, nó chí bhesé bo sényíé ne sényú ne yi mpok yi ápérənsen ndu nepém. ⁴² Ne yi aghátí bhesé bé sékéro beghati Mbok Ndíndí yɔ ntá bo, ne bé sénkə bo mándinjí bé yí ké Mandem ayabhe be ambak mmu ne ábhóŋó bétánj bo abhen bachi nepém ne abhen bágú. ⁴³ Baremé kepinti mankem bárəm nyaka ɛti yi be, yě agha ane asiki nti ne Yesu, Mandem áfoŋori bebú ebhi ɛti yi Yesu.”

ɛfóŋó Bedyere atwó ntá bo abhen bápú bo Israel

⁴⁴ Ενέ Píta abhuét bérem menyih ebhə, Efónó Bedyere atwó abhak ne bo mankem abhen bágħòk Eyəh Mandem. ⁴⁵ Bǒ nkwó Yesu abhen bachi bo Israel, nó chí abhen báfú Jopa ne Píta, bábhak maknkay tontó mbonyune bágħó be Mandem achyé Efónó Bedyere ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo. ⁴⁶ Bábhak maknkay mbonyune bágħók ndu bobhó bārēm beyəhótək béchák béchák ebhén bó bábħiki ghók, mándeme nəkə be, “Mandem atarə ne ari achá!” Ékə Píta arem bé, ⁴⁷ “Mandem achyé böbhen Efónó Bedyere nkúbhé mbonyu yí áchyé nyaka bhese bo Israel. Agha ákwáy ye békáj bé báké jwiti bhó?” ⁴⁸ Achye ye eyəh bé mánjwiti bhó ndu nnyén Yesu Kristo. Bájwítí bhə. Bárem be Píta anchəkə ne bhə ndu mpäy manywəp.

11

Píta arem be bo abhen bápú bo Israel mánoko nkwo

¹ Bǒnto ne bakojo Yesu báchák atú Judéya ankem, bágħók be mbək bo abhen bápú bo Israel mánóko Eyəh Mandem nkwo. ² Mbək bo bachi nyaka ndu nkwo bakojo Yesu abhen báte be bábħəhə bésiép yəntiki mmu mbə bó bo Israel, ke ankwáy bébhak mmu Mandem. Píta ápéré nókó nsem Yerúsalem, böbhə béré ji yí mándeme nəkə be, ³ “Yí ekə órəh óchwé amem eket bo etək échák abhen bábħiki syep bhə kpáte žnyie nenyié ne bhó?” ⁴ Píta abho ye béghati bhó sayri yəntiki enyih ene éfákári te ndú nebhǒnet be, ⁵ “Ewak émot ndu nchí nikmæet awu etək Jopa, ngó kenó amík antífú. Ngó ndu enyih éfú amfay ésèp. Ebhak mbə ntənden negho enen bákémé bati yi anwi básəbhə amik. Egháká nókó kekwot ne me éte. ⁶ Njijə sayri beghə enyih ene echi are. Ngó nnya menyu ne menyu. Nnya ene anywóp ne nnya ebebe ne nnya ene ésù menie amik ne kenen. ⁷ Ngók eyəh ndu éghàti me be ‘Píta, faté, wáy nyie!’ ⁸ Ke nkeme be ‘Acha wáwák! Mbíkí re nyié

enyiη ενέ έpύ πέpép besí ebhe.’ ⁹ Κε εyση εpet εrem ndση ane ájwi epay be, ‘Enyiη ene Mandem akú be embak πέpép, yě mmu áké rem be epu πέpép.’ ¹⁰ Έfákári enyu eyo ndση έrát, enyiη eyo έpétensem amfay. ¹¹ Nkúbhé mpok yo, bo batí arat bachwop ambinywop eket ενέ nchí aré. Báfú Seséria ne ntó bé mánsot me. ¹² Efóηó Bedyere aghati me be, ‘Faté sep dók ne bhó. Óké fye ntí bé bápú bo Israel.’ Bōmayese abhen batí átándát abhen Jopa bákóηo me sérak Seséria, ne bese mankem séchwe ekeré mmu wu Kónélios. ¹³ Aghati bhese ndu yí ághó ángel Mandem eket eyi ne ángel wu ágháti yi be ántó bo Jopa mámbiηi me Símun Píta be ¹⁴ ndók ngáti yi mbok ane ákú yi andíηí enyu Mandem akway bepeme yi ne efo eyi enkem. ¹⁵ Nebho mbó bégháti bhó menyiη, Efóηó Bedyere atwó ntá yap nkúbhé mbó enyu έfákári nyaka ne bhese ndū nebhōnet. ¹⁶ Ntik ye enyiη ene Yesu Acha árémé nyaka be, ‘Jōn ájwiti bo ne manyiep, ke chση mánjwiti bhe ne Efóηó Bedyere.’ ¹⁷ Be bábhση, ghó yeka! Mandem achyé bōbhó nkúbhé akap ané yi achyé nyaka bhese mpok sénókó Yesu Kristo Acha. Nchí yé nyaka agha bechet Mandem mbi?” ¹⁸ Bágghókó nókó menyiη ebhen Píta árémé menkem, manyu áchók bhó. Báre chye Mandem kenókó mandem nókó be, “Nó Mandem achye mbi ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo be mankway betiknsem ndū bebá ebhap, mambση nepém!”

Nkwó Yesu abhen Antiok

¹⁹ Beyá bakoηo Yesu báfú nyaka Yerúsalem έti esσηori ene ebho mpok bawáy Stífin bataka mbanη ne mbanη. Mbak bárak kpatε atú Foníshia, báchák te Sáyprós ne abhenefu te Ántiok. Bárση nókó nó, mangati nókó mbok Yesu ntá bo Israel bōbhó. ²⁰ Κε mbak abhen bachi bo Sáyprós ne abhen bachi bo Sírene bárak Ántiok bábhó bégháti Mbok Ndíndí Yesu ntá bo abhen bápú bo Israel nkwó. ²¹ Acha

abhak ne bhó, akwak beyă mánoko bábho bekoŋo mbi ywi. ²² Mbok akw aghaka ntá böŋkwō Yesu abhen Yerúsalem. Bátó Banábas etok Antiok. ²³ Agháká nókó áré, aghó ndu Mandem átóŋó böbhō berĩndu ebhi, abhōŋ beyă maŋák, abho béfyé bhó nti be mámbak tetep ne Yesu, mánte kpirí mpoknkem ne nti nenkem. ²⁴ Banábas achí nyaka erítí mmu ane asiki nti ne Yesu sayri. Efóŋó Bedyere abhak ne yí tontó. Akwak beyă bo mánoko mbok Yesu, báchem mmuet ne bakoŋo bhi. ²⁵ Banábas arək ye Tásos béyan Söl. ²⁶ Ághó nókó yi, asot yí apetnsem Antiok ne yi. Söl ne yi bábhak are ndũ mmié nenkem ne nkwo Yesu, mántəŋ nəkō beyă bo Mbok Ndíndí. Chi Antiok ke bábhó nyaka bebhiŋi bakoŋo Yesu be, “Nkwō Kristo.”

²⁷ Mpok yō, mbək baremé kepĩnti báfú Yerúsalem barək Antiok. ²⁸ Mmu wap amət áká nnyén bé Ágábos. Ndu betəŋ Efóŋó Bedyere afate arem be chəŋ ereme nsay énkwen ndũ betək menkem ebhén béchí anten Mfō Rom. [Nsay yō akwén mpok Klaodios áchí Mfō Rom]. ²⁹ Bakoŋo Yesu abhen Antiok baghoko nəkō enyiŋ ene Ágábos árémé, báká eyəŋ émot be máncwəp nkáp manto ndu bekwak batĩ bakoŋo Yesu abhen báchi atú Judéya. Yěntiki mmu wap abhōŋ nyaka béchye mbō enyu amō yi atəŋə. ³⁰ Bákú enyu eyō, bátó Banábas ne Söl Yerúsalem be mándək máncchye nkáp wu ntá böbati böŋkwō Yesu.

12

Hérød árək ambi béchye beyă nenyok ntá bakoŋo Yesu

¹ Ndu mpok yō, Mfō Hérød abho béchye nenyok ntá mbək böŋkwō. ² Achye eyəŋ bákém Jems manō Jōn bawáy ne akparenja. ³ Ághó nókó bé enyiŋ ene yí ákú échye bo Israel maŋák, arək ambi ne bebú bhi, achye eyəŋ be

mánkém Píta nkwó. Eyo éfákárí ndü mpok Epã bret ane kebhõj yís. ⁴ Bákém nõkó Píta, arem báfyé yi ekerékenõj. Bakwó batemé nenu ábhak anwi ndu bebbhabheri yi mkrpák ne mkrpák. Yëntiki nkwó wap ábhõj batemé nenu manwi. Hérød abhõj nkaysi be Epã Nekinjì émfúét, mámfere yi mántánj kponõroj besí bho. ⁵ Ke ené batemé nenu báb-hàbheri Píta ekerékenõj, bakojo Yesu béré nìkmæet ntá Mandem ne bati yap ankem ãti yi.

Ángel Mandem akw Píta afú ekerékenõj

⁶ Nkúbhé beti ebhén Hérød áróbhé nõj chi be nywõp nénjì mámféré Píta ekerékenõj mántánj yi besí bho, Píta abhak bhure nénti batemé nenu bati apay, femfé ne ngem. Ngem amõt abhat yi ne ntemé nenu amõt ndü ebhëmæet émot, achák abhat yi ne ntemé nenu anefú ndü ebhëmæet écháák. Batemé nenu báchák bábhak anyübhá mámbabheri nõkõ ekerékenõj. ⁷ Ángel Mandem abhesi témchók, bediere békwén amem ekerékenõj. Ángel akém Píta ndü nenki anyikisi, ájémé yí arem be, “Faté áyák!” Témte wu ngem ené échí amó Píta éyóko ékwén amík. ⁸ Ángel ághátì ye Píta be, “Fíé nkú ne nkwóbánya eye.” Píta akw nõ. Apet aghatí yi be, “Bhat ndé ye amæet, kojó me.” ⁹ Píta abho békojo yi. Nefú ane báfú ekerékenõj, yí kerinjì be enyinj ene ángel ákù ntá yi chí ndaká tetep. Are kaysi bé ághò nõ chi kenó amík antífú. ¹⁰ Báfúét nebhuet ane babhabheri abhen mbi ne nebhuet ane abhen bákõjo báchwõp ndu nyübha ané mmu áfæet anchwe etøk. Nnyübha wu ánéne ndu mmæet eyi. Báfú bárók nefí, bákõ baghaka ndü nkõngõ etøk amõt. Píta ápéré yinjì ángel ánánj árõ yi arõj. ¹¹ Píta arinjì ye bé tetep yí afuu ekerékenõj, arem be, “Néne, ndinjì tetep bé Mandem ato ángel aywi ántwó ámféré mé amõ Hérød ne ndü yëntiki enyinj ené bo Israel bati békw me.”

¹² Άρίηί νόκό ενυιη ενέ έφάκάρι ντά yi, αφυέτ αρək ekeré Maria, nno Jōn Mák. Beyă bo báchemti nyaka are mánik nõkə mmuet. ¹³ Píta abho bédep nekok enen mbi. Ngəsóη ane aka nnyén be Róda áchí nyaka mmđ betok anywóp. Arək berih̄i mmu ane ádèp nekok. ¹⁴ Aghók bé chí eyōη Píta. Ne beyă maηák, arə mbĩnyóp kenene apetnsem aghati bđ mankem bé, “Píta achí ambĩnywōp téé!” ¹⁵ Bárem be, “Ǿbhokori!” Ke arək chi ambi béghátí bhə bé, “Chí Píta tetep.” Afđ ke bareme be, “Chi ángel aywi.” ¹⁶ Mpok yə nkem, Píta are dep nekok. Mánéné νόκό mbĩnywōp, bághó be chi Píta tetep. ¹⁷ Asá awó be mánchókó kpák. Báchəkə kpák kpák. Abho ye béghátí bhə enyũ Mandem afere yi ekerékenōη. Ánájá νόκό, aghati bhó be mángátí Jems ne bōnkwó bachak enyih̄i ενέ έφάκάρι. Arə ye bhó, arək ebhak echák. ¹⁸ Néyí νόκό, ebyok ékwén ekerékenōη. Batemé nenu abhen bábhàbheri Píta, béré makati mámbebhe nõkə enyih̄i ene έφάκάρι ne yi. ¹⁹ Mfə Hérōd ághókó νόκό bé bábhiki ghó Píta, achye eyōη bé mánjāj yi. Báyāj yí ke báke ghə yi. Hérōd abh̄ih̄i batemé nenu bhə, ábhébhé νόκό bhə menyih̄i, achye eyōη bé mángwáy bhó. Hérōd afa atú Judéya ané yí áchí are arək atú Seséria áchák achəkə aré.

Enyũ Hérōd ágú

²⁰ Hérōd äbenti tontó ne bđ-Taya ne abhen Sídon. Eku betək ebhə bépay beyap nkwo bhə. Bátó bhó mándók mángó Hérōd. Báyambi bághó chí Blastos, nkémfə ane Hérōd. Aka bekwaq bhə mánsókóri ne Mfə Hérōd be esōηri émáy nénti betək Táya ne Sídon ne eyi. Báyāη nyaka bebhak eyōη émōt ne Mfə Hérōd mbənyune nenyíé enap néfũ nyaka chi atú etək ene achi anten yi. ²¹ Nywōp Mfə Hérōd afyé ndu berem kep̄i ne bhə nekwáy νόκό, afyé nden kefə yi, achəkə ndu enókó kefə arem kep̄i besi bōbhə.

²² Bõbhó bare bik be, “Chi eyõη mandem. Puye chi eyõη ene nkwañwan!” ²³ Témté wu, ángel Mandem aguér yi neme amæet mbõnyune aró bo mánychye yi kenóκό εκen babhõηõ bechye chi ntá Mandem. Kényõηõ kényíé yi, agú.

²⁴ Ke, Eyõη Mandem ére go éndakõ nõkõ chi ambi.

²⁵ Banábas ne Sõl, mánáñá nõkó bekũ enyiy ené épókó bhó Yerúsalem, bápɛtnsem Antiok. Básót Jõn Mák, arøk ne bhõ.

13

Εφόγó Bedyere ayap Banábas ne Sõl ató

¹ Baremé kep̃nti ne batõη Eyõη Mandem báchi nyaka ndũ Nkwõ Yesu abhen Antiok. Bábhak Banábas, ne Símiõn ane bábhij̃i bé Egírímõ, ne Lusios ane áfú Sírene, ne Manáen ane áchí nyaka mmæere kembó ane Mfõ Hérød Ántipas, ne Sõl. ² Ewak émõt, ene báchí ndũ netarénsay ne nenikímæet mánychye nõkõ Mandem kenóκό, Εφόγó Bedyere arem be, “Dõ ká Banábas ne Sõl, mámbák nyáñá ndu betik ebhen mbiñi bõ manku.” ³ Bághókó nõkó nõ, bárók ambi ne netarénsay ne nenikímæet. Mányáña ye amõ anti Banábas ne Sõl manikmæet, barõ ye bõ mandak.

Banábas ne Sõl bárak Sáyrõs

⁴ Banábas ne Sõl bárak mbõ enyu Εφόγó Bedyere á-tó bhõ. Bárók Selusia básõt achwĩnyén ane árõη ndũ etak néntinyen ene babhij̃i be Sáyrõs. ⁵ Báchwóbhé nõkõ are ndu mótak ane bábhij̃i bé Salamis, bárõ áchwi nekunyén bákó etak mángati nõkõ Eyõη Mandem amem bekeré nenikímæet bo Israel. Jõn Mák abhak ne bhó, ankwak nõkõ bhõ. ⁶ Bárók ambi enyuyõ ndũ betak ne betak kpát bákiñi etak nentinyen Sáyrõs eyõ enkem báchwõp Pafõs. Bátémeri mmu Israel aré ane achi mũñjõ ke ãpù bapu bé achí ndemekep̃nti Mandem. Aka nnyen

bé Ba-Jesus. ⁷ Achí nyaka mpoknkem ne góbhanò etòk eyò ane aka nnyén be Sejos Paólòs. Sejos Paólòs abhak ndiṅindak. Abhiṅi Banábas ne Sòl mbonyune áyàṅ nyaka nkwo beghok Eyòṅ Mandem. ⁸ [Nnyén Ba-Jesus nechak nechi nyaka bé Élímas nò chi múnjò ndu eyòṅ Grik.] Élímas múnjò abho békem epúítí ne bhò ndu yi áyàṅ békù góbhanò áké koṅo mbi Yesu. ⁹ Betaṅ Efónó Bedyere bebhak ne Sòl ane nnyén eni néchák néchí nyaka bé Pòl. Pòl atep yi amík amuet, ¹⁰ arem be, “Wò mmò Satan! Wò mmu ópábhé yěntiki enyiṅ ene echi chak besí Mandem. Wò mmu bapu ájwí wó menie. Ópú rò bekù mbi Mandem ane achí chak ambak ḡótíṅótí?” ¹¹ Diṅí be awò Mandem ákwen wò amuet néne. Ne chòṅ amík áneme wò, óképere kwáy beghò mbaṅ ndũ mbiṅí mpok. Témte wu, nebháh nékúti yi amík ejuri ékwén yi besí aròbhe nemeṛi némeṛi amebhe nòkò mbák mmu achí ane ákway bekem yi awò ánjá yi mbi. ¹² Góbhanò ághò nókò enyiṅ ene éfákári, anoko Mbok Ndíndí èti Yesu. Ébhak yi maknkay béghok menyiṅ ebhen bátòṅ èti Yesu Acha.

Pòl ne Banábas báròk Antiòk atú Pisídia

¹³ Pòl ne bo abhen bákò ne yi bachwe etòk Pafòs, bákò anyén anyén baròk bágháka Péga atú Pamfília. Jòn Mák arò bhò are apetnsem Yerúsalem. ¹⁴ Bárò Pega báròk ambi kpát báchwòp Antiòk atú Pisídia. Égháká nókò nywòbhé neywěmuet bo Israel, báròk bachwe ekeré nenikímuetí báchòkò amik. ¹⁵ Bápáy nòkò Ekáti Mandem mbò enyu Moses asíṅí ne ene éfú ndũ basiṅí baremé kepñti, bò batí ekeré nenikímuetí eyò bátó mmu be ángátí bòPòl be, “Bòma, mbák bàbhòṅ enyiṅ ené ekway befyè bhese nti, ghatí ká bhese.” ¹⁶ Pòl afate ye asá ne awò be bo manchòkò kpák. Abho ye berem be,

“Bo Israel ne bo betok béchák abhen báchày Mandem, ghók ká! ¹⁷ Mandem bo Israel ayap nyaka bachĩmbi bhesé akw nneréket bõ bhesé áchik mpok báchí manko amem etok Íjip. Mandem afere bhó ndu kesem aré ne betan ebhi ebhen beyä becha. ¹⁸ Ndũ mamié besa bepáy, abhak ne bhó amem baso, abhón ekébhéntí ne bhó. ¹⁹ Mpok babhõõ béchwe etok Kánän akw mánána maneréket bo tándramot ane achi are, achye bo Israel mmik Kánän. ²⁰ Ndũ mamié ankem ané bõ báchókó etok Íjip ne ané báchí amem baso ke báchwe Kánän ábhák mbõ mamié besa bebáy nsem byo (450). Achye ye bhó bataná manyé ne bõ babhak kpáte ndũ mpok Samuel ane achi nyaka ndemekerĩnti Mandem. ²¹ Égháká nókó mpok bábhébhé ye Samuel be ányché bhó mfo, Mandem ayap Sõl, mmõ Kish. Kish afú ndũ nneréket Benjamin. Sõl abhak mfo wap ndũ mamié besa bepáy, Kish afú nyaka ndu nneréket Benjamin. ²² Mandem áféré nókó yi ndũ enókó kefo, ayap Debhít be ambak mfo wap. Mandem arem eti Debhít be, ‘Debhít mmõ Jése, chí mmu ane mbõõõ manák ne yi, mmu ane apú nók bekw yěntiki enyih ene ndémé yi ankw.’ ²³ Mandem akw ebhárémõ Debhít ambák Mpeme bo Israel békõõõ bariap ami ntá bachĩmbi bhap. Mpeme wu chí Yesu. ²⁴ Jõn anáj ayambi aghátí nyaka bo Israel mankem be mántiknsem ndũ bebú bhap mámpetnsem ntá Mandem be yi anjwiti bhó, ke Yesu antwo. ²⁵ Éróbhé nókó kékwót be Jõn ánaõa betik ebhi, abhép bo be, ‘Bákáysí bé me ke nchí Mpeme ane ábhõõõ bétwo ke? Chao! Puyě me! Ghók ka, yí átwò me ansem, ne mbíkí kway mbõõ mmu ane áchoti, befere nkwobhánya bekw ebhi.’”

²⁶ Põl apet arem ntá yap be, “Bõma, bebhárébhõ Ábraham, ne beká bo betok béchák abhen báchày Mandem, chí ntá yese ke Mandem áto ye ntó enén néghàti bhesé enyu

ené yi akway bepepe bhesel! ²⁷ Bō Yerusalem ne bōbatí bhap bábhíkí sət nyaka Yesu mbə Mpepe ane Mandem átó. Ekə bátán yi, bakpət manyé yi be babhəŋ beway yi. Ne ndu bákú nə, enyiŋ ene baremé kepinti bárémé nyaka ɛti yi ɛfú tetep. Ne yə ke bə bápəy nyaka yěntiki nywəbhé neywəməet enap. ²⁸ Yěndu bábhíkí ghó ntí ane bábhóŋó bérem be mangway yi, bárem be Páilet andə mangway Yesu. ²⁹ Ne mánáná nókó békə yěntiki enyiŋ mbə enyu Ekáti Mandem éréme ɛti yi, báfere yi amfay ekotákátí barək babhəre amem nnem enén bágħókó ndu setárébhé. ³⁰ Yě nə, Mandem akə yi apetnsem ndu nepém. ³¹ Ne ndu beyə manywəp are bhesi besí bo abhen bákə nyaka ne yi bebhə Gálili kpate Yerúsalem. Bóbhə ke báchí batísíé bhi ntá bo Israel. ³² Banábas ne me sétwə fá bégħáti beka Mbok Ndíndí be bariəp amem Mandem afyé nyaka ne bachĩmbi bhesé, ³³ akə mó afú tetep ntá yesé bebháré bhó bhap, ndu ákú Yesu apereensem ndú nepém. Mandem akə bariəp emə afú tetep mbə enyu echi amem Ekáti Bakway, bebhók bepəy be Mandem arem be:

‘Wə ɔchí Mówa,

ne echəŋ nchí rem kponorəŋ be Nchí ɛtaye.’

³⁴ Ne béyiŋi nekə ane Mandem akə Yesu ámpetnsem ndú nepém enyu ene yi ápú pere gú, Mandem arem nyaka bé: ‘Chəŋ nchyé bhe áfók mbə enyu mfyé nyaka bariəp ne Debhít ne njet yi ne ébhəŋ bebhak enyu eyə.’ ³⁵ Ne ndu bérəŋ ambi, échí nebħəet achák amem Ekáti Bakway be Debhít arem ntá Mandem be, ‘Ɔpú rə chəŋ Mmu ane áchyé nepém eni ntá ye ámpó amem nnem.’ ³⁶ Mandem abhíkí rem nyaka menyiŋ ebhen chi ɛti Mfə Debhít mbənyune Debhít ánáná nókó betik Mandem áchyé yi ánkú fá amik ndu ayi mpok, agú akoŋo bachĩmbi bhi. Apəə ndú nnem. ³⁷ Mandem arem nyaka chi ɛti mmu achák, ane yi ákú

ápérénsem ndũ nepém ane mmuet ayi abhiki pɔɔ. ³⁸ Bõma diñí ye ká bé chí ěti Yesu ke Mandem áfõñori bebú mbo enyu séghàti bhe. ³⁹ Diñí ká be yě agha ane ánókó Yesu, Mandem àsòt be yi achi chak besí bhi. Ebhé Moses épú kwáy békũ nɔ ntá mmu. ⁴⁰ Sot yeka mpok bé enyiñ ené baremé kepĩnti básíñí éké fakari ne bhe. Nó chi enyiñ ené básíñí be, ⁴¹ ‘Bě bho bãbyàk enyiñ ene Mandem árèm, yiñí ka mbarj sayri, mǎmbák maknkay, ne mǎngu, ne ntí bē mēkũ enyiñ ndu manywɔp ayeka, ene ye mángátí bhe, bãpú noko wawak!’ ”

⁴² Ene Põl ne Banábas báfũ ndũ ekeré nenikímuetí bo Israel, bo bäre nik bõ mmuet bé mámpétnsem mandok ambi beghati bhõ menyiñ ebhen ndu nywɔbhé neywěmuet enen nétwò ambi. ⁴³ Bo báfú nókó ekeré nenikímuetí, beyã bo Israel ne bo abhen bápũ bo Israel ke báchày Mandem, béré koño Põl ne Banábas. BõPõl básémti bhó bé mánté kpírí, mándokò nòkò chi ambi beghokò mmuet ndu berĩndu Mandem.

⁴⁴ Égháká nòkò nywɔbhé neywěmuet enen nékòño, etok enkem étwò béghok Eyɔñ Mandem. ⁴⁵ Ke bo Israel bágghó nókó ndũ ngémtay bo báchèm aré enyu eyɔ, bábhónj beyã mpabhamík ne bõPõl. Bábhó besòkoti Põl mánkeme nòkò epúítí ndu yěntiki enyiñ ene yi árèm. ⁴⁶ Eyɔ éká Põl ne Banábas bábhó bérem kebhoñ becháy be, “Bě bo Israel ke sébhónj béyambi béghátí Mbok Ndíndí ane áfú ntá Mandem. Ke tẽndu bãbyàk yó, ne bãyiñi mmuet ayeka bé bãbhíkí kwáy bo abhen bábhónj nepém enen nebhiki bhõñ ngwénti, sérò ye be ne séròñ ntá bo abhen bápú bo Israel ne yɔ. ⁴⁷ Enyu eyɔ ke Mandem Acha ághátí bhese senkũ, mpok árémé be,

‘Nkũ wɔ ómbák erónj ntá bo abhen bápú bo Israel,

bé ndũ betarj Mandem, ónkwak mmik nkem amborj nepém.' ”

⁴⁸ Bo abhen bápú bo Israel bágghókó nókó nɔ, bábhɔrj beyǎ manák, bábhó béchye bakak ntá Mandem ěti eyɔrj eyi. Ne abhen Mandem áyábhé bé mámbórhj nepém enén nebhiki bhórhj ngwenti, mánoko Mbok Ndíndí ěti Yesu. ⁴⁹ Eyɔrj Mandem étáka atú etók wu ankem. ⁵⁰ Ke bo Israel abhen báchí aré mányíkisi bati böbatí etók eyɔ ne maném baghoré abhen mánókó Mandem. Báku bo báchye Pǎl ne Banábas nenyok kpát bábók bhɔ báfá atú etók eyar. ⁵¹ Pǎl ne Banábas bák-wét mfok etók eyɔ ane áchí bhó bekak betorj bé chorj Mandem antárhj böbhɔ ndu enyirj ené bó bákú. Báfa báre rórj Ikóniom. ⁵² Bakoŋo Yesu abhen etók Antiok, bájwi ne manák ne Efóŋó Bedyere abhak ne bhó sayri.

14

Pǎl ne Banábas bággháti Eyɔrj Mandem amem etók Ikóniom

¹ Pǎl ne Banábas báchwóbbhé nókó Ikóniom, bárək báchwe ekeré nenikímuetí bo Israel baghati Mbok Ndíndí Yesu are. Efóŋó Bedyere abhak ne bhɔ. Ékú beyǎ bo mánóko. Bo abhen mánóko bábhák bo Israel ne bo betók bechak. ² Ke bo Israel abhen bábhiki noko mbok Yesu bábhɔ berem bepǎ menyirj ebhen ményíkisi bati bo abhen bápú bo Israel. Báróbbhe bé chí nti ne bhɔ. ³ Pǎl ne Banábas babhak Ikóniom ndu erori mpok mángati noko bo mbok Acha kponororj kebhorj becháy. Mandem are tórj bo Ikóniom kponororj bé mbok ane bó Pǎl bágghàti bho ěti berĩndu ebhi achí tetep, akɔ nɔ ndu áchyé bhó betarj béku menyirj maknkay. ⁴ Etók ékóre bebhe bepáy, mbok bábhak ansem bo Israel, bo báchák bábhak ne bönto Yesu. ⁵ Mbok bo Israel ne abhen bápú bo Israel báchém ne bö batí

bhap báká eyəŋ émət be mánychye bönto Yesu esəŋəri ne be mantemti bhə ne batay mángwáy. ⁶ Bönto báriŋi nókó nkaysi yap, bábúé bárək atú Likáonia, ndu betək Lístra ne Débe ne mbaŋ ene echi kekəwət are, ⁷ mángati nəkə Mbok Ndíndí ɛti Yesu.

Pǎl ne Banábas bábú mbéntí etək Lístra

⁸ Mmufú achi nyaka etək Lístra. Abhak mbéntí te nebhe eni. ⁹ Ɛwak émót, abhak chókó anta nəkə batú ndu enyiyi ene Pǎl árəm. Pǎl ayiyi yi dí, ághó bé yí wu anókó bé Mandem ákwáy bébú yi. ¹⁰ Pǎl arem ne eyəŋ etaratarə be, “Faté tē chak!” Afate kpererə abho békə. ¹¹ Ngémtay bo abhen bachi are bághó nókó enyiyi Pǎl ákú, bábhó bébik ndu eyəŋótək eyap, eyəŋ bǔ Likáonia mandeme nəkə be, “Bəmandem básət mməet bakwəŋwəŋ bátwə fá amik ntá yeŋe!” ¹² Bárém bé Banábas chí mándem ane áká nnyén bé Sús, ne be Pǎl chi mándem ane áká nnyén be Hemes mbənyune yí ke achi nyaka ndeme keri. ¹³ Ɛkerákap mandem nsé Sús échí nyaka nəfí befuət nkok etək. Nchiakap mandem nsé Seus asət maném mpəŋ ne bəchuchu abhen mání arək antí etək mbənyune yí ne ngémtáy bhó abhen bachi are báyaŋ nyaka bechye akap ntá Banábas ne Pǎl. ¹⁴ Ke Banábas ne Pǎl, bönto Yesu, bághókó nókó enyiyi ené böbhə báyaŋ beku, bati achəŋti bhə amem kpát bádákáti nden éyap aməet. Bájət báchwe amem eká bo eyə ne bári mándeme nəkə be, ¹⁵ “Bəta, ndaká yi bákə enyune? Séchí nkəwə chí bakwəŋwəŋ mbə bhe! Sétwə fá bégháti bhe Mbok Ndíndí ɛti Yesu bé mǎntik nsem ndū menyiyi ebhen bebhiki bhəŋ nsay mǎntwó ntá Mandem mmu áchyè nepém. Yí ke ághókó mfay ne mmik ne manyén ne menyiyi menkem ebhen bechi aré. ¹⁶ Ndu mpok ane áfuéré ansem, aró nyaka bo betəkó mmik mankem mánku mbə enyū bákóŋó. ¹⁷ Yě nə, abhiki rə

nyaka betoŋ kpoŋoroŋ bé yí áchí. Ākū berítí menyiŋ. Yí ke ákū manyiep ámfú amfay ne áchyè mbwət ndū ayi mpok, anchye bhe nenyíé, anchye maŋák.” ¹⁸ Pǝl ne mmæere ywi bárem menyiŋ ebhen békū bo bhə mángó bé bó nkwó báchí chí bakwǝŋwaŋ. Yě nə, bábhíkí kwáy bechyet bə mbi bé béké chye bhó akap ané babhəŋə bechye chi ntá Mandem.

¹⁹ Ke ébhíkí tat, mbək bo Israel báfú Antiok ane atú Pisídia, báchák báfú Ikóniəm. Bákú beyǎ bo mánká ne bhə. Ekū bátémti Pǝl ne batay, básu bárək bárə antí etək ne nkaysi bé anəŋ agu. ²⁰ Ke mpok ane bakoŋo Yesu bárəŋə are bákap yi, afate apetnsem etək Lístra ne bhó. Néyí nókó, Banábas ne yi bárə bárək Débe.

Pǝl ne Banábas bápətnsem Antiok amem atú Síria

²¹ Pǝl ne Banábas báre ghati bo Mbok Ndíndí ɛti Yesu amem etək Débe. Beyǎ bo mánoko ne bábho békəŋo Yesu. Bə Pǝl bápət ye nsem Lístra ne Ikóniəm ne Antiok ane Pisídia. ²² Béré fyé bakoŋo Yesu nti mbaŋ eyə enkem mánychye nəkə bhó maníé bé mándók ambi béte kpirí ndū nesikínti enap ne Yesu. BəPǝl bágháti bhó be bábhəŋ beghə beyǎ esəŋori ke mǎnchwe ndū nepém enén Mandem ábhák Mfə wap. ²³ Pǝl ne Banábas báyap bə batí ndu yěntiki ekeré Mandem. Báfyé bhó amə Yesu Acha mmu bó básíkí nti ne yi ndu nenikímuet ne netarénsay.

²⁴ Báfuet ye atú Pisídia, bárək atú Pamfília. ²⁵ Aré, bágháti mbok Yesu amem etək Pega. Báfá Pega basep bárək Atália. ²⁶ Básót achwínyén befú Atália bápətnsem Antiok. Amem etək Antiok ké bənto Yesu mánikímuet ɛti Banábas ne Pǝl be beríndu Mandem mémbák ne bhə ndū betik ebhen bákú ke bápətnsem Antiok. ²⁷ Báchwóbhé nókó Antiok, babhiŋi Bə nkwó Yesu báchem nebhuet amət. Bágháti bhó menyiŋ menkem ebhen bə bákú ndu betəŋ Mandem, ne enyu Mandem ánéné mbi bé bo abhen bápú

bo Israel mánsíkí nti ne Yesu. ²⁸ Babhak aré ne bakoŋo Yesu ndũ mpäy batan.

15

Böbati nkwó Yesu bákem echeme egħo Yerúsalem

¹ Bo báfú Judéya bátwó Antiok bábhó beton bönkwo Yesu mándeme nõkõ be, “Mandem apú kway bépeme mmu mbák babhiki syep yí bekoŋo ebhé Moses.” ² Põl ne Banábas bákem etantí epúítí ne bhó ãti ndaka wu keghó ntí. Ékũ baka eyon émõt be Põl ne Banábas ne mbøk bakoŋo Yesu abhen Antiok mándók Yerúsalem, mángó bönto ne böbati nkwó Yesu ãti ndaka wu. ³ Bafa bare røn mbõ enyũ nkwõ Yesu bátó bhó. Ené bárøn atú Foníshia ne atú Samária, báre téé ndũ betøk ebhen bechi ambi mángati nõkõ bönkwo bé bo abhen bápú bo Israel mánoko mbok Yesu nkwõ. Eyõ échye bakoŋo Yesu beyã manák. ⁴ Báchwóbhé nõkó Yerúsalem, bönkwo, ne bönto Yesu ne böbati etøk básõt Põl ne Banábas ne bo bachak ne manák. Põl ne Banábas bágħati ye bhó menyin menkem ebhén Mandem ákwáká bõ mankũ. ⁵ Ke mbøk bakoŋo Yesu abhen bachi bönkwo Fárisi bágħókó nõkó nõ, báfáte babho bérem be, “Bábhøn besyep bõ, mángati bhõ be mámbure bebhé Moses.”

⁶ Bönto Yesu ne böbatí bapet bachõkõ beyin ndaka wu. ⁷ Bátát nõkõ aré ndu bárèm ndaka wu, Píta afate aghati bhõ be, “Bõma, bãrinji be Mandem anán ayap me nénti eneka te mpok ane áfueré ansem bé ngati Mbok Ndíndí ãti Yesu ntá bo abhen bápú bo Israel bé bõ nkwó mangok, mánoko. ⁸ Ne Mandem mmu arinji bati bo mankem, atøn kpõjórõn bé bo abhen bápú bo Israel bákway ménoko nkwõ. Akũ nõ ndu áchyé bhó Efõjó Bedyere nkúbhé mbõ enyu yi achye nyaka bhese. ⁹ Afõjori bebú bhap ndu básíkí nti ne Yesu ne ake tõn bé bese bo Israel séchí kekúrí ne bhõ. ¹⁰ Ntí ane bãyan

ye memə Mandem, béghə mbák chəŋ yi ambé nti achí bé yí? Ndaká yí bächyē batu ane yē chi bachĩmbi bhese babhiki kway nyaka bepəkwə ntá bo abhen bachi bakoŋo Yesu? Yē chi bese nkwo sébhiki kway bepəkwə batũ yo.

¹¹ Ébhíkí ri bekə nò! Sénoko bé Mandem əpème bhesé chí ěti berĩndu ebhen Yesu Acha átóŋó bhesé ne nkúbhé enyu yo ke əpème bə nkwo.”

¹² Píta árém nókó nò, echeme enkem ékwén kpák ndu béghok ndu Banábas ne Pól bágħàti bhə ěti menyiŋí maknkay ebhen Mandem áchyé bhó betəŋ, bákú nenti bo abhen bápú bo Israel. ¹³ Mánánjá nókó bérem enyiŋ ene bárəm, Jems afate abho bérem be, “Bǒma, ghók ká enyiŋ ene mǎrəm! ¹⁴ Símiəŋ anaŋ ághátí bhese enyũ Mandem ábhó betəŋ bé akəŋ bo abhen bápú bo Israel nkwo, ne ayap mbək eyap be mámbák bǒbhi. ¹⁵ Ne enyiŋ ene yi árémé ékə ndəŋ amət ne menyiŋ ebhén baremé kepĩnti bárémé mbə enyu básíŋí be ¹⁶ ‘Ansem mpok, chəŋ mpetnsem mpet ntee eket Debhít ené ékwéné. Chəŋ njon eket ené ébáy mmuet amik nkə yo empət ente. ¹⁷ Chəŋ nkə nò be bǒbhə mankem mámbə beyəŋ mbi bétwə ntá ya, yē chi bo abhen bápú bo Israel, mankem abhen mbíŋí be mámbák bǒbha nkwo. ¹⁸ Nə ke Mandem Acha mmu akə bo mándiŋi menyiŋ ebhen areme tesáy.’” * ¹⁹ Jems arək ambi bérem be, “Ndu nkaysi aya, séképerə səŋəri bǒ abhen bápú bo Israel abhen bátwə ntá Mandem. ²⁰ Sénsíŋ chí ekáti séngátí bhə be báké nyie nenyíé ne nya ane áfú ndũ akap ane báchyé ntá mandem nsé, ne be mándə epúsí, ne be báké nyíé nya ené manəŋ amap ábhíkí rəŋ amik, ne be báké nyie manəŋ. ²¹ Sénsíŋ bó nò mbənyune bábho bépay bebhé Moses ebhén amem bekeré nenikímuet bo Israel

* ^{15:18} Yiŋí ekáti Émos 9.11-12 ne Aisáya 45.21.

tentep, ndu yěntiki nywəbhé neywəməet, ne bo yěntiki etək báriņi bhə.”

Básíη ekáti ntá bōnkwó abhen bápú bo Israel

²² Bōnto Yesu ne bōbatí ne bōnkwó Yesu mankem bágħó bé chí erítí nkaysi. Báká eyəη émət be mánjáp bo mánto Antiok ne Pōl ne Banábas. Báyáp ye Sáilas ne Júdas ane nnyén eni néchák néchí be Básabas. Bə batí apay bábħak bōbatí nkwo Yesu. ²³ Ekáti ené báchyé bhó mándók ne yo éré rem be, “Besé bōnto Yesu ne bōbatí ne bōnkwó Yesu mankem sékàka be bōmáyses abhen bápú bo Israel awu Antiok, ne abhen Síria ne abhen Silísha. ²⁴ Ségħok be mbək bo báfú fá ntá yesé batwə awu ne netəη enap béchye bhe esəηəri ne bafye bhe ebyək anti ené sébhíkí tó bhó. ²⁵ Ęti yo ke séchókó, seká eyəη émət bé sénjap bo sénto ntá yeka ne abhen ekəη abhesə, Pōl ne Banábas, ²⁶ bo abhen báká newú Ęti Acha ywese Yesu Kristo. ²⁷ Sétò ye Júdas ne Sáilas ntá yeka. Mānaη māngáká awu chəη mángati bhe besí ne besi nkúbhé menyíη ebhen sénsíηí amem ekáti. ²⁸ Ęchí bé sébhəη nkaysi amət ne Efóηó Bedyere be séké chye bhe batu áchák ane acha bebhé ebhen bābhóηó bebħure. ²⁹ Nə chi be bǎké nyié nenyíé enen nefū ndū akap ané báchíe ntá mandem nsé, ne bǎké nyié manəη, ne yě chi nnya ane manəη ami ábhíkí rəη amik. Ne be māndó epúsí. Mbák māndó menyíη ebhen, chəη émbak erírí ne bhe. Mānchəko sayri.”

³⁰ Bōbhə bati anwi báfa Yerúsalem barək Antiok. BəPōl bábħíηi nkwo Yesu báchém nebhuet amət bachye bhə ekáti ene barəkə. ³¹ Bápáy nəko yo, maníé amen áchi amem éfyé bo Antiok nti, bábħəη maηák. ³² Júda ne Sáilas babħak baremé kepinti. Bágħáti bōnkwo Yesu beyǎ menyíη ndu béfyé bhó nti ne békwák bə mántaη ndu

nesikínti enap ne Yesu. ³³ Báchókó nókó aré ne bhó ndu mómberí mpok, bõnkwó Yesu bátík bhó, ne manák be mámpétnsem Yerúsalem ntá bo abhen bátó bhó. ³⁴ [Ke Sáilas akw nti bérɔp Antiok.] ³⁵ Põl ne Banábas bárɔp Antiok. Aré, báre tɔɔ, mángati nõkɔ bo eyɔɔ Acha ne beyä bo báchák nkwo.

Ákóré ákwén néntí Põl ne Banábas

³⁶ Ewak émot, Põl arem ntá Banábas be, “Sémpetnsem ndu yéntiki etok ene séghátí eyɔɔ Acha are séngó ndũ bõnkwó báchí.” ³⁷ Banábas are yáj be mánsót Jõn Mák yí ándók ne bhó. ³⁸ Ke Põl keka bé échi sayri bésot yi mbonyune aró nyaka bhó etok Pamfília ené bábhíkíre naɔa betik ebhap. ³⁹ Èti yɔ, Põl ne Banábas bákém beyä epúítí kpát akɔre akwen nenti nap. Banábas asot Jõn Mák báchwe achwínyén, bárək Sáypɔs. ⁴⁰ Ke Põl ayap chi Sáilas. Bõnkwó Yesu mánikmuet be berĩndu Acha mémbak ne bhó. ⁴¹ Põl asot Sáilas bárək Síria ne Silísha ené yi afyé nti nta bakwó Yesu abhen báchí are nti.

16

Tímoti arək ne Põl ne Sáilas

¹ Põl ne Sáilas barək baghaka Débe ne bafu nõkɔ are barək Lístra. Nkoɔo Yesu amot abhak aré ane áká nnyén bé Tímoti. Máyi abhak mmu Israel ane ánókó Yesu, ke aywi chí abhak mmũ Grik. ² Bõnkwo abhen Lístra ne Ikóniom bárèm nyaka eriri èti Tímoti. ³ Ékú Põl are yan besot Tímoti be andək ne bhó. Akw ye básyéɔp yi mbonyune bo Israel bachi nyaka ndũ betok ebhó ne báríɔi

be chi Tímoti achi chi mmũ Grik. * ⁴ Arøk ye ne Põl ne Sáilas. Ndu bárøŋ, mángati nõkø bo ndu yẽntiki etøk ene bachwøbhe are menyin ebhen bõnto ne bõbati etøk abhen bachi Yerúsalem bárémé, ne mánsemti nõkø bhó be mámbure bebhé ebhø sayri. ⁵ Eyo ekũ bakwø Yesu bárøk ambi bésiki nti ne Yesu, ne mpãy yap anjá andøkø nõkø chi ambi.

Põl aghó kenó amik anti fúú be bábhini yi ndũ etøk Masidónia

⁶ Põl ne Sáilas ne Tímoti baghat bafuet atú Frijia ne atú Galëshia mbønyune Efóŋó Bedyere abhíkí ka be mángati bo Eyoŋ Mandem atú Esia. ⁷ Bágháká nõkø kékwoť ne ndiere ebhi Mísia ne Bitínia, báré yaŋ berøŋ atú Bitíni, ke Efóŋó Yesu keka bó mándók. ⁸ Ékũ baghat bafuet atú Misia, bárók Troas. ⁹ Aré, Põl aghó kenó amik antifú ne beti ndũ mmu Masidónia áte ánikmuet andem nõkø ntá yi be, “Twó fá Masidónia kwak bhesel!” ¹⁰ Põl ághó nõkø kenó ekø, séká bé Mandem abhiní bhesé séndók séngátí Mbok Ndíndí ntá bõ atú Masidónia. Témte wu, Mme Lukas nchem ne bhø sétøŋti mmuet bérøŋ aré. †

Lidia anoko Mbok Ndíndí ẽti Yesu etøk Fílipi

¹¹ Séchwe áchwi ane árøŋ Troas. Sérøk téé ségháká Samótras, etøk ené nnyén nékábhé. Égháká nõkø ntinywøp, ségháká Neápolis. ¹² Séfú nõkø aré, sekø amik ségháká Fílipi. Fílipi abhak etøk egho atú Masidónia, ne abhak anten Mfø Rom. Sébhak Fílipi ndu mpãy manywøp.

* ^{16:3} Bo Israel bachi nyaka Lístra ne Ikóniom. Ndu Põl áyaŋ be bo Israel mangok enyin ene yi ághàti bhø, akũ básyep Tímoti. Bo Israel bárini nyaka be babhiki syep Tímoti mbønyune etayi achi nyaka mmu Grik, ke máyi mmu Israel. † ^{16:10} Lukas mmu asiní ekáti ené achem mmuet ne bõPõl, are kø ne bhø.

¹³ Égháká nókó nywabhé neywěmuet bo Israel, séfú amem etók sérók angókonyén ndũ nebhuet ane sékáysí bé bo báchèm are ménikmuet. Séchóko amik séndem noko kepi ne baghoré abhen báchémtí aré. ¹⁴ Ngoré amot ane aká nnyén be Lídia afú etók eghe ene babhiṅi be Tiatíra. Abhak nkásié ndũ nden ené échí mmuet chu ne éyá nkáp. Āchye nyaka Mandem kenókó. Mandem akũ yi anene nti eni aghók sayri ne anoko enyiṅ ene P̄l árèm. ¹⁵ Bájwiti yi ne *efo eyi. Anik bhesé mmuet arem be, “Mbák bāsot me mbə mmũ ane ánókó Yesu tetep, twó ká chókó eket eyá.” Anyiere bhesé enyu eyə kpát serók.

Báfyé P̄l ne Sáilas kenəḡ etók Fílipi

¹⁶ Ewak émot, ené sérəḡ ndũ nebhuet nenikímmuet, sétémeri móngosóḡ ane áchi nsem. Efóḡó ebúbə ebhak ne yi éká are rém menyṅ ebhen bébhəḡə befakari. Eyə échye nyaka bo abhen bábhóḡó yí beyá nkáp. ¹⁷ Ághó nókó bhesé ne P̄l, abho bekoḡo bhesé ambiki noko be, “Böbhen chí bö betok Mandem mfay! Bághàti bhe enyu Mandem ápeme bho.” ¹⁸ Arək ambi beku nə ndũ beyá manywəp kpát nti nébé P̄l, ayibhiri mmuet asáy efóḡó ebúbə ené échí ngosóḡ wu amuet be, “Ndũ nnyén Yesu Kristo nchí ghati wə be ómfú yí amuet.” Témté wu efóḡó ebúbə yə éró ngosóḡ wu.

¹⁹ Ndu éfákári nə, bo abhen bábhóḡó yí bághó be mbĩ wap bebəḡə nkáp áchəḡti. Bákém P̄l ne Sáilas, báya gbaka gbaka gbaka bárək neffisie, besí böbatí etók, amem ekeré manyé. ²⁰ Bágháká nókó aré bárem be, “Böbhen chí bo Israel ne báchyè esəḡəri amem etók eyesé. ²¹ Bátəḡ bhesé bepiḡítok ebhén ebhé eyesé ébhíkí ka be sénkóḡó. Séchí bo Rom ne sépú kwáy békóḡo bepiḡítok ebhap.” ²² Beyá bo abhen bachi are bachem ne bö ngosóḡ wu bebhat bəP̄l barak amuet. Bataḡá manyé báchyé eyəḡ,

báyók bó nden amuet ne bádén bó ne bekpa. ²³ Bádén nókó bhó sayri, báguép bhó ekerékenonj, bággháti mmu ane ábhàbheri ekerékenonj bé ánsót mpok bé báké bué. ²⁴ Mbabheri wu ághókó nókó nò, asot bhó, arək afyé ndu mókət ane achi te amem. Báfyé bhó beko beka. †

²⁵ Ke égháká nókó mbò néntíbhəti, Pəl ne Sáilas babho menikmuet mánkway nəkò bakwáy ndu bebiti Mandem, batí bőkənonj bachak mángoko nəkò. ²⁶ Bápére ghó nenyikisi mmik nékwén, kpát mmik ane báté ekerékenonj aré anyikisi. Babhinywəp ánéne ndü mmuet yap témté, ngem ené báfé bőkənonj ne yə ékəghári enkem, ékwénti amik. ²⁷ Mbabheri ekerékenonj afate. Ághó nókó babhinywəp fúfú, akaysi bé bőkənonj mankem bábue. Agwəp akparenja ywi ndu beway mmuet. ²⁸ Ke Pəl abik arem be, “Óké way mmuet. Besé mankem séchí fá!” ²⁹ Mbabheri wu arem bé mántwó yí ne eróghó. Bátwó nókó ne yó, arək ekerékenonj ntiét ntiét akwén ndü beka Pəl ne Sáilas angwəre nəkò ne becháy. ³⁰ Asot ye bó nefí abhép bó bé, “Botá, chəj nkə yi ke Mandem ampeme me?” ³¹ Bákéme yí be, “Nokó Yesu Acha ne chəj Mandem ampeme wə ne efo eyə enkem.” ³² Bə Pəl bággháti ye yí ne efo eyi Mbok Ndíndí éti Yesu Acha. ³³ Nkúbhé beti ebhə, asot bhó témté aso befuet ebhap. Pəl ne Sáilas bájwiti yi ne efo eyi enkem. ³⁴ Asot ye bó eket eyi achye bhó nenyié. Yi ne efo eyi enkem bájwi ne manjak be mánoko Mandem. ³⁵ Néyí nókó bə batí etək bátó bə mbíj nkú ntá mbabheri ekerékenonj ne eyə be, “Də bəbhə mándək!” ³⁶ Mbabheri ághókó nókó nò arək aghati bəPəl be, “Bəbatí bátó eyə be ndə be mándək. Bəkwáy ye berəj. Mánkə sayri.” ³⁷ Ke Pəl arem ntá bo mbíj nkú be, “Báway bhəse ne mantem besí bho, máməse

† 16:24 Beko: Chi mbijí menək ene bo Rom bəgwət nyaka bo beka be báké bué mamfu ekerékenonj.

bhesé ekerékenəŋ ené bábhiki taŋ bhesə yəndu sechi bö Rom. Néne, báyaŋ sémfú séndók bhésé bhésé? Wáwák! Bó babhəŋ böbatí bábhəŋ bétwə ndu mmuet eyap mámfere bhesé.”³⁸ Bö mbïŋ nkú bápətnsem baghati böbatí enyiŋ ene Pəl areme ne bághókó nókó bé Pəl ne Sáilas báci bö Rom, becháy bekem bə. ³⁹ Babhəŋ böbatí bárók ye mánikmmuet ntá Pəl ne Sáilas be mámfóŋóri bhó. Báfere ye bəPəl ekerékenəŋ, mánikmmuet ntá yap be mándó etək eyap. ⁴⁰ Pəl ne Sáilas báfú ye ekerékenəŋ, bárək eket Lída. Bátəmeri bönkwə Yesu are báciə bhə maníə ne báfyé bó nti. Báfá ye etək eyə.

17

Enyiŋ ené éfákári Tesalónika

¹ BəPəl bárək báfuét betək Amfípolis ne Apolónia báchwəp etək Tesalónika, nebhuet ane ekeré nenikímmuetí bo Israel echi. ² Pəl arək achwe amem ekeré nenikímmuetí eyə. Yəntiki ebhak yí árəŋó, enyu eyə ke yí ákə nyaka. Ndū bəsonde barat are fyé mbok ne bhə ndu beku bə mámbəŋ nejwímem ndū menyiŋ ebhen bechi amem Ekáti Mandem, ³ ne anene nəkə ne antəŋ nəkə be Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be ätə, abhəŋ nyaka beghə esəŋəri ne angú, ke ampətnsem ndū nepém. Pəl are ghati bhó be, “Yesu mmu nchí ghati bhe menyiŋ eti yi ke áchí Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be ätə.” ⁴ Mbək eyap mánóko, báchém mmuet ne Pəl. Beyä bö Grik abhen mánikmmuet ntá Mandem bo Israel ne beyä maném baghoré etək eyə mánóko nkwə, báchém mmuet ne bəPəl mbə bakoŋo Yesu. ⁵ Ke mbək bo Israel bábhəŋ mpabhamík ne bəPəl. Manyokoti bo abhen bághabhe ghap ne bákə bo mángúép ebyək etək. Bárók bádákáti babhínywəp báchwe amem eket ene mmu ane áká nnyén be Jáson ndu beyaŋ Pəl

ne Sáilas be mánsət bhə mandək ndü nchemti bo abhen bachi neffi. ⁶ Ke ndü bábhiki ghə bəPəl, báyá Jáson ne bənkwó Yesu báchák gbaka gbaka gbaka bārók ntá bəbatí etək ne bhə, mambiki nəkə be, “Bə abhen bákə mbənkem mánychye nəkə esəḡəri bátwə fá nkwó ⁷ ne Jáson asət bó afyé anywóp. Bó mankem bákə menyih ebhén bétəḡ bé bápú bhəere bebhé mfo ngo ane Rom mándeme nəkə be Mfo achák áchí ane aka nnyén be Yesu.” ⁸ Bəbatí ne bətək bəghók nókó nó, batí átáka bhə amem. ⁹ Bákə Jáson ne bənkwə bhə bəghókə nkáp ndu betəḡ be bápú pere chye esəḡəri. Báro ye bó mandək.

BəPəl barək etək Béroa

¹⁰ Égháká nókó ne beti, bənkwó bátih bákú Pəl ne Sáilas bábúe barək etək Béroa. Aré, bārók báchwé ekeré nenikímətí bo Israel. ¹¹ Bo Israel abhen Béroa bábhəḡ nti beghok mbok Yesu ané Pəl ne Sáilas bəghàti bhə écha abhen Tesalónika, mbənyune básiepti nyaka Eyəḡ Mandem ne beyă ekwak. Bäre chak Ekáti Mandem beghə mbák menyih ebhen Pəl átəḡ bechi tetep. ¹² Ékə beyă-bhap mánóko Yesu Acha. *Maném baghəré Grik ne beyă babhakanem mánóko nkwó. ¹³ Ke bo Israel abhen Tesalónika bəghókó nókó be Pəl əghati Eyəḡ Mandem etək Béroa nkwó, bārók aré mányíkisi batí bo, be mánychye bəPəl esəḡəri. ¹⁴ Témte wu, batí bə nkwó Yesu bátik Pəl be andək te angəkənyén, ke Sáilas ne Tíməti bārəp Béroa. ¹⁵ Bo abhen bārəḡ ne Pəl, barək ne yi kpát bəgháka Atens. Pəl aghati ye bhə mpok ane bápətnsem bé mángátí Sáilas ne Tíməti be mánjəḡ mbi mántemeri yi ayak amem etək Átens.

Enyih ené éfákári ne Pəl etək Atens

¹⁶ Ené Pəl ánəḡ Tíməti ne Sáilas etək Atens, nti néré səḡəri yi amem beghə bé etək éjwí ne bebhó njə ene bo

básot mbə bəmandem. ¹⁷ Έκού are rəŋ ekeré nenikímuetí bo Israel yěntiki nywəp ankem nəkə epúítí ne bhə ne bǝ Grik abhen mánóko nyaka Mandem nkwo. Ārəŋ nyaka nkwo nəffisie yěntiki nywəp ankə nəkə enyumót ne bo abhen bátwò áré. ¹⁸ Bǝfú bábhak abhen bátəŋ menyij ebhen békə ndəŋ ámót ne bakoŋo Epikuros ne bə Stoik, * Bó nkwó bákəm nyaka epúítí ne yi. Pǝl əghàti nyaka bho menyij ěti Yesu andeme nəkə bé chəŋ bawú mámpetnsem ndǝ nepém. Έκού mbək eyap béré way Pǝl mandeme nəkə bé, “Echiŋtǝ enyij ene nkwó ərəm nó mbəŋ yi?” Báchák be, “Έchí mbə be yi əghàti bho chí ěti bəmandem abhen sébhíkí riŋi fá etək ene.” ¹⁹ Básot Pǝl barək Ariyopagos, nebhuet ane bǝbatí báchəm nəkə nyaka, béré m ntá yi be, “Sékəŋ bérinjǝ ěti menyij beko ebhén ótəŋ. ²⁰ Menyij ebhén órəm bechi maknkay ntá yesé ne séyàŋ bérinjǝ mbəŋ enyij ene órəm.” ²¹ Bára rem enyu eyə mbənyune bo Athens ne mankə mankem abhen báchí aré bákəŋ nyaka béchókə beghok ne béfyə mbok ěti barak akə.

²² Pǝl afate ye ate néntí bǝ echemé Areopagos yə abho béré m be, “Bǝ Athens, ngə bé bǝfyé ntí ndǝ baraká bəmandem tontó. ²³ Ené nchí kə etək mfyé nəkə amík ndǝ menyij ebhen bǝchye kenókó mbə bəmandem, ndək ngaka nebhuét amət ane efeme akap echi, ngó ndu básij aré be, ‘Ntá mandem ane bo bábhiki riŋi.’ Mandem ane nə bé bǝchye kenókó yěndu bǝbhiki riŋi yí ke méghàti bhe menyij ěti yi. ²⁴ Mandem mmu əghókó mmik nkem ne yěntiki enyij ene échí aré, yí ke áchí Acha ane ábhəŋə betəŋ menkem amfay ne fá amik. Apú chəkə amem beket ebhén bakwǝŋwəŋ bəghókó. ²⁵ Ne nkwǝŋwəŋ apú kwáy

* ^{17:18} Bo Epikuros chi bǝ abhen bakaysi nyaka be nném enyij ndǝ nepém chi menyij ebhen béchye mmu maŋák.

békũ yěnyĩñ ányché yí mbõnyune yi apu chép yěnyĩñ. Yímbõñ ke áchyè nepém ne ýú ne yěntiki enyĩñ échák ntá yěntiki mmu. ²⁶ Ayámbi aghókó nyaka mmũ amõt ne amuet mmu wu kě manerékeré bho ankem fá amik áfú. Ápéere ghoko yěntiki nneréket, ayambi abhure nebhuét ane böneréket wu bábhàk ne mpok ane bó bábhóñó bébhak aré. ²⁷ Mandem akũ enyu yõ bé bó mánjájñ yi ne ndu báyàñ yi mbõ mmũ ane ámò ne amó beyañ enyĩñ amem ejuri, mánkwáy berĩñi yi. Ke sayri sayri, Mandem abhíkí sap nekõ ne yě mmu ywese amõt. ²⁸ Échi nkúbhé mbõ enyũ mmũ yweka amõt árémé nyaka be, ‘Nepém enesé néfũ chi ntá yi, ne yí ke áchyé bhesé betañ sékò, ne yí ke ákú be sembõñ nepém.’ Échí mbõ enyũ mbøk batemé bakay bheka bárémé be, ‘Besé nkwó séchí bõ abhen Mandem.’ ²⁹ Těndu séchí yé bõ Mandem, séké kaysi bé Mandem achí mbõ enyĩñ ené mmu ákwày bésõt gol ne yě chí silbha ne yě chí ntáy angoko ne keboñ eki ne eka eyi nkwo. ³⁰ Mandem aféré ntí ndu menyĩñ ebhen bo bákú ndũ mpok ane bõ babhikire riñi nkaysi yi. Ke néne, ághàti bo mankem mbankem be yěntiki mmu antiknsem ndũ bebú ebhi, ³¹ mbõnyune abhúré nywõp enen yi átàñ bõ mankem enyu ene echi chak. Anáñ ayap mmu ane átàñ manyé yõ, ne atõñ erĩñ bekũ bõ mmik mankem mándĩñí mmu wu, ndu ákú yi áperénsem ndũ nepém.”

³² Mpok bághoko ndu Põl árème ãti neperénsem ndũ nepém, mbøk eyap bare yõkõ yi, ke bachak barem be, “Sékõñ be ómpet ómfuét ongati bhese ãti neperénsem ndũ nepém.” ³³ Põl arõ ye bó afú arõk. ³⁴ Ke mbøk bákõño yí. Bóbhõ mánóko. Dionisios, mmũ echemé Ariyopagõs, ne ngõré ane áká nnyén bé Damarís ne bo báchák babhak ndũ nkwo bho abhen bakoño Põl.

18

Pǎl aghati Mbok Ndíndí amem etok Kōrint

¹ Pǎl afa Atens arək etok Kōrint. ² Atemeri mmu Israel amət aré ane aka nnyén be Akwíla, mmũ atú Póntos. Ebhikire tat nyaka, ené Akwíla ne ngoré ywi Prisíla báró etok Ítali mbonyune Klaudios Mfo Rom, achye nyaka eyoh bé bo Ju mankem mámfá Rom. Pǎl arək begho bhó. ³ Babhǎn nyaka awó-betik ámót ne Pǎl, nó chí betik béghóko bététem ne nden. Pǎl achəkó ne bhó mángoko nəkó bététem. ⁴ Pǎl are rónj ekeré nenikímuetí bo Israel ndũ yěntiki nywəbhé neywěmuet enap ankem nəkó epwiti ne bhó ne anu nəkó be bo Israel ne abhen Grik mánóko menyih ebhen yi aghati bhó éti Yesu.

⁵ Mpok Sáilas ne Tímoti báfú atú Masidónia báchwóbhé Atens, Pǎl aró betik beghoko bététem arəbhe kə chi betik beghati bo Mbok Ndíndí ndu mpok nkem ane yi ábhónj, anu nəkó bekə bo Israel mángó kponoroj be Yesu ke achí Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be átò. ⁶ Ke bó kəka ne yi. Mánəkóti nəkó yi. Akwet nden éne echi yi amuet, arem be, “Ntũ bebú bhəka arəp ne bhe. Amoya achi pépép. Nebho echon ntiknsem ntá yeka ne ndəbhe rónj chí ntá bo abhen bápú bo Israel.” ⁷ Afa ye aré, arək achəkó eket mmu amət ane aka nnyén be Títios Jóstos. Jóstos abhak mmũ ane áchyè Mandem kenókó. Ekeré yi ébhák kekəwət ne ekeré nenikímuetí bo Israel. ⁸ Mmũ amət abhak aré ane aka nnyén be Kríspos. Abhak mūnti ekeré nenikímuet. Yi anoko Yesu Acha ne efo eyi enkem. Beyǎ bǎ Kōrint bachak abhén bəghòk nyaka menyih ebhen Pǎl árəm mánóko nkəw, ne bájwiti bhó.

⁹ Beti mémət, Yesu Acha aghati Pǎl ndũ kenó amik anti fúú be, “Óké cháy. Dók ambi bégháti bo éti ya. Kéchəkó kpak. ¹⁰ Nchí ne wə ne yě mmu apú kway bekə wə enyih.

Beyă bo bachi etək ene abhen babhak chəŋ böbha.” ¹¹ Pəl arək ye ambi béchókə etək eyə ndu mmíe ne batəŋ átándát, antəŋ nəkə Eyəŋ Mandem.

¹² Bə Rom bákú nókó Galío góbhanə atú Gris, bo Israel abhen bachi are bágwót nnet ne bákém Pəl bárək ndu acha manyé ne yi. ¹³ Aré, bág háti Galío be, “Mmüne ánù beka bo mányché nókó Mandem kenókó enyu ené ebhé yesé épú yaŋ mmu ankə.”

¹⁴ Ke mpok Pəl áyən berem enyiŋ bé ántánjá mmuet, Galio arem ntá bo Israel be, “Bə bo Israel, mbə yí akə chi ebéptí enyiŋ ne yě ndak abúabə, mbə nkáá ne bhe. ¹⁵ Ke tēndu ndak ane achi chi ěti menyiŋ ebhen bo bárəm ne manyén bo ne bebhé ebheka, be babhəŋ mändíní enyū bátəŋ wu. Mpú kwáy betəŋ ayo barak.” ¹⁶ Galío árem nókó nə, abók bhó be mámfú amem acha manyé. ¹⁷ Bafu nəkə, bakem Sosténes mmu ane achi nyaka mūnti ekeré nenikímuet eyə bádén nefí acha manyé. Yě nə, Galío aké fyé ntí aré.

Pəl afú Kərint arək Antiək

¹⁸ Pəl apət atat ne bönkwə Yesu abhen Kərint ndū beyă manywəp. Arə ye bhə, asət achwīnyén arək atú Síria ne Prísila ne Akwíla. Báchwóbhé nókó etək Kenkreyə, Pəl amu ntí betəŋ be əbhúré bariəp amen yi afyé besí Mandem. ¹⁹ Báchwé achwi bárək ěfesəs. Pəl arə Prísila ne Akwíla angəkonyén arək achwe amem ekeré nenikímuet, are kém epúítí ne bo Israel. ²⁰ Nkwó wap abhen mánóko bárem be Pəl ántát ne bhə ke yi keka. ²¹ Pəl arem chi be, “Mbák chí nkaysi Mandem chəŋ mpətnsem fá ntá yeka.” Arem nəkə nə, arə bhə achwe áchwí bare rəŋ.

²² Ágháká nókó Seséria akó etək, arək akaka nkwó Yesu abhen bachi aré, asep arək Antiək. ²³ Átát nókó aré mpəy

manywəp, afa are kə betək ne betək atú Galéshia ne Fríjia, amfyε nəkə bakoŋo Yesu mankem nti ndũ nesikínti enap.

Apólos atóŋ Eyəŋ Mandem etək Éfesəs ne etək Kōrint

²⁴ Mmu Israel amət anε áká nnyén be Apólos atwó Éfesəs. Etək nebhε eyi ébhák Aleksándriya. Yi achí nyaka mmu anε áríŋí berem kepɪ ne aríŋi Eyəŋ Mandem sayri.

²⁵ Mánanŋ bátəŋ nyaka yí mbi Yesu Acha ne ághàti nyaka bo menyíŋ abhen bédù yi anti beghati bo éti Yesu nkúbhé mbə enyu bə bechi. Ke aríŋi chí nejwiti enen Jǝn atəŋ bo.

²⁶ Amem etək Éfesəs, Apólos abho bégháti bo menyíŋ éti Yesu amem ekeré nenikímæet kebhóŋ becháy. Prisíla ne Akwíla bágghókó nókó Eyəŋ Mandem ene yi ághàti bho éti Yesu, básót yí eket eyap, mánána batəŋ yi menyíŋ ebhen béyíŋí mbi Mandem nkúbhé mbə enyũ bechi. ²⁷ Apólos ákə nti béróŋ Akáiya. Bǝbati bakoŋo Yesu abhen Éfesəs báfyé yi nti ne básíŋ ekáti ntá bakoŋo Yesu abhen Akáiya bekə be mánsyεpti yi sayri. Aghaka nəkə aré, akwak tontó bo abhen Mandem atəŋ bə beríndu ne mánóko. ²⁸ Aré, are kem epúítí ne bo Israel besí bo mankem. Adebhe nəkə bə amik ndu epúítí eyə ne are sət menyíŋ ebhen bechi amem Ekáti Mandem betəŋ kpoŋoroŋ be Yesu ke achí Mpeme anε Mandem afyé nyaka bariεp be áto.

19

Pǝl aghati mbok Yesu etək Éfesəs

¹ Ené Apólos áchí Kōrint, Pǝl are kə atú Esia. Akə kpát aghaka Éfesəs. Atεmeri mpay bakoŋo Yesu aré. ² Abhép bhó be, “Éfóŋó Bedyεε atwə ntá yeka mpok mǎnókó Yesu?” Bákéme yi bé “Áe! Yě chí beghok be Éfóŋó Bedyεε achí sébhíkí re ghok.” ³ Pǝl abhép bhó be, “Ntí anε bájwítí ye nyaka bhe achi be yi?” Bákéme yi be, “Chí

ěti menyiy ebhen Jōn ághàti bho ke bájwítí bhese.” ⁴ Pǎl abho ye beku bó mánjwímem. Arem be, “Jōn ájwiti nyaka bo betəŋ be bátiknsem ndũ bebú bhap angati nəkə bo Israel bé bábhəŋ ménóko mmu ane átwə yi ansem, nə chi Yesu.” ⁵ Bǎ Ęfesəs bhə bágghókó nókó nə, báka bájwítí bhə mbə bo abhen mánóko Yesu Acha. ⁶ Pǎl anyarə ye bó amə anti. Ęfóŋó Bedyere abhak ne bhə, bábho berem beyəŋótək nyáná nyáná ebhén bó babhiki ghók, mándem nəkə menyiy ebhén Mandem afyé bhó anti. ⁷ Bə mankem babhak mbə batí byo ne apay.

⁸ Pǎl abhak Ęfesəs ndũ batəŋ árát andək nəkə ekeré neníkímæet beghati bhə Ęyəŋ Mandem kebəŋ becháy ankem nəkə epúítí ne bhə ndu áyàŋ be bó mándíŋí, mánoko, enyũ Mandem áyàŋ bə mambak ne yi mbə Mfə wap. ⁹ Ke mbək eyap báchók batú kenoko enyiy ene Pǎl árəm. Béré rem chí bebéptí menyiy ěti mbi Acha besí bo mankem. Ndu bákə nə Pǎl asət bo abhen mánóko arək ne bhó, ankem nəkə epúítí ne bhə ěti Ęyəŋ Mandem amem áchá Tiránəs yěntiki nywəp. ¹⁰ Arək ambi béku enyuyə ndũ mamié ápay. Ęku bo mankem abhen báchí atú Esia, bágghók Mbok Ndíndí ěti Yesu Acha, nə chi bo Israel ne abhen bápú bo Israel.

Bǎ Séva báre yáŋ mbi bébhəŋ betəŋ amfáy befóŋó bebú

¹¹ Ndũ Pǎl átəŋ Ęyəŋ Mandem, Mandem achye yí betəŋ béku menyiyí maknkay ebhén bo bábhikire ghó. ¹² Ękú kpát bo babho besət bebhókó nden ebhen bétése besí ne nkú yi, mámbare nəkə amæet bǎmame, ne bó mántəŋ nəkə, ne befóŋó bebúbebú mémfu nəkə bo amæet.

¹³ Mpäy bo Israel babhak are abhen bákə mánku nəkə befóŋó bebúbebú mémfú méndó bo abhen bə besəŋəri. Báre mə bébok befóŋó bebúbebú ndu nnyén Yesu Acha nkwó. Babho ye berem ntá befóŋó bebúbebú be, “Ndu

nnyén Yesu mmu Pəl ághàti bo ěti yi, fú ka yi amuet.”
¹⁴ Bǝ Seva bati tándrámt bare kǝ nǝ. Seva achi nyaka mǝngo bachiǎkap Mandem amot. ¹⁵ Ewak émót efóǝó ebǎbǎ eghati bhǝ be, “Ndíǝí Yesu, ndíǝi Pəl, ke bǎchí ntiki bho?” ¹⁶ Mmǝ ane efóǝó ebǎbǎ esǝǝǝri yí akwén bó amuet arakati nden eyap ne aták bó mankem kpát bǎbǎé bǎfú bebho bewǝ ne befuet amuet. ¹⁷ Bo abhen bǎchi Éfesǝs mankem, bo Israel ne abhen bǎpú bo Israel bǎghókó nókó ndak ané áfákárí, becháy békém bó bǎbhó bechye nnyén Yesu Acha kenókó. ¹⁸ Beyǎ bo abhen mánókó babho befu kponorǝ mǎnsu nǝkǝ bebéptí menyíǝ ebhen bǝ bákǝ. ¹⁹ Beyǎ bǝ abhen bákǝ baraká mandem nsé, bǎtwǝ ne bekátí-nǝ ebhap menkem básǝǝ bhǝ besí bo mankem. Ne mbǝ bǎti nyaka bhǝ ti mbǎ bechye nkǎp ane aghaka bebhǝk silbha nka besa bepay nsem byo (50.000). * ²⁰ Ékǝ Eyǝǝ Mandem ataka mbanǝ ne mbanǝ, endǝk nǝkǝ chi ambi ne betanǝ.

Ewat ené bo bákǝ etǝk Éfesǝs

²¹ Menyíǝ ebhen bǎfákárí nókó, Pəl akǝ nti eni bé yí abhǝǝ bǎfúét atú Masidónia ne atú Akáiya ampetnsem Yerúsalem. Arem be, “Nnǎǝ ngáká aré, mbǝǝ berǝǝ Rom nkǝwǝ.” ²² Ató ye bakwak abhi batí ápay, Tímǝti ne Erástǝs, bé mǎndók ambi atú Masidónia. Yímbǝǝ arǝp ansem atú Esia ndu mómberí mpok. ²³ Mpok yǝ, esǝǝǝri ébhó etǝk Éfesǝs ěti Mbi Yesu Acha. ²⁴ Ntenáten achí nyaka aré ane áká nnyén be Demétriyǝs. Ásǝt nyaka Silbha ankǝ nǝkǝ bǝbekeré mandem nsé ane bǎbhíǝ be Atémis. Awó-betik ebhi áre chyé yí ne bo bǎchák abhen bákǝ bhǝ beyǎ nsay.

* ^{19:19} ebhǝk émǝt ékway nyaka ndu bechye akap ane nkǝbetik ndǝ nywǝp nemot.

† ²⁵ Demétriyos abhiñi bhə báchém nebhæet amət, arem be, “Botá, bāriñi bé keném ekesé kenkem kéfù chí ndü awó-betik ane. ²⁶ Bě babhəñ bāghò ne bāghòk enyiñ ene Pōl ákù, puyě chí ndiere fá Éfesos, ke atú Esia ankem. Akə beyă bo bāka ne yi ndu yi árèm be, ‘Bəmandem abhen bo bāghókó ne amə bápú bo mandem wáwák!’ ²⁷ Ākway béchōñti ye betik ebhesé ebhen mbák sébhíkí sət mpok. Ākway bekə nkwó bé bo báképerə sət ekerákap mandem ngoré Atémis, mbə enyiñ. Mbák émfákári nə, Atémis mmu áchí mandem ngo ywese apú perə bhak yěnyiñ. Ne yí kě yěntiki mmu atú Esia ne bō mmik mankem báchyè kenókó!”

²⁸ Bə bāghók nókó enyiñ ne Demétriyos areme, batí átaka bə amem, bábho bébik mandeme nəkə be, “Atémis, mandem bō Éfesos, chi mandem ngo!” ²⁹ Ebyək ékwén etək Éfesos enkem. Bo barək ayak bákém Gáyos ne Arístakos báyá, bārək amem acha etək ne bhó. Gáyos ne Arístakos babhak bō Masidónia abhen bákò ne Pōl. ³⁰ Pōl are yáñ berəñ ndü nchemti-bō bhə be ádem enyiñ, ke bakoño Yesu kechye yí mbi be ánkə nə. ³¹ Mbək bōbatí etək bábhák mamæere bhi. Bóbho bátó nkwó eyəñ menik yi mmæet be ake sá ekak amem áchá. ³² Ebyək ékwen amem áchá mbənyune beyă bho bábhíkí riñi nyaka mbōñ ndak ane achi amik. Ebhak ye be mbək bábik mándəkə nəkə eyap ebhe, báchák mántañ mandəkə nəkə eyap. ³³ Mbək eyap bāghó nókó ndü bo Israel bátó Aleksánda ambi, bákáysi bé yí ke átwó ne esəñəri, ékú Aleksánda asá áwó amfay ndu áyàñ bérém enyiñ ndu bétáña mmæet. ³⁴ Ke báriñi nókó bé achí mmu Israel, bápét bábho bewat mandeme nəkə be, “Atémis, mandem ane bō Éfesos, chí mandem ngo!” Barək ambi bekə enyuyə ndü mañókó nywəp ápáy. ³⁵ Nsiñí-

† 19:24 Atémis achi nyaka mandem ngoré ntá bō Grik ane bə bakaysi be yi ke áchye nebhe.

bekati ane etək Ēfesōs anu kpát akw mbarj akwen. Abho ye berem be, “Bo Ēfesōs! Agha abhiki riñi be etək Ēfesōs ke ébhàbheri ekerákap ene Atémis ne ntay mandem enen néfú amfay nékwéné fá amik ntá yese? ³⁶ Tëndu yě mmu apú kwáy bétáñja menyij ebhen, bãbhøj mbw béchókə chí kpák kechye esøjori. ³⁷ Bäsət böbhen bätwə fá ne bhə ené bábhíkí ghep yěnyij amem ekerákap eyese ne yě ebéptí enyij bábhíkí rem ěti Mandem aywese ³⁸ Sébhøj bö bati ne manywəp ane bátanj manyé. Mbák Demétrios ne bö eka bãbhøj ndak ne mmu, mántwó aré ne wú be mántanj. ³⁹ Ke mbák ndak áchák áchí ané bãyàñ berij, chøj mányure wú amem áchá etək ndu nywəp enen manyé. ⁴⁰ Nchí rem enyune ne ntí be, bákway bechye bhesé esøjori bé sétwó ne ebyək etək enyu ené, mbák mámbép bhesé, sepu bhøj enyij ené sérəm.” ⁴¹ Árémé nókó nó, aghati bhó bé mángúré. Echem étáka.

20

Pəl arək atú Masidónia ne etək Gris

¹ Ebyək eyə émáy nókó Ēfesōs, Pəl abhiñi bakoño Yesu. Arem kepi ne bhó ndu béfyé bó nti. Aro ye bhó abho berøj atú Masidónia. ² Ndü áròñ, are fyé bakoño Yesu nti amem betək Masidónia menkem, kpát achwəp etək Gris. ³ Abhak aré ndü batanj árát. Ndu átòñti mmuet bésət áchwi andək Síria, aghók bé bo Israel bápà békem yi. Ayibhiri nti eni arəbhe sət chí mbi atú Masidónia békó amik ámpétnsem. ⁴ Bo abhen bákò ne yi babhak Sopáte mmə Pírəs mmu etək Béroa, ne bö Tesalónika bati apay, nə chi Arístakəs ne Sekúndus, ne Gáyos mmu etək Débe, ne Tímoti, ne bo atú Esia bati apay, nə chi Tíkíkəs ne Trofíməs. ⁵ Étaré

nókó, bó báró bhesé * bárók ambi menon bhesé etók Troas. ⁶ Sésot achwínyén etók Filipi, séré konjo bhə, mpok epā bo Israel ené bret ane kebhəy yís éfuéré. Sékó anyén anyen ndũ manywəp átáy sétémeri bhə Troas, ne sébhák aré ndu manywəp tándramot.

Pǎl akə mmu ane ágú apetnsem ndũ nepém

⁷ Ndũ nywəp enén mbi ndũ sónde, séchókə ne bənkwo nebhuet amot ndũ Nenyie Eta. Pǎl abhəy nyaka béró betí. Ekú arem kepi ne bhə krate nenti beti. ⁸ Beyə berónó bébhak ndũ móket ane áchí amfay ane bhesé ne bhó séchéme aré. ⁹ Esakámú amot ane áká nnyén be Yútikos abhak ndũ echíkí ene nyéséket chókó. Móket ane séchí are abhak ndũ neḡok eket enen neḡwi arat. Ndũ Pǎl árəḡ ambi bégháti bhə menyih ndũ erəri mpok, Yútikos abho memok kenó. Ákwén nókó kenó, amok akwén amik nefí. Bápere sep be mámpókó yi agú. ¹⁰ Pǎl aseḡ ye amik akuri akém yí ne amó ápáy abhene, arem be, “Bǎké cháý, achí nepém”. ¹¹ Pǎl apet ye nsem amfay. Mányie nókó Nenyie Acha, arem kepi ne bhə ndũ eróri mpok tē nywəp néyí. Arə ye bó arək. ¹² Básot esakámu wu bápətnsem anywóp ne yí mbik ne beyə manjáak anti.

Pǎl akə béfú Troas bérón Milétos

¹³ Séyámbi ndu áchwí senok berəy Asos. Yímbəy anaḡa ati nyaka békó amik. Séré rón né nkaysí bé Pǎl arəbhe temeri bhesé etók Asos ne sénsot yí aré. ¹⁴ Átéméri nókó bhesə Asos, achwe nkwó ndu áchwi ane sechi amem ne besé mankem sérók Mitilene. ¹⁵ Néyí nókó, sérók séchwóp nechyənyén Kios. Népét néyí nókó, sénók séchwóp Sáməs, ne ndũ ntinywəp ségháka Milétos. ¹⁶ Pǎl anáḡ ati nyaka be sémfuet kete éfesos, mbənyune abhiki yáḡ nyaka be

* 20:5 BESE: “Bese” átəḡ be bebho ndũ ndón ane, Lukas mmu ásíní ekáti ene achem ne bəPǎl.

sénchóŋti mpok atú Esia. Are wène be mbák Mandem ánkwák, yi ánwóp Yerúsalem ndü nywop Epã Pentekos.

Menyiŋ ebhen Pål aghati böbati nkwo Éfesos ke árò bhò
¹⁷ Ségháká nókó Milétos, Pål ató eyoŋ be böbati nkwo Yesu abhen Éfesos mántéméri yi are. ¹⁸ Bátéméri nókó yi, aghati bhò be, “Bě babhəŋ bəriŋi ndü nepém ena néchí mpòknkem ane menchí atú Esia bébhò nywop enén mbi bégháka echəŋ. ¹⁹ Nchí kə nyaka betik Yesu Acha ne neseptimuet nenkem, ne babhese amík ěti mamə ane átwò ntá ya ndü bo Israel bápà befyə me ndü esəŋori. ²⁰ Bəriŋi ndü ntwó ntóŋ Eyəŋ Mandem ntá beká bho ne nko noko beket ne beket nke bhese yěnyiŋ ené ékwáy bekwak bhe. ²¹ Nde ya batú bo Israel ne abhen bápú bo Israel bé mántiknsem ndü bebú ebhap mánkóŋó Mandem ne bé mámbóŋ neka ne Acha ywese Yesu Kristo.

²² “Néne, mérəŋ Yerúsalem nkúbhé mbə enyü Éfóŋó Bedyere ányere me, yěndu mbíkí riŋi enyiŋ ené éfákari chəŋ ne me aré. ²³ Ndíŋí chí be Éfóŋó Bedyere ághàti me bé yěntiki nebhuet ane nchwóbbhé chəŋ bo mámfyé me ekerékenəŋ ne mánychə me esəŋori. ²⁴ Ke mpú sət nepém ena mbə enyiŋ. Nchí yáŋ chí be njet tendü ngwenti, nnánjá betik abhen Yesu Acha áchyé mé nkə. Betik ebhə chí bégháti Mbok Ndíndí ěti berĩndu ebhen Mandem ábhóŋó ne bo.

²⁵ “Nnánŋ nko mbánŋ ne mbanŋ, ngáti bhe enyü Mandem ábhàk ne bo mbə Mfə wap, ne néne ndíŋí bé yě mmu yweka amət apú pere ghò me. ²⁶ Nchí ghati ye bhe echəŋ bé mbák mmu yweka amət arəp ansem aném ebhi amə aya apu are. ²⁷ Ngáti bhé yěntiki enyiŋ ené éyíŋí nkaysi Mandem ne yě émót mbíkí bhese. ²⁸ Kém ká mmuet sayri, mánkem bönkwo Mandem ankem nkwo sayri. Báké ghokontik be

Mandem asot manonj Móywi akwə bə mámbák böbhi. Ne ɛti yap ke Efónj Bedyere ákú mámbak bö batí bhap. ²⁹ Ndíní bé mpok ndó bhe, chəj nkwə énehwe nenti eneka, ne épú rə bhe. ³⁰ Mpok átwə ne mpok yə ánáj ánkway, mbək bönkwə báyibhiri tetep Mandem mándəbhe rem chi barak ane ápəkwə bho angwəre ebhi kpát mánja bakojo Yesu be mandəbhe kono chi bhə. ³¹ Sət ye ka mpok ne báké ghəkəntik be nchí ghati nyaka bhe menyij ne babhese amík, njep nəkwə be batú bëti ne ngósí ndú mamié arát. ³² Néne, nchí fyé bhé amə Mandem ne nchí rə bhe Eyəj eyi ene étəj be berindu ebhi. Eyəj eyi ékwəy bekwə mángó mánséné, ne ekway bechye bhe áfók ane Mandem ábhúré ntá bö abhen yí ákú mámbák abhi. ³³ Mpok nchí ne bhe, mbíkí fyé amík ndú nkáp ane mmu ne yě chi nden ene mmú. ³⁴ Bě babhəj bərijə bé nkə betik ne amóya ndu bebhəj yəntiki enyij ené me ne bo abhen məkwə betik Mandem ne bhə séchebhe. ³⁵ Ndú menyij menkem, ntəj be be sébhəj bekwə betik be sénkwák bo abhen mmuet apu bhə, ne séké ghəkəntik enyij ene Yesu Acha arémé be, ‘Éří ntá mmu ane áchie echa mmu ane ásəre sət.’ ”

³⁶ Pəl ánájá nókó béréme enyij ene yi arəm, bó mankem bətep mánén amik, babho menikmuet. ³⁷ Mankem bábho bedi kebho mámbene nəkwə yi ne mándiebhe nəkwə yi nekə be, “Ónkə sayri.” ³⁸ Enyij ene ékpík ékú bə bádí kebho tontó chi ndú yi ághátí bhə be bápú pere ghə yi.

21

Pəl arəj Yerúsalem

¹ Besé ne Pəl séró böbatí nkwo éfesəs. Achwi ápəkwə bhésé sépé serək téé ségháká ndú etək ene nnyén nekabhe ene bábhiñi be Kós. Néyí nəkwə sérók séchwóp Ródes. Séfú nókó aré sérók ségháka Patara. ² Aré séghó áchwi

áchák ané árðη atú Foníshia. Séchwé sére rón. ³ Ségháká nókó nebhuet ane séghò Sáypròs, séro ye Sáypròs ebhe awóghò, séfuét bérón ndũ mmik Síria. Sérók séchwóp Táya, nebhuet ane bábhónó nyaka bэфéре batu. ⁴ Séfú amem áchwí sékó sérók etak. Séghó mpay bakoηo Yesu are, séchókò ne bhó ndũ manywop tándramot. Efónó Bedyere akæ bə baghati Pǎl be ákémə berəη Yerúsalem. ⁵ Ke ndũ ngwenti mpok ane sechəkò ne bhə, serə bhə berəη. Bó mankem, baghoré ne babhakanem ne bə bárók bétik bhesé kpát bággháka angəkonyén. Besé mankem setep manén amik sénikmuet, sékáka bati. ⁶ Sérók ye séchwé amem áchwí, bə bápətnsem beket ebhap.

⁷ Séró ye Táya, áchwí ápókò bhesé kpát ségháka Tolemays. Sérə áchwí sékó etak sékáka bakoηo Yesu abhen bachi are, ne sebhak ne bhó ndũ nywop nemot. ⁸ Néyí nókó, serə, serək Seséria. Ngati Eyəη Mandem amot abhak aré ane aka nnyén be Fílip. Abhak mmu amot ndũ nkwó bo batí tándramot abhen báyábhé nyaka Yerúsalem be mánkwak nəkə bənto. Sérók sechəkò eket eyi. ⁹ Fílip abhón bəbğghəşón batí ánwi. Bó kebháy manem. Mandem áchyé nyaka bhə akap berem menyin ebhén yí afyé bó anti. ¹⁰ Ené sénáj séchí are ndu mpəy manywop, ndemekerpinti Mandem amot ane aka nnyén be Ágábəs afú atú Judéya atwə aré. ¹¹ Atwó ntá yese asot mgbat ane Pǎl agwót amə ne bekak ebhi yimbəη arem be, Efónó Bedyere arem be, “Enyuné kě bo Israel bágwot chəη mmu ane ábhónó mgbat ane awu Yerúsalem mámfye yi amə bo abhen bápu bo Israel.” ¹² Séghókó nókó ndak wu, besé bho sékə nyaka ne yi ne bənkwə abhen bachi Seséria sénik Pǎl mmuet bé ákérəη Yerúsalem. ¹³ Ke Pǎl akeme chi be, “Ndaká yí bədi enyune? Bəyem nti ena amem! Menká be mámfye me ekerékenəη, ne yě chí newú nká begu eti Yesu Acha.” ¹⁴ Ne

ndu sébhíki kwáy beku yi anjibhiri ntĩ eni, séro, sérem be, “Émbák mbò enyũ mbòŋ Mandem Acha áyàŋ.”

¹⁵ Manywop ayò áfúéré nókó, sétóŋti menyiŋ ebhese, séfá sebho beròŋ Yerúsalem. ¹⁶ Mbók bakoŋo Yesu abhen Seséria barók ne bhesé básót bhesé eket Násòn mmũ Sáypròs ane sébhòŋó nyaka béchókò eket eyi. Násòn áchi nyaka mmu amòt ane áyámbi bebhak nkoŋo Yesu.

Pǎl arók beghò Jems

¹⁷ Mpok séchwóbhé Yerúsalem bati bǎnkwò abhen bachi áré básót bhesè ne maŋák. ¹⁸ Néyí nòkò Pǎl asòt bhesé sérók beghò Jems. Bǎbati bǎnkwò bachak abhen Yerúsalem mankem bábhák are. ¹⁹ Pǎl akaka bhó aghati bhó yěntiki enyiŋ ene Mandem ákú nénti bo abhen bápú bo Israel mpok yí ákú betik Mandem nenti nap. ²⁰ Bághókó nókó menyiŋ ebhen yi areme báchye bakak ntá Mandem. Barem ye ntá Pǎl be, “Manó, wǎmbǎŋ oghò ndũ beyǎ nká bo Israel mánókó Yesu, ne bábhæt befyè betañ ndu bebhæere bebhé Moses sayri. ²¹ Bo Israel abhen fá Yerúsalem bárem bé ðkò óngati nòkò bo Israel mankem abhen báchí amem betók bechak be mámféré ntí ndũ bebhé Moses ne be mándò bésyép bǎbhap, ne be mándó békóŋo bepiŋ ebhen bachĩmbi bhap. ²² Chòŋ sénkũ ye ná? Bò bábhòŋ chòŋ beghok be wò otwò! ²³ Óbhǎŋ ye beku chi enyiŋ ene séghàti wò. Bǎ bati anwi mányie mgbá ne Mandem. ²⁴ Dók ye ne bhò amem ekerákap be mãnsó besí ne Mandem, betòŋ be nku yap amay. Wǎmbǎŋ chyě nkáp ane bò bábhòŋó bechye ke mãmu bati yap. Chòŋ eyò énkũ yěntiki mmu andiŋi bé menyiŋ ebhen bārèm ěti ye bépú tetep, ne bé ðbhàre bebhé Moses. ²⁵ Mbák chi bakoŋo Yesu abhen bápú bo Israel, séto bò bekáti ndu béghàti bhó bé báké nyié yěnyiŋ ene báchyé ntá mandem nsé mbò akap. Ne bé bábhíki bhòŋ ményié

manonj ne nnya ane manonj ami ábhíkí rəj amik, ne bé báké fyε amə ndü barak epúsi.”

²⁶ Néyí nókó, Pəl asot ye böbhə batí anwi, bó mankem básó besí ne Mandem. Arək ye amem ekerákap Mandem bekə bö batí mándíjɨ kponoronj nywəp enen nesö-besí enap ne Mandem némay, ke mánychye akap ɛti yěntiki mmu wap ndü nkwo bho bati anwi.

Bákém Pəl amem ekerákap Mandem

²⁷ Manywəp tándrámət ane Pəl afyé árop nókó kekwoť memay, mbək bo Israel abhen bafu atú Esia bəghó Pəl amem ekerákap Mandem. Mányíkisi batí bo be mánkém Pəl, ne bákém yi, * ²⁸ mámbik nəkə be, “Bo Israel, kwak ka bhesé! Ghó ká mmu ane ákə antəj nəkə bebéptí menyij ɛti bo bhesé ne bebhé Moses ne ɛti ekerákap Mandem ene. Akə kpát néne asot bö abhen bápú bo Israel achwe fá amem ekerákap ene ne bhə. Anyöř ɛket Mandem ne épət epu ekeré bedyerel!” ²⁹ Bárəm nyaka enyuyə mbənyune mánáj nyaka bəghö Pəl ne Trofiməs mmu ɛfesəs, amem etək. ɛkə basot be Pəl achwe amem ekerákap ne yi.

³⁰ ɛbyək ékwén ye etək enkem ne bo babho bejet mándəkə nəkə ndü ekerákap. Bákém Pəl baya gbaka gbaka gbaka báfú ne yi batij batiεp babhinywəp ekerákap.

³¹ Ne ndu báyaŋ beway Pəl, eyəj érók ntá mŋngo batemé nenu Rom be, ɛbyək ékwen amem etək Yerúsalem enkem.

³² Témte wu, asot batemé nenu ne mbək böbati bhap básép barak are. Bo bəghó nókó yí ndü átwə ne batemé nenu, bábhot beden Pəl. ³³ Mŋngo batemé nenu akém yi ne achye eyəj bé mámfé yi ne ngem epay. Abhép bhə be, “Mmü-ne chi agha? Akə yi?” ³⁴ Böbhə bábho bebik mandem nəkə

* ^{21:27} ɛghaka nyaka manywəp tándrámət ke mmu ane ányú nku ne Mandem amu ntí ndu básó besí ne Mandem.

menyiŋ kekuri kekuri enyu ené mbək bárəm eyap enyu, báchák mándem nəkə eyap. Ebyək eyə ékə mǔngo batemé nenu kékem ntí ne nnet ndũ ndak ane áfákárí. Aghati bōbhi bé mansot Pǔl mandək mamfyə amem ebhă batemé nenu. ³⁵ Ágháká nókó ndu nkók ane béchwe anywóp, batemé nenu bápókə yi ndũ bágħó bé beyă bo abhen bachi are babho bétwə ne baraká betəŋ. ³⁶ Beyă bōbhə báre koŋo yi mándem nəkə be, “Wáy ka yi!”

Pǔl ätaŋa mmuet besí eká bho

³⁷ Ndu éróbhé kékwt be batemé nenu manchwe amem ebha, Pǔl abhép mǔngo wu be, “Étá, chəŋ ónka bé ngátí wə, ndak-a?” Mǔngo wu aghok nəkə ndũ yi árəm chi Grik, abhép yi be, “Ōríŋí eyəŋó Grik-ε? ³⁸ Pú wó óchí mmu Íjip? Pú wə ke əkə bo báguebhé esəŋəri etək ne əkə bawăy bho nka enwi bárók ne wə amem baso?” ³⁹ Pǔl akeme yi be, “Puyě me. Nchí mmu Israel, mmđ etək Tásəs, etək egho ene ebhəŋə menwəp atú Silísha. Nnikmuet, chye me epok ndem kepí ntá bo abhen.” ⁴⁰ Mǔngo wu akaa. Pǔl ate ye ndũ nkók ane bechwe anywóp asá awə amfay be bo mánkwen kpák. Bákwen nókó kpák, abho ye berem kepí ne bhə ndũ Híbru, eyəŋótək eyap.

22

¹ Pǔl arem be, “Bətá ne bəmá, Tá ká batú mǎngok enyiŋ ené mbóŋó berem ndu bétáŋa mmuet besí ebheka.”

² Bó bágħók ndũ yi árəm chí eyəŋ bo Israel. Mbăŋ akwen chák. Pǔl arək ye ambi berem be,

³ “Me, nchí mmu Israel. Nchí mmó Tásəs atú Silísha, ke ngo chí fá Yerúsalem amə ntəŋ ngo ywese, Gamáliel. Ngək ekátí chi anten eyi. Atóŋ me bekoŋo bebhé bachĩmbi bhesé mbə enyũ ébhóŋó bébhak ne nchyé mmuet bekoŋo Mandem mbə be mankem abhen bächí fá echəŋ. ⁴ Nchí chye nyaka nenyok ntá bo abhen bákòŋo Mbi Yesu wu

kpát mbək mángu nəkə, ne ríkém̄ti nəkə baghəré ne babhakanem mámfye nəkə bhó ekerékənəŋ. ⁵ Mũngo bachi-ákəp ne bŏ echemé bŏ batí etək bákway béte me ntísie bé nchí kə nyaka enyu yə. Ntá yap ke nchi nsot nyaka bekáti ndu berəŋ ntá batí bo Israel abhen Damáskəs. Mbŏŋ betəŋ békém̄ti bakoŋo Yesu aré be mpétnsem Yerúsalem ne bhó mányché bŏ ntémsí.

Pŏl aghati enyŭ éfákari ke yi ayibhiri abhak nkoŋo Yesu

(Bk 9.1-19, 26.12-18)

⁶ “Ndŭ nchí rəŋ, ngáká nókó kékwoť etək Damáskəs, mbə nkárénká byó ne epay ne ngósí, etəŋtí bediéré bífú amfay témchok békwen bekap me, mbaŋ aghə tontó. ⁷ Ékú nkwen amik ngók eyəŋ ndŭ érəm ntá ya be, ‘Sŏl! Sŏl! Óchyè me nenyok ndaká yí?’ ⁸ Nkemə be, ‘Acha chí wə agha?’ Eyəŋ ékémə be, ‘Chí me Yesu Mmu Násáret ke óchyè nenyok.’ ⁹ Bŏ abhen nkó ne bhó bəghó nkwo bediéré ebhə ke báke ghók eyəŋó mmu ane árəm kəpí ne me. ¹⁰ Ngók nókó enyiŋ ené eyəŋ eyə éghàti me, ndem be, ‘Acha, ōyàŋ me nkə yí?’ Acha arem ntá yá be, ‘Faté dók Damáskəs. Aré, chəŋ mángátí wə yěntiki enyiŋ ené Mandem áyábhe be əbhəŋ bekə.’ ¹¹ Etəŋtí bediéré ebhə békú nkepere kwáy beghə mbaŋ. Bŏ nkó ne bhó bərəbhé kem me chí ndŭ awó kpáte ségháka Damáskəs.

¹² “Mmu amot abhak Damáskəs ane áká nnyén bé Ananías. Abhak mmu ane ákəŋo Mandem sayri, mmu ane ábhəre bebhé ebhesé bo Israel, ne mmu bo Israel mankem abhen báchí aré báchyè kenókó. ¹³ Ananías atwó ntá ya, ate me nékú mmuet arem be, ‘Manó wa Sŏl, pet bo beghə mbaŋ.’ Témte wu amik ánéne me mpet mbo béghə mbaŋ. Ngó yé yi. ¹⁴ Arem ntá ya be, ‘Mandem bachĩmbi bhesé ayap wə bé óndĩŋí enyiŋ ene yi atí bekə. Ayap wə be óngó

ane babhiṅi be Mmu Chak. Ayap wə be óngók enyiṅ ene éfù yi anyu. ¹⁵ Ayap wə ne ntí bé chəṅ ómbak ntísie aywi ndu bégháti yěntiki mmu menyiṅ ebhén óghó ne ebhen əghoko. ¹⁶ Óképere chəṅti ye mpok. Faté mánjwítí wə, óndə Mandem anso bebú bhe, əmbiṅi nəkə nnyén Acha.’

Pǎl árəm ndü Yesu átó yi ntá abhen bápú bo Israel

¹⁷ “Mpet nókó nsem Yerúsalem, ewak émót ndü nchí nikmuet amem ekerákap, ngó kenó amík antifú. ¹⁸ Ngó Yesu Acha téé ndü ághàti me be, ‘Kə ayak dǎ Yerúsalem. Bǎ abhen fá bápú noko chəṅ enyiṅ ene óghàti bhó ɛti ya.’ ¹⁹ Nkeme yi be, ‘Acha, bó babhəṅ báriṅi sayri be nchí róṅ nyaka yěntiki ekeré nenikímuetí bo Israel nkə nəkə be mánkémtí bo abhen mánóko wə, ne manden, mámfye nəkə mbək yap ekerékenəṅ. ²⁰ Ne mpok bawəy Stífin ntísie aywe, mbak aré nkəwə téé, mbabheri nəkə nden bo abhen bátémtí yí ne batay baway. Nka bé mángwáy yi.’ ²¹ Kə Acha aghati me be, ‘Fǎ Yerúsalem dók mbə enyü ngátí wə. Dók mbənyune nchí tó wə nekə nesie ntá bo abhen bápú bo Israel.’”

²² Ndü Pǎl árəm menyiṅ ebhen beyǎ bo abhen bachi aré bátá batú mángoko nəkə sayri. Kə netaka yí átáká bo Israel beyǎ böbhə bábho bebik ne eyəṅ etanatan be, “Nanǎ ká yí, apú mmú ábhák nepém.”

²³ Ndü bábik, bábho befok nden eyap nkəwə ne báre toko mfok mántak nəkə amfay. ²⁴ Mmü ntí batemé nenu Rom ághó nókó nə achye eyəṅ be batemé nenu mansət Pǎl manchwe ne yí amem ebhá eyap. Aghati bə manden yi ne ékpá beku yí ángátí bhó enyiṅ ene yí akú ke bo Israel béré bé ntí ne yí kpát mámbiki nəkə enyuyə. ²⁵ Bágwót nókó yí ndu beden, Pǎl abhép münti batemé nenu amət ane achi are tee be, “Ebhé échyé wə betan bé óndém mándén mmu

Rom ene bábhiki re yiŋi mbõŋ manyé ayi mángó bé akũ enyiŋí?”

²⁶ Mũnti batemé nenu wu ághókó nókó nó afa arøk ntá mũngo batemé nenu arem be, “Ǿyàŋ bekũ nò yi? Mmũ-ne abhõŋ betaŋ mbõ mmu Rom. Ǿbhé mándén yí?” ²⁷ Mũngo batemé nenu ághókó nókó nò, arøk abhep Põl be, “Ghatí mé, Ǿchí mmu Rom tetebhe?” Põl aka be, “Nchí mmu Rom.” ²⁸ Mũnti batemé nenu wu arem ntá Põl be, “Nchõŋtí beyã nkáp ke báchyé me betaŋ mbõ mmu Rom”, Põl akeme yí be, “Ke me Põl nchí mmu Rom te nebhe ena.” ²⁹ Ékú batemé nenu abhen bábhõŋ bebhep yí menyiŋ báfere yi amò témté, bó kepere bhép yi yěnyiŋ. Becháy békém mũngo batemé nenu nkwó mpok yí árĩŋí bé Põl mmu yí áká bákémé báfyé ngem amò chí mmu Rom.

Põl ate besí echemé bõbatí etøk

³⁰ Mũngo batemé nenu are yáŋ bériŋi mbõŋ enyiŋ ene bo Israel bárèm bé Põl akũ. Néyí nókó, arem ye be mámféré Põl ngem amò. Achye eyõŋ bé bõbatí bachiãkap ne bõbatí etøk mankem márchókó mánjĩŋí ndaká Põl. Báchókó nókó achye eyõŋ básõt Põl bakũ yi ate besí bhap.

23

¹ Põl atep bó amík amuet arem be, “Bõma, mpoknkem ane nchí besí Mandem ne kpatě echõŋ nti ena nechi amem pépép.” ² Mpok yi areme nò, Ananías mũngo bachiãkap Mandem, achye eyõŋ be bo abhen bachi kekwoť ne Põl mándep nnyu yi. ³ Põl arem be, “Wò ebhókóri nkok ane bawati ne mbi pépép be bo bǎké riŋi! Chõŋ Mandem andep wò. Ǿchókó afo básõt ebhé õntaŋ me, ne Ǿrèm be mándep me ené ebhé ebhiki chye wò betaŋ ebhõ? .” ⁴ Bo abhen báté kékwoť ne Põl bábhep yi be, “Ǿsøkõti mũngo bachiãkap Mandem-e?” ⁵ Põl akeme be, “Bõma, mbíkí riŋi mbũ be chi

mũngo bachiãkap. Ekáti Mandem érèm be, ‘Ókérem ebúbu eti mũnti böbhe.’”

⁶ Põl agho nõko be mbok bö bati bhõ bachi chí bönkwo Sádusi ne be báchak babhak bönkwo Fárisi, abik besí bö echeme arem be, “Bõma, nchí mũnkwo Fárisi ne mmõ bönkwo Fárisi. Nté fá acha manyé chí ndu nnókó bé chõj Mandem ankũ bawú mámpetnsem ndu nepém.”

⁷ Arem nõko nõ, epúítí ékwén néntí bönkwo Fárisi ne bönkwo Sádusi ne echeme ékóre. ⁸ Éfákárí nyaka enyu yõ mbõnyune bönkwo Sádusi bárèm be bawú bápú kway bepetnsem ndũ nepém, ne be boángel bápú, ne yẽnyĩj epu ene bábhĩj be befojõ. Ke bönkwo Fárisi mánoko be chõj bawú mámpetnsem ndũ nepém, ne be boángel bachi ne befójó nkwo bechi. ⁹ Eremé ebyok ékwén, mbok batõj ebhé Mandem abhen báchí bönkwo Fárisi báfáte báre rem ne eyõj etajataj be, “Sébhíkí ghó yẽ ebéptí enyij ene mmũ-ne ákú. Ngufú efójó ke éghátí yí enyij ne ngufu ángel ke árémé kepi ne yí!” ¹⁰ Bétáná béyá béchá, erõp chi békem bati ne amõ. Ekũ mũngo batemé nenu abhõj becháy be bákway bedakati Põl. Achye ye eyõj be batemé nenu bhi mánsep mámfójó Põl ntá böbhõ mándok amem ebhá batemé nenu ne yí.

¹¹ Égháká nõkó ne beti Yesu Acha atwó ate nepakámuet Põl arem ntá yí be, “Óké chay! Nkúbhé mbõ enyu órémé eti eya fá Yerúsalem, õbhõj békũ enyuyo amem etok Rom nkwo.”

Bõ Ju bate eyu beway Põl

¹² Néyi nõkó, mbok bo Israel bákém echeme báte eyu beway Põl. Mányú nku be bapu nyie nenyie ne yẽnyĩj bápú nyu kpáte mangway yí. ¹³ Mpãy bo abhen mányú nku yõ báchá besa bépay. ¹⁴ Barok ntá böbatí bachiãkap Mandem ne böbati etok baghati bhõ be, “Sényũ nku, séyíkí

mmæet bé sépú nyié ne sépú nyú yěnyij te séngway Pǎl.
¹⁵ Bě ne nkwo Echemé bǒ batí etək tó ye ka eyəŋ ntá mǔngo batemé nenu bé ántó Pǎl ntá ye ka mbo be báyaŋ beghok eyəŋó manyé eyi sayri. Mbák émfákáráí nó, chəŋ séngway yi ambi.”

¹⁶ Mmũfu aghók žti nekatínet enə. Abhak mmǒ manə Pǎl. Afa arək amem ebhǎ batemé nenu aghati Pǎl.
¹⁷ Pǎl abhiŋi mǔnti batemé nenu amət aghati yí be, “Sət esakámu ané dók ntá mǔngo ne yí. Abhəŋ enyij béghátí yi.” ¹⁸ Mǔnti wu asət yí arək ntá mǔngo wap arem be, “Pǎl mǔkenəŋ abhiŋí me arem bé nsət esakámu ané ntwó ntá ye ne yí mbənyune abhəŋ enyij béghátí wə.” ¹⁹ Mǔngo batemé nenu akém yí ndu awó aya bárək ansem, abhép yí ansem ansem be, “Ntiki ndak óyaŋ beghati me?” ²⁰ Akeme yí be, “Bǒbatí bo Israel báte eyu be mángátí wə ónsət Pǎl əŋsep ne yí ndu echemé batəŋá manyé egho mbure mbo be báyaŋ chí bəriŋi ndaka ywi sayri. ²¹ Ke kéka ne bhó. Bǒ bhap bábhhésé ambi mánəŋ be mankem yí mangway. Bácha batí besa bepəy. Ne mányũ nku bé yěnyij bápú nyie ne yěnyij bápú nyú kpáte mángwáy yí. Mánəŋ batəŋti mmæet, barəbhe noŋ chí bé óntó Pǎl antwə.” ²² Mǔngo batemé nenu aya yí batú be, “Dók, ke kékə yě mmu andíŋí bé oghátí me ndak ane.”

Bátó Pǎl Seséria ntá góbhanə Féliks

²³ Mǔngo batemé nenu abhiŋi ye bǒ batí batemé nenu bhi bapəy aghati bhə be, “Sət ka batemé nenu batí besa byo, bǒ batí besa bérát nsem byo abhen bákə ne mṗəŋóndíik, ne batemé bakəŋ besa byó. Toŋtí ká mmæet bésət Pǎl ndu nkarenka nénenamət beti ebhen echəŋ, mǎndók Seséria ne yi. ²⁴ Chiě mṗəŋóndíik ene Pǎl ákə ne yó. Ne kə Pǎl áchwóp dok ntá góbhanə Féliks ene yěnyij

ebhiki fakari ne yi.” ²⁵ Áré^m nó^{kó} nó, así^η eká^{ti} ené ér^{em} be,

²⁶ “Με Klaudios Lísias ke nchí si^η eká^{ti} ene ntá Eta yese gó^{bhan} Féli^{ks}. Eta, nchí to wə bakak. ²⁷ Bo Israel bakem mmu wu báre yá^η beway yi. Ngók nó^{kó} bé yi abhō^η beta^η etək Rom mbə mō^{mik}, nsət batemé nenu bha ndək mféré yi amó yap. ²⁸ Nsət yí ndək ndu áchá manyé agho wap béri^η ndak ane yí akə. ²⁹ Aré, ngó bé abhiki kə yēny^η ené éyā^η be mángwáy yí, ne yě chi ene ékə mámfye yi amem ekeré^{ken}ə^η. Báre rem chi barak ane ayí^η bebhé bhap. ³⁰ Ne mmūfu ághátí nó^{kó} me ansem ansem bé bo Israel báte eyu beway yi, tēmté wu ndem bé mbə^η beto yi ntá ye. Ngátí bo abhen báb^haré yí ndak amuet be mántwó ntá ye mangati wə ndak ane yi áká.”

³¹ Batemé nenu bákə mbə enyu mūngo wap ághátí bhó. Básót Pəl betí bhə bārək ne yi kpát bāgháka Antipatris. ³² Néyí nó^{kó}, batemé nenu abhen bákó chi ne be^{kek} bápēt^{nsem} amem ebhá. Báró abhen bákə amfay mpo^ηndík mándók Seséria ne Pəl. ³³ Bāgháká nó^{kó} Seséria, bāchye eká^{ti} ntá gó^{bhan}, bārə Pəl amə yi. ³⁴ Ápáy nó^{kó} eká^{ti} yə, abhep Pəl be, “Ayě atú etək chi ane?” Pəl akeme yí be, “Silísha.” Ághókó nó^{kó} nə, ³⁵ arem ntá Pəl be, “Bo abhen báb^hó^η ndak ne wə mánā^η mántwó, chə^η ngók nnyé ene.” Achye ye eyə^η bé mámfyé yi anywóp amem áchá ane gó^{bhan}, mámbaheri nəkə yi. Áchá wu chi ane Hérəd áte nyaka.

24

Básót nnyé Pəl ntá Féliks

¹ Éfúéré nó^{kó} manywəp átay, mūngo bachiäkap Mandem ane áká nnyén bé Ananías ase^p arək Siséria ne mbək böbatí etək, ne nta^ηnyu amət ane áká nnyén

bé Tetúlɔs. Báchwóbhé nókó besí góbbhanɔ Féliks, babho bebhat Pǎl barak amuet. ² Bábhíjǐ Pǎl, achwe anywóp. Tetúlɔs abho béréɔm ɛti yi ntá góbbhanɔ be,

“Ɛta! Ɛti ye kpák achi fá etɔk eyese ndũ eróri mpok, ne ɛti nekũ ywe ane ndíndí, egúpsí échí etɔk. ³ Ɛnyu ené ókũ menyij ebhen ne yěntiki ebhak ené ókũ bhó, séka bhɔ ne sékaka wɔ. ⁴ Mbíkí yaj béchóŋti mpok aye tontó, nchí ník chi mmuet be ónsébhé nti ené amik óngók mbiŋí ndak ané sébhóŋó beghati wɔ. ⁵ Séghɔ bé mmũ-ne chí nchye esɔŋɔri ane tónj séngó ne nyɔŋ-ndak ndũ nkwo bo Israel mbanj enkem. Achí nkwo mũnti ndũ eká bhɔ abhen bábhijǐ be bo Násáret. ⁶ Akũ kpát are yáj beguɛp ebyɔk amem ekerákap awu Yerúsalem, ke sékém nó yi. [Mbú sétaj yi bekoŋo ebhé, ⁷ ke Lísias mũngo batemé nenu atwó afɔŋɔ yí amɔ yese ne betaj, ⁸ yí bé bo abhen bábhóŋó ndak ne yi mántwó ntá ye.] Mbák wɔmbɔŋ óndém kɛpǐ ne yi, chɔŋ óndijǐ be yěntiki enyij ene sérém be yi ákú echí tetep.” ⁹ Tetúlɔs árém nókó nó, bo Israel báchéɔm ne yí báká be yěntiki enyij ene yi árémé bé Pǎl ákú echi tetep.

Pǎl atajja mmuet besí Féliks

¹⁰ Góbbhanɔ atónj ye ne awɔ be Pǎl andem kɛpǐ. Pǎl abho berem be,

“Ngɔ bé ɔnáj ɔtaj manyé amem etɔk ene ndũ beyä mamie, ne mbɔŋ maŋák bétájja mmuét besí bhe. ¹¹ Mbák ómbép, chɔŋ wɔmbɔŋ óndijǐ be ebhíkí cha manywɔp byo ne apay ené ndóŋó Yerúsalem ndu bechye Mandem kenókó. ¹² Ne bo Israel bábhiki ghó me ndũ nchí kem epáítí ne yě mmu amem ekerákap Mandem, bábhíkí ghɔ me ndũ nchí nyíkisi batǐ-bho be mánychye esɔŋɔri amem ekeré nenikímmuétí ne yě chí ndũ nebhuet achak amem etɔk. ¹³ Ne bápú kwáy betɔŋ kroŋoroŋ bé nkũ menyij ebhén bábhàt

né me amuet. ¹⁴ Ke nká enyiḡ émót besí bhe kponoror. Nchí koḡo Mbi ané bo Israel bárèḡ be abhḡḡ bekwéné ndu nchí níkmuet nchyé nḡko kenókó ntá Mandem bachĩmbi abhesé. Ne nnókó yěntiki enyiḡ ene bebhé Moses béyàḡ senku ne yě chí ebhen bechi amem basinjí baremé kepĩnti. ¹⁵ Mbákánti ne Mandem enyumót mbḡ bhó, bé ewak émḡt chḡḡ yí ankú bawú mankem abhen báchí chak besí bhi ne abhen bapu mámpetnsem ndũ nepém. ¹⁶ Ęti yḡ ke nchí kú yěntiki enyiḡ bé nti ena némbák pépép ne Mandem, némbak pépép ne bo.

¹⁷ “Nnánḡ ntat nyaka mpăy mamié kerḡḡ Yerúsalem. Ndak ye aré ne nkáp béchyé nekwaḡ ntá bachébhébhḡ etak eya, ne béchyé akap ntá Mandem. ¹⁸ Ené nchí Yerúsalem ndu batí barak ayḡ ápáy ké bághó me amem ekerákap. Bághó me ndũ nchí nanḡ bekú mbḡ enyu ebhé Moses érèḡ bé mmu ankú beso besí ne Mandem. Ęká bho épú nyaka are ne me, ne yě chí ebyak. ¹⁹ Ke mbok bo Israel abhen báfú atú Esia bábhak aré. Bḡ babhḡḡ bétwḡ fá mántebhe me besí bhe mbák bághḡ be nkú ebéptí enyiḡ. ²⁰ Mbák épú nó, bép bo abhen bachi fá téé, be bḡ babhḡḡ mandem bekwéné ebhen baghḡ ebhe eya mpok ntée amem echemé bḡbati etak. ²¹ Bábhiki bhḡḡ enyiḡ ene bárèḡ be nkú, ebhiki faet chi enyiḡ émḡt ene mbíkí ndem mpok ntée nenti enap be, ‘Chḡḡ bawú mámpetnsem ndũ nepém.’ ”

²² Féliks arinjí nyaka sayri ģti Mbi Yesu Acha. Ękú ághókó nókó enyiḡ Pđl areme, ábhúré manyé, arem ntá bo Israel bé Lísias mũngo batemé nenu ántwḡ chḡḡ mkpót nnyé eneká enen. ²³ Achye ye eyḡḡ ntá mũnti batemé nenu bé ámfyé Pđl anywḡp, mambabheri nḡko yi, ke ámbḡḡ nganganḡ mandú. Ne be báké kaḡ mamḡere bhi berḡḡ beghḡ yi ne bechye yi nekwaḡ.

Féliks abhære nyé Pđl ndũ mamié ápáy

²⁴ Ἐφῆρέ νόκό mpăy manywəp, Féliks ne ngoré aywi Drusíla batwə. Drusíla abhak mmu Israel. Bátó mmu be ambiņi Pəl. Atwə nəkə, bátá batu bare ghok ndu yi árəm enyũ mmu ákway bebhəŋ neka ne Yesu Kristo. ²⁵ Ndũ Pəl ákəm epáití andeme nəkə enyũ mmu ákwày bebhak chak besí Mandem ne enyũ mmu ákwày békém mmuet be áké kə bebá, ne ěti nywəp enen Mandem ábhóŋó betəŋ yěntiki mmu, becháy békém Féliks, arem be, “Dók kpík, nnaŋ mbəŋ épók chəŋ mpet mbiņi wə.” ²⁶ Árém νόκό nə, abhaka nti be ngufú chəŋ Pəl anchye yí besəŋ. Ekə are bhiņi yí mpok ne mpok andem nəkə kepi ne yi. ²⁷ Are kə enyu eyə ndũ mamié ápáy kpátě Pósiós Féstəs ásót épók eyi mbə góbhanə. Ndu Féliks ayaŋ bo Israel mámbəŋ maŋák ne yi, arə Pəl ekerékenəŋ.

25

Pəl arem be mánten nyé eni ambi ntá Mfə Rom

¹ Féstəs arək Seséria bébhó betik mbə góbhanə atú Judéya. Efūere nəkə manywəp arət, afa akó Yerúsalem.

² Aré, bəbati bachiăkap ne maném bo Israel barək batemeri Féstəs babho bebhət Pəl barak amuet. Ne manik Féstəs mmuet be, ³ ankwak bə bekə manto Pəl Yerúsalem. Mănaŋ bati nyaka be bo mámbésé ambi mankəm yi mangway.

⁴ Féstəs aghati bhə be, “Pəl achí ekerékenəŋ amem etək Seséria ne mbəŋ nkaysi berəŋ aré mandú mpok. ⁵ Bəbati bhəka mánkóŋó me Seséria ne mbák yi abhəŋ bekwéné chəŋ mändem besí ebha aré.”

⁶ Féstəs abhak ne bhó mbə manywəp ánən ne byó. Apet ye nsem Seséria. Néyi νόκό, achəkə ndũ enəkó manyé eyi, achye eyəŋ bé mánsót Pəl mántwó ne yí. ⁷ Bátwó νόκό ne yí bo Israel abhen báfú Yerúsalem bákáp yí báfyé néntí mándeme nəkə bé Pəl ákú beyă bebéptí menyiŋ. Yě nə, bó kekwáy betəŋ kpoŋoroŋ menyiŋ ebhen bó bārəm bé yí

akú. ⁸ Pǎl abho bétáŋa mmuet andem nõkõ be, “Bekwéné bépú ne me wáwák beyiŋi ebhé bo Israel ne ebhé ekerákap ne yǎchi ebhé Mfõ Rom.” ⁹ Festõs áyàŋ nyaka bo Israel mankõŋ yi. Ékú abhep Pǎl be, “Ǫkõŋ béko Yerúsalem bé ntáŋ ndak ane are?” ¹⁰ Pǎl akeme be, “Nchí fá amem acha manyé Mfõ Rom, ne fá ke bábhõjõ bétáŋ nyé enen. Wõmbõŋ õrĩŋi be mbíkí kũ bo Israel bebú. ¹¹ Mbák nkwen ebhé ne nkũ enyiŋ ené éyàŋ be mángwáy me nká newú. Ke tẽndu barak ané bó bábhàt me amuet apú tetep, yǎ mmú apú kwáy befyẽ me amó yap. Nyé ena nébhõŋ bérõŋ ntá Mfõ Rom.” ¹² Festõs ághókó nõkó enyiŋ Pǎl árémé, abhiŋi bataná manyé abhi bárém kepi. Aghati ye Pǎl be, “Ǫrem bé nyé ene nëndók ntá Mfõ Rom, ne chõŋ õndak ntá Mfõ Rom.”

Pǎl ate besí Agripa ne Benis

¹³ Éfuéré nõkó mpãy manywõp, Mfõ Agripa ne mómayi ane ngõré Benis bárók Seséria ndu békáka Festõs. ¹⁴ Bátát nõkó áré mpãy manywõp, Festõs aghati Mfõ Agripa ẽti nyé Pǎl be, “Mmũfú achí fá ane Féliks arõ ekerékenõŋ. ¹⁵ Ne mpok nchí Yerúsalem, bõ batí bachiãkap ne bõ batí etak béré bhat yí barak amuet ne béré yáŋ be menchyé eyõŋ mángwáy yi. ¹⁶ Ke nkeme bhó be epĩŋi bõ Rom ébhíkí ka be mángwáy mmu ené babhíkire taŋ yi. Mmu abhõŋ bété besí ne besí ne bo abhen bátí yí anchyẽ eyi eyõŋõ manyé. ¹⁷ Bátwõ nõkó ye fá, mbíkí chõŋti mpok. Néyí, nchyé eyõŋ be mánsõt mmũ wu mantwõ ndu acha manyé ne yi. ¹⁸ Mpok bo abhen bábháré yi barak amuet báfáté, bóke rem yǎ ndak abúabu mbõ ane nkaysi be bõ bakway berem be yi akũ. ¹⁹ Baré kém chi epúití ne yí ẽti baraká Mandem ayap ne ẽti mmu ane ákà nnyén bé Yesu ane ánáŋ ágú, ke Pǎl ǎrèm bé achi nepém. ²⁰ Ngó nõkó bé mbíkí riŋi enyũ mǎkwáy bekũ be mbõŋ nejwĩmem ndu barak ane,

mbép Pöl mbák yi akəŋ berəŋ Yerúsalem be mántəŋ nnyé eni aré. ²¹ Kε Pöl keka. Ate chí bé mambabheri nəkə yi kpatε Mfə Rom antəŋ nyé eni. Nchyé eyəŋ be mambabheri nəkə yi kpatε mpok anε méto yi ntá Mfə Rom.” ²² Mfə Agripa arem ntá yi be, “Chəŋ membəŋ nkəŋ beghok ne batú enyih ene yi árəm.” Festəs akεmε yi be, “Chəŋ óngok yi mbúré.”

²³ Néyí nókó ye, Mfə Agripa ne mómayi Benis bárək amem áchá-etək ne beyă kenókó, báchwé ne böbati batemé nenu ne manem bö etək. Festəs achye ye eyəŋ bé batemé nenu mánsót Pöl mántwó ne yí. ²⁴ Bátwó nókó ne yí, Festəs arem be, “Mfə Agripa ne be mankem abhen báchí fá ne bhese, ghó mmüré. Bo Israel mankem abhen Yerúsalem ne abhen fá Seséria bátwə ntá ya mpoknkem, mámbik nəkə be, ‘Apú mmu anε bárə be ámbák nepém.’” ²⁵ Kε mbíkí ghó nyaka enyih ené yi ákú be mangway yi, ne tëndu yimbəŋ árémé be manyé ayi abhəŋ bérəŋ ntá Mfə Rom, nka ne yí. ²⁶ Yě nə, mbíkí bhəŋ esáyí enyih besih ntá Mfə Rom eti yi. Etiyo ke ntwó ne yí besí ebheka, ne sayri sayri, besí ebhe, Mfə Agripa! Ntwə ne yi be sénjǐhí nyé eni enyu ené nchí kway bebhəŋ enyih ene mésih. ²⁷ Mbíkí kaysi bé échí sayri bétó mükənəŋ ntá Mfə Rom nkerem mbəŋ enyih ene yi ákú.”

26

Pöl ätəŋa mmuet besí Mfə Agripa

¹ Festəs ánəŋá nókó enyih ene yi árəm, Agripa arem be, “Pöl, mbák əbhəŋ enyih bérəm ndu bétəŋá mmuet, dem séngók.” Pöl abho ye bétəŋa mmuet, antəŋ nəkə ne awó be,

² “Mfə Agripa, nkáysí bé eri echa be nté besí ebhe echəŋ ndu bétəŋa mmuet ndü barak ané bo Israel bábhat me

amæet. ³ Έρι sayri be mbǝŋ mfo aríjǝ bepijǝ bo Israel menkem ne menyũ menyih ebhen bétwǝ bhǝ ne ákóré. Nchí ník ye wǝ mmæet bé ónképnti óngók enyih ene mérèm.

⁴ “Bo Israel mankem bárijǝ me te kǝmbó eka. Ngo chí ne bǝbha ne amem etǝk Yerúsalem. ⁵ Bó bárijǝ sayri ndũ eróri mpok bé nchí nyaka ndũ nkwó bǝ Farisi abhen báfyè betañ tontó ndũ baraká Mandem. Mbák ǝmbép bhǝ chǝŋ mángati bhe enyúmǝt mbák báyaŋ berem tetep ane bárijǝ. ⁶ Nté fá echǝŋ bǝtǝŋ me chí mbǝnyune mbákánti ndũ bariep amen Mandem afyé nyaka ntá bachĩmbi abhesè. ⁷ Chí nkúbhé bariep amen manéréket yesé byo ne apay babhaka nti aré bé chǝŋ amfú kponorǝŋ ndũ mánĩkmæet mánchye nǝkǝ Mandem kenókó beti ne ngósí. Mfo, mbǝŋ esǝŋori ne bo Israel echǝŋ chi ěti mbákánti ndũ bariep amǝ. ⁸ Ndaká yí ébemæet ntá yĕchi mmũ ywɛka amǝt menoko be Mandem ákway beku bawú mampetnsem ndũ nepém?

⁹ “Membǝŋ ngo nyaka be, échí epók eya beku yĕntiki enyih ndu menu ne bo abhen mánókó nnyén Yesu mmu Násáret. ¹⁰ Ne nkú nǝ amem etǝk Yerúsalem. Bǝ-batí bachiǝkap báchyé me betañ béfyé bo Mandem amem ekerékenǝŋ. Ne mpok ane bárémé be mángwáy bhó, nka be mángwáy. ¹¹ Mpok ne mpok, nchí rǝŋ nyaka ndũ bekeré nenikĩmæet menkem nchyé nǝkǝ bhǝ ntémsi beku bǝ mandem ebúbu ěti Yesu. Mbǝŋ beyǝ bebĕnti ne bhó kpát ndǝk nǝkǝ betǝk bo báchák ndu béchyé bhǝ nenyok aré.

Pǝl aghati enyũ éfákári ke yí ábhák nkoŋo Yesu

(Bk 9.1-19, 22.6-16)

¹² “Ɛwak émót, nde rǝŋ Damáskǝs ne bekátí ebhén nsóré nta bǝ batí bachiǝkap bechye me betañ be ndók nkémtí

bhə. ¹³ Mfə, ndu nchí rŏŋ, bégháka néntí ngósí, bediéré ebhen béchá ebhen nnyómok befú amfay békwén bekap me ne bo abhen mékò ne bhə. ¹⁴ Besé mankem sékwénti amík. Témte wu, ngók eyəŋ ené érəm ndü eyəŋótək Hibru be, ‘Səl, Səl, ndaká yí óchyè me nenyok? Ókásí bé ōkwáy ménú ne me? Mbák ónsót ekak ɔndep setárébhé wə ke óghòk bebe.’ ¹⁵ Mbép bé, ‘Acha chí wó agha?’ Acha akeme me be, ‘Me Yesu ké óchyè nó nenyok. ¹⁶ Ke faté. Mbésí wə besí ndu beyap wə ómbák mübetok awa. Chəŋ ómbak ntísie wa, óngati nəkə bo menyih ebhen óghó fá ambi echəŋ, ne ebhén métòŋ chəŋ wə ansem mpok. ¹⁷ Chəŋ mbak ekuti eye mpoknkem, ne böbhe bápú kway beka wə yənyih, ne yě chí bo abhen bápú bo Israel. Nchí to wə ntá yap néne. ¹⁸ Métò wə ɔndək ónéne bó amík be mándó ejuri mankoŋo bediéré, ne be mamfu ndu betaŋ Satan, mángoŋo Mandem enyu ene Mandem áfoŋori bhə bebú ebhap, ankə mámbak ndu nkə bo abhen yi ákú bachi nyájá mbənyune babhəŋ neka ne me.’

Pəl ärem äti betik ebhi

¹⁹ “Mfə Agripa, ndü Yesu áfú amfay atwə ntá ya ndu kenó amík antifú, mbəŋ ye nyaka békŏŋo eyəŋ eyi. ²⁰ Ékú mbo bégháti Eyəŋ Mandem etək Damáskəs, ne nkə ndək nəkə Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ke nde rŏŋ ntá abhen bápú bo Israel nkə, bé bó mántiknsem ndü bebú bhap mámpetnsem ntá Mandem ne mámbə beka menyih ebhén bétəŋ bé bó bátiknsem ndü bebú bhap. ²¹ Éyə ke ékú bo Israel bákém me amem ekerákap Mandem, ne baré yaŋ béwáy me. ²² Kráté echəŋ Mandem ke ákwək me, ne ákú bé nté fá ndém ntá bö mankem, maném bho ne ndéndémé bho, nkúbhé enyih ene baremé kepinti bárémé nyaka ne Moses ärem bé chəŋ émfakari. ²³ Nə chi enyih bárémé be Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be ätò abhəŋ beghə

esəŋəri angú, ne ambak mmũ mbi bépétnsem ndũ nepém angati bo Israel ne abhen bápú bo Israel ěti eróŋó ene échyè nepém.”

²⁴ Ené Pǎl ábhúét bétáŋa mmuet enyu ɔ, Festos abik arem be, “Pǎl, ebhókórí ékem wə! Beyǎ ekáti békə ebhókórí ékem wə!” ²⁵ Ke Pǎl akeme be, “Éta, wo mmu kenókó eke keya kecha, mpú bhokori! Menyiŋ ebhén méréŋ bechi tetep. ²⁶ Mfə áríŋí menyiy ebhen menkem, ěti ɔ ké nchí ghati wə menyiy ebhen nkebhóŋ becháy. Ndíŋí bé ndu menyiy ebhen menkem ené ébhésé wə épú, mbənyune yěnyiy ébhiki fakari bhésé bhésé. ²⁷ Mfə Agripa, pú ɔnókó enyiŋ baremé kep̄nti básíŋí? Ndíŋí bé ɔnókó!” ²⁸ Mfə Agripa akeme be, “Pǎl, ɔkáy sí bé ndũ móm̄biŋi mpok ane ké ɔkwáy bekə me mbak m̄nkwə Kristo?”

²⁹ Pǎl akeme yi be, “Yě chí ndũ mandú mpok yě ndũ erórí mpok, neníkímmuet ena ntá Mandem chí be ékébhak chi ndiere wə, ke be yěntiki mmu achák ane áchí fá echəŋ ághòk me, ámbák mbə me ebhikífuet chi bebhak ne ngem amó mbə me.”

³⁰ Afɔ ke Mfə Agripa, ne góbhanə Festos, ne Benis mano Mfə Agripa, ne bə mankem abhen báchí chókó ne bhó báfáté. ³¹ Báfú nókó, béré rem ne bati be, “Mmũ-ne abhíkí kə yěnyiy ené éyaŋ be mángwáy yí ne yě chí befyə yi ekerékenəŋ.” ³² Ne Mfə Agripa arem ntá Festos be, “Mbə abhíkí rem be mánten manyé yi ntá Mfə Rom, mbə séró yi arəŋ.”

27

*Bat*emé nenu bárók Rom ne Pǎl

¹ Barem be sensot * áchwí sendək Itali. Básot ye Pǎl ne

* ^{27:1} “sensot”, “sendək”: Beyəŋ ebhen bétəŋ be Lukas apət achi ne Pǎl.

mbok bökenəŋ báchyé ntá Julijs münti eká batemé nenu ene babhiŋi be eká batemé nenu Mfö Rom. ² Sérók séchwé áchwí ane áfú Adramatium. Abhón nyaka bétéme ndü yěntiki nechyěnyén atú Esia. Séfá séré rón. Aristakos mmu Masidónia wu áfú Tesalónika abhak ne bhesé. ³ Néyí nókó, sétéme ndü nechye Sídon. Júlijs atón Pəl berĩnti. Arö Pəl ánkó etok, ángó mamuere bhi be mánkwák yí ne menyin ebhén bekway békwák yi. ⁴ Etare nako sépét séchwé áchwí séré rón. Mbúép atañatan abhó béfú bhesé ambi. Ékú, ségháká nókó kékwót Sáypros, etok ené échí néntí nnyén, séróbhe nók sémfuət nako chí ebhě ené échí tii. ⁵ Sénók sépé manyu ndü ebhe ene éyini atú Silísha ne Pamfília sétéme etok Míra ndü atú Lúcia. ⁶ Aré ndü nechye Míra, münti batemé nenu aghó áchwí ane áfú Aleksándriya, etok Íjip, áròn Itali. Afere bhesé ndü ayesé áchwí afyé amem awu. ⁷ Séré nók séndoko nako petii ndü mpäy manywöp. Sébhón beyä esəŋəri ke séchwöp kékwót ne Kiníds. Mbúép atañatan keka séndók ambi. Sémókóri séróbhé nók sémfuere nako chi ebhě Kret ené nnyén néchí tíí, kékwót ne njie Salmóne. ⁸ Babhuép áchyé bhese beyä esəŋəri, séré rón peti peti, sémfuere nako ebhě Kret eyö kpát séchwöp ndü nebhuet ane bábhini bé Erítí Nechyěnyén, kékwót ne etok Lásea.

⁹ Sénəŋ séchónŋti nyaka beyä mpok ne beko ndu achwinyén erəp chi ndak ané nepém ne newú mbənyune Epä Nefəŋorí Bebú enəŋ efuət nyaka ne mpok babhuép atañatan akwáy. Ēti yə, Pəl achye bhə manie be, ¹⁰ “Bəta, ngo bé mbák séndók ambi ne neko enen chəŋ esəŋəri émfú, beyä ménémé mémbak, puyé ndiere ne áchwí ne batu, ke ne bapém ayese nkwo.” ¹¹ Ke münti batemé nenu afyé ntí ndü enyini ene müngo bakü betik amem áchwí ne mmü ane abhón áchwí bərəm echa ené Pəl árəm. ¹² Nechyě nyén

enen bábhìṅi bé Erití Nechyěnyén néchí nyaka ranjaraṅa kebhák sayri bé sénchókó aré sénóṅ mpok ane mbúép atañataṅ ane anu mpok mbaṅ ákwèn ámáý. Ékú beyă bo abhen bákù betik amem áchwí béré yáṅ mbi béróṅ Foiniks. Foiniks abhak nechyěnyen Kret enen áchwí ate aré becháy ti, ye chí ndũ mpok yə.

Mbúép atañataṅ átéméri bhə anyén

¹³ Ébhíkí tat, mandú mbúép abho béfók béfú ebhe manyu ne bo bakaysi be chəṅ menyih mémbak sayri. Báya ye ndo báfère anyén, babho menok berəṅ ambi mámfuere nəkə nekə nnyén. ¹⁴ Ke ébhíkí tat, mbúép atañataṅ ane átwə ne beyă mpérényen abho menu, béfú atú etək ane mmok, áfù are. Bábhìṅi nyaka mbúép wu be Mbúép Nət-Is bekoṅo atú ane wu áfù. † ¹⁵ Ne mpok mbúép ádeṅ áchwí, sékepere kway ménok berəṅ tebhe tebhe ne mbúép. Sékpík séró be wu ámpókó áchwí. ¹⁶ Sérók sére fuet chi ansem mókpəkó mmik ane ate nnyén. Aka nnyén be Kaúda. Mmiki yə achét mbúép mandú. Eyə ékwák bhese, sénú seya áchwí niṅiniṅi ane achi anet áchwí be áké rakati ansem áchwí. ¹⁷ Sésót manik ségwót áchwí wu amfay ane sechi amem ndəṅ ne ndəṅ enyu ené ápú kwáy bédákáti áyák. Bakü-betik amem áchwí béré cháy be chəṅ áchwí ándək ampaṅ ndũ šsiép ene échí ndũ ebhók manyu ene etək Sitis. Ékú báfère ndo mámése anyén, bé, ndũ áchwí áyà wu, mbúép áképere pəkó wu tontó. Bákú nókó nó, báro mbúép árəbhe wu pəkó áchwí. ¹⁸ Ndu mbúép atañataṅ ádeṅ áchwí ywese, are jaṅari mbə be äyaṅ bebet. Néyí nókó, bábhó mémése batu ányen. ¹⁹ Égháká nókó manywəp árát, bö betik babho béfère mbək menyih áchwí mbə manik ne bechak mánto nəkə anyén. ²⁰ Mbúép

† 27:14 Nə chi, mbúép ané bábhìṅi ndũ eyəṅəndik bé: North-easter.

ataŋataŋ ándəkə nəkə chí ambi ndũ beyă manywəp. Ne ngósi mmok ketýé, ne beti bó keghó mambe. Enyuyə enyuyə, kpáte séfére nti sérém bé ndak ywese ámay. ²¹ Bo mánaŋ bátat nyaka kenyié nenyié, ékú Pəl afate ate néntí enap arem be, “Bəta, mbə bəghók eyəŋ eya mbú sébhíki fá Kret sembəŋ nchəŋtí ne mbú ménémé ebhen bérú. ²² Ke néne, nchí ghati bhe be, yəntiki mmũ yweka ámbəŋ netaŋántí! Chəŋ áchwí ánem ke yě mmu apu gu. ²³ Ndíní nə mbənyune ndũ nkubhe beti ebhen Mandem ane ábhəŋó mé, Mandem ane məchye kenókó, ató ángel aywi átwó áté me nepak mmuet, ²⁴ árém be, ‘Pəl, kebəŋ becháy. Óbhəŋ bété besí Mfə Rom. Ne ɛti berĩndu Mandem ne wə, əpémé yəntiki mmu ane ókə ne yi.’ ²⁵ Bətá, yəntiki mmu yweka ámbəŋ yé netaŋánti. Mbəŋ neka ne Mandem, ne ndíní bé chəŋ émbak mbənyũ yí árémé. ²⁶ Ke mbúép ábhəŋ bérókə chəŋ bhese kpát áchwí andək ántu mmuet ndũ etəkəfú ené nnyén nékábhé.”

²⁷ Égháka nókó néntí bəti, ndũ nywəp enen nékú manywəp byó ne ánwi, ndũ mbúép ápəkə bhese bekiŋi manyu Adriya beti bhə, bə abhen bákú betik amem áchwí bákáysi be nékú nnyén nənán nchí kékwót. ²⁸ Ékú básət nnik ane básere ndo aré, mámése ndo anyén be mándiní enyũ nnyén nechwe amik. Bághó be mmiki nyén arəp mbə meta besa bepəy. Bérəŋ ambi mandú, bápət bákú nə, bághó be mmiki nyén arəp bə meta esă nsem byo. ²⁹ Bərə cháý be chəŋ mbúép ámpəkə áchwí wu ándək ántem ndũ setárébhé, nékú nnyén. Báfere ye baro ánwi ansem áchwí mámése anyén bé andóp téé, bərə níkmuet bé nywəp nénjí nénkwésé bhə. ³⁰ Bakə-betik amem áchwí bərə yáŋ mbi bepeme mmuet eyap. Básət áchwí niŋiniŋi ané báséré amfay básəbhe anyén be manok manko abhi ke bəkət ngepti mbə be bərəŋ beferé chi baro áchák ambi áchwí

mánsebhe anyén. ³¹ Ke Põl ághó nókó nɔ, aghati mñnti batemé nenu ne bõbhi be, “Mbák bakǎ betik abhen áchwí mámfú, yě mmú yweka apú pém.” ³² Ékú batemé nenu bákpóti manik ane ákèm áchwí báró be nnyén néndõbhe wu pókó wú.

³³ Ndũ mbaŋ ábhó békaŋari, Põl anik bó mankem mmuet be mányie nenyíé. Arem be, “Echõŋ chí manywɔp byó ne anwi ené bãbhiki tɔk awɔ anyu ndũ bãbhõŋɔ becháy anti. ³⁴ Nchí ghati ye bhe be manyíé nenyíé be nenchye bhe betaŋ. Yě ekak emenénti mmũ yeka epu nem.” ³⁵ Põl árém nókó nó, asɔt brɛt anikmuet achye bakak ntá Mandem besí bhap mankem, abók abho ményíé. ³⁶ Eyɔ éfyé yé bó nti, básót nenyíé mányíé. ³⁷ Besé mankem abhen séchí nyaka amem áchwí sébhák bo besa byó ne bérát nsem nekú ne amɔt. (276) ³⁸ Yěntiki mmu anyíé nenyíé ajwi, báfère ye batũ amem nchwi ankem mamese anyén be áchwí amfæp.

Achwi yese ádákáti anyén

³⁹ Mbaŋ ákáŋári nókó, bághó ngɔkɔnyén ke bakǎ betik kerĩŋi mmik eyɔ. Ke bághó éfabhé nyén ne ésiép are, bákáysi be ngufú bákway bétème aré mámfu mǎnkó ebhi. ⁴⁰ Bákpóti manik ané baro báró yɔ ankem anyén. Bákáŋari manik ane bagwóre menyũ nsɔm ne yɔ, básébhhe nsɔm anyén be mánók áchwí. Bátén nden ene ékèm mbúép amfay be ampɔkɔ áchwí ankɔ, babho berõŋ angɔkɔnyén. ⁴¹ Áchwí arɔk achwe ndu ntó ésiép ene babhiki re ghaka angɔkɔnyén. Ntí áchwí ápaŋ are. Betaŋ ebhen mbúép békũ mpérényen érákáti nnet áchwí. ⁴² Batemé nenu bábhõŋ nkaysi beway bõkenõŋ mankem be yě amɔt áké bhõŋ mbi beghɔk nnyén ámbwé. ⁴³ Ke mñnti batemé nenu mbi áyáy nyaka bépéme Põl. Ékú ake chye batemé nenu mbi beway bõkenõŋ. Achye eyõŋ chí be yě agha ane

árjǵi beghok nnyén ánjámbi ángók ánkó ebhi. ⁴⁴ Yí bé bō abhen bábhíkí rǵi beghok nnyén mánkém bebhók enok ne bebhók áchwí ane ádákáti mánkwák mmuēt mǎnkó ebhi. Enyu eyo ke éfákári ke bhesé mankem sékó ebhi nyórée.

28

Pǵl abhak amem etok Malta

¹ Sébúe nókó sékó ebhi. Bákú ye sériǵi be ekpókó mmik ené nnyén nékábhe chi ene bábhǵi be Málta. ² Bo abhen bachi are bátəǵ bhesé beyǎ berǵnti ne básot bhesé mankem sayri. Manyier ábhó nókó menie, ne ndü mbarǵ ákwen, bábháyti ngo be séngwák. ³ Pǵl anyokoti mónekókó kebhe. Ené yi afyé ko ango, besəǵó ngó bekə efé éfú ndü kebhe ekó éné m yi ndu awó éróp are. ⁴ Bō etok eyo bǵghó nókó ndü nnyó ɣo áchí yi awó jǵjǵjǵjǵ, bábho berem ne bati be, “Tetep, mmü-ne chí ngwayti bho! Yǵndu ábúé newú anyén, Mandem mmu ákemé kémbé abhíkí rə yi ambak nepém.” ⁵ Ke Pǵl amyák awó, nnyó ɣo akwén ango, yǵnyǵj kekə yi. ⁶ Báre noǵ mánkəysi nəkə be chəǵ Pǵl amwot ne be mbák abhíkí mwot abhəǵ bekwen amik angú. Mánəǵ ndü eróri mpok. Ke yǵnyǵj kekə yi. Báyǵbhíri nkəysi yap, bábho berem ne bati be, “Pǵl chí enyü mandem efú.”

⁷ Mǵngo amot ane áchí ndü ekpək ebhi eyo aka nnyén be Pəblios. Abhəǵ baki kékwót ne ngəkənyén. Asot bhesé sayri. Ane bhesé ndü manywəp arat. ⁸ Éfákári be chi Pəblios achí amik bhəre ndü ámè. Abhəǵ mbúep ne móném kebi. Pǵl arək aghə yi. Ányáná nókó amə yi amuēt, anikmuēt ɛti yi. Ataǵ. ⁹ Eyo éfákári nókó, bōmame báchák etok eyo enkem bátwó ntá Pǵl mankem abú bə nkwo. ¹⁰ Báchyé bhesé beyǎ akap. Ne mpok séfá bérəǵ bachye bhesé yǵntiki enyǵj ene ekway bekwak bhesé ndu nekə enə.

Pǎl arǎ Malta bérǒŋ Rom

¹¹ Sétáré nókó Malta ndu batan arát, sésót áchwí achak ané bábhiŋi be, Bǎmandem Befak. Áfũ nyaka Aleksándriya ke átat Malta ndu mban akwen tontó. ¹² Séchwóbhé nókó ndũ nechyěnyén enen etak Sírakos, sétát are ndu manywǎp arát. ¹³ Séfá Sírakos, séghabheri sechwǎp ndũ nechyěnyén enen etak Rejiom. Néyí nókó, mbúép ane bábhiŋi be mbúép saut abho menu, ne ndũ ntinywǎp, séchwóp ndũ nechyěnyén enen etak Putioli, atú Itali. Séfú ndu áchwí séchwe etak. ¹⁴ Aré, sétéméri mbak bǎnkwǎ Yesu. Barem bé senchakǎ ne bhó ndu manywǎp tándrámt. Séchókó nókó ne bhǎ, sefǎ ye serok Rom. ¹⁵ Batǐ bǎnkwǎ abhen Rom bǎghókó nókó be sétwǎ, bábho bétwǎ betemeri bhese. Mbak eyap bátéméri bhese ndũ Esys Apius, bachak ndũ ebhak ené bábhiŋi bé, “Bekeré Mankǎ Berat.” Pǎl ághó nókó bhó, eyǎ éfyé yi nti ne akaka Mandem.

Pǎl are ghati batǐ bo Israel Mbok Ndíndí éti Yesu

¹⁶ Séchwóbhé nókó Rom, bǎrǎ Pǎl ánychókó ndu mmuet eyi, ntemé nenu amot ámbábhéri nókó yí. ¹⁷ Éfuéré nókó manywǎp arát, Pǎl abhiŋi bǎ batǐ bo Israel abhen bachi aré. Bǎtwǎ nókó arem ntá yap be, “Bǎma, mbíkí kǎ yěnyiy ntá bo bhese ne mbíkí kǎ yěnyiy bébyak bepiŋi etak ebhén bachiŋbi barǎ ntá yese. Yě nǎ, bǎ bhese bákém me Yerúsalem báfyé amǎ bǎ Rom. ¹⁸ Mpok mánan bǎbhebhe me eniyiy ene nkǎ, bǎghó bé mbíkí kǎ yěnyiy ené éyǎn be mángwáy me. Bǎti berǎ me. ¹⁹ Ke ndũ bo Israel bábhiŋi ka, nkebhǎy eniyiy echak bekǎ, ebhiki fuet chi berem bé mánten nyé ena ntá Mfǎ Rom, yěndu mbíkí bhǎy mbǎy manyé ne bǎbha.” ²⁰ Étíyǎ ke mbíŋi bhe be mántwǎ ndém kepi ne bhe tǎndu nchí fá mbǎ mǔkenǎy éti mmu ane bo

Israel mankem babhaka nti bé ätwò bépéme bhese. ²¹ Bō-batí bo Israel bhò bákéme yi be, “Sébhíki bhōy yě ekáti ene éfú Judéya ěti ye ne yě mmu ywesé abhíki fu aré ántwò ne eyōy ntá yese be akū ebéptí enyiy. ²² Ke sékōy beghok aye nkaysi mbōnyune sériyi bé yěntiki ebhak bo mankem bárēm chi ebúbū ěti nkwo bho abhen wō ochí mmũ wap.”

²³ Bó ne Pǎl báfyé nywōp néchák enén bébhōjō bétémeri. Nywōp enō nékwáy nókó, beyä bhap barok eket ene Pǎl áchōkō. Bébhó bětí kpát bégháka beku. Pǎl are ghati bhó enyũ Mandem ábhàk ne bo mbō Mfō wap. Ne are tōy bó menyiy ěti Yesu mbō enyu béchí amem basíjǐ Moses ne amen baremé kepinti, anu nōkō beku bó mánókó menyiy ebhen yí ághàti bhō. ²⁴ Mbok baghō be enyiy ene yi árēm echi tetep, ke báchák kenókó. ²⁵ Bákwen ye beyōy beyōy. Bápére taka, Pǎl aghati bhō ndak achak amot be, “Ěfóyó Bedyere arem nyaka tetep mpok yi akū ndemekepinti Aisáya angati bachĩmbi bheka be:

²⁶ ‘Dók ntá bōbhen ghatí bhō be
chōy māngok ndōy ne ndōy, ke bǎpú jwimem wáwák.
Chōy mānjijǐ ndōy ne ndōy ke bǎpú ghó,
²⁷ mbōnyune bōbhen bágwōt bati yap amem,
ne báchók batú, mánémámík bé báké ghō yěnyiy.
Ěkū amík ayap ápú kway beghō mbañ,
batú yap ápú kway beghok mbañ
ne batǐ yap apu kway bejwimem
be mantwō ntá ya, me mbú bhō.’ ”

²⁸ Pǎl arem nōkō nō, apet arem be, “Diñjǐ ye ka bé bápókó Mbok Ndíndí ane árēm enyũ Mandem ápème bho bárōy ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo ne yō. Ne chōy māntá batú mangok!” ²⁹ [Pǎl arem nōkō nō bo Israel bátáka ne bágúre mankem nōkō beyä epaití ne bati.]

³⁰Ndu mamié ápay gbók, Pɔl abhak ndu eket ené yi ásóré áchəkó are, yímbəŋ anchye nəkó nkábhé eket. Ansyepi nəkó yěntiki mmu ane arəŋ beghə yi. ³¹Ne are ghati bo enyũ Mandem ábhàk ne mmu mbə Mfə ywi, antəŋ nəkó nkwó bo menyij kpoŋoroŋ ěti Yesu Kristo Acha, ne yě mmu kemə bechet yi mbi be ake kə nə.

Ekáti Nku Nkɔ

New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenyang

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Mar 2019 from source files dated 12
Mar 2019
0a400be4-2dfe-565d-bdea-5f3d59d48520